อัจฉรานุสรณ์

๔ พฤษภาคม ๒๕๑๕
วัดเทพศิรินทราวาส

อัจฉรานุสรณ์

๔ พฤษภาคม ๒๕๑๕

วัดเทพศิรินทราวาส

อัจฉรา วิริโยทัย

ญาติ

ตู๋ตี๋ ลูกสาว

เพื่อน

เพื่อน

คำปรารภ

ในการรับพระราชทานเพลิงศพนางอัจฉรา วิริโยทัย ณ สุสานหลวงวัดเทพศิรินทราวาสกำหนดวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๑๕ เจ้าภาพและญาติมิตรของนางอัจฉรา ได้จัดพิมพ์หนังสือเป็นอนุสรณ์แก่อัจฉราผู้ล่วงลับไปแล้วโดยให้ชื่อว่า "อัจฉรานุสรณ์" เพื่อเป็นบรรณาการแก่ผู้ที่ได้กรุณาให้เกียรติแก่งานนี้

ในหนังสือนี้นอกจากมีคำไว้อาลัยของญาติมิตรที่ได้ส่งมาเพื่อแสดงความอาลัยในผู้วายชนม์แล้ว ยังมีเรื่องธรรมเป็นเครื่องคุ้มครองโลกของท่านพุทธทาสภิกขุ และบทความที่เป็นประโยชน์อีกหลายเรื่อง จึงหวังว่าหนังสืออัจฉรานุสรณ์ย่อมจะอำนวยประโยชน์แก่ผู้รับตามสมควร

เจ้าภาพขอขอบพระคุณท่านทั้งหลายที่มีส่วนร่วมกรุณาช่วยเหลือตลอดทั้งท่านที่กรุณามาให้เกียรติแก่งานนี้ทุกท่าน

ขออำนาจกุศลบุญราศีที่ญาติมิตรทั้งหลายร่วมกันทำบุญอุทิศให้ รวมทั้งกุศลในการพิมพ์หนังสือเล่มนี้แจกจ่ายเป็นวิทยาทาน จงดลบันดาลให้ดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์ของอัจฉรา วิริโยทัย ไปสู่สุคติเสวยทิพยสมบัติในสัมปรายภพเทอญ ฯ

เจ้าภาพ

ประวัติสังเขป

นางอัจฉรา วิริโยทัย สกุลเดิม "สิวายะวิโรจน์" เกิดเมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๗๗ ตรงกับวันพฤหัสบดี แรม ๑๒ ค่ำ เดือน ๖ ปีจอ ณ ตำบลวรจักร์ อำเภอป้อมปราบ นครหลวงกรุงเทพธนบุรี เป็นบุตรคนที่ ๒ ของนายคร้าม และนางอินทิรา สิวายะวิโรจน์ มีพี่น้องร่วมบิดามารดารวม ๔ คน คือ

๑. *นายกิตติรัตน์ สิวายะวิโรจน์ นบ.*

๒. *นางอัจฉรา วิริโยทัย ภบ.* (M. Sc. Sydney University)

๓. *นายจีระพงษ์ สิวายะวิโรจน์ นบ.*

๔. *ด.ญ. มัณฑนา สิวายะวิโรจน์ (ถึงแก่กรรมเมื่อยังเยาว์)*

อัจฉรา ชื่อเล่นเด็ก ๆ เรียกกันว่า "แดง" หรือ "หยอย" ที่เรียกหยอยเพราะเมื่อเล็ก ๆ ผมหยิกหยอยโดยธรรมชาติซึ่งเป็นที่นิยมกันในสมัยนั้น ผู้หญิงต้องไปให้ช่างตบแต่งทำให้ผมหยิก แต่แดงผมหยิกเองไม่ต้องเสียค่าจ้างให้ช่างทำ โดยเหตุที่ผมหยิกหยอยนี้เอง จึงเรียกชื่อเล่น ๆ แกอีกชื่อหนึ่ง คุณอุไรพงศ น้าสาวยังเรียกว่า "แม่หยอย" ติดปากตลอดมา

เมื่ออัจฉราอายุได้ ๓ ขวบ ขณะนั้นอยู่กับบิดามารดาที่จังหวัดราชบุรี คุณยายเอื้อน ณ สงขลา ได้มาเยี่ยมและชวนไปอยู่สงขลาด้วย อัจฉรากำลังติดใจคุณยายจึงยอมไปด้วย นึกว่าเวลาขึ้นรถไปแกคงร้องไห้ไม่ยอมไป แต่ที่ไหนได้ แดงยังบ๊ายบายกับผู้ไปส่งเสียอีก ส่วนพ่อแม่เสียดายและคิดถึงแดงแทบแย่ คืนนั้นนอนคิดถึงแกมาก และเจ็บใจตัวเองที่ยอมให้ลูกซึ่งกำลังน่ารักน่าเอ็นดูไปอยู่กับคนอื่น เมื่ออัจฉราไปอยู่ได้ราว ๓ เดือน พ่อแม่ทนคิดถึงไม่ไหวก็ต้องไปรับกลับคืนมา คุณยายซึ่งรักหลานมากเช่นกันก็จำต้องปล่อยให้กลับ

พ.ศ. ๒๔๘๑ บิดาได้ย้ายไปเป็นผู้พิพากษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ขณะนั้นอัจฉราอายุได้ ๕ ขวบบิดาได้พาไปฝากที่โรงเรียนของคุณครูอุ่ม ซึ่งอยู่ใกล้บ้าน ไปเรียน

พร้อมกับกิตติรัตน์พี่ชาย เนื่องจากแดงเป็นเด็กที่น่ารักน่าเอ็นดู จึงเป็นที่รักใคร่ของคุณครูอุ่มและภรรยามาก ตอนเย็นเลิกเรียนก็ประแป้งแต่งตัวสวยกลับมาบ้าน เมื่อจบชั้นอนุบาลก็ได้เข้าเรียนต่อที่โรงเรียนคำนวณการวิทยาลัยจนจบชั้นประถมปีที่ ๔

พ.ศ. ๒๔๘๖ บิดาย้ายไปรับราชการเป็นผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเบตง อัจฉราก็ต้องตามบิดาไปเนื่องจากอายุแกยังน้อย บิดาจึงอยากให้แกไปหาที่เรียนที่เบตง แต่ที่จังหวัดยะลา ซึ่งเป็นทางผ่านไปอำเภอเบตง มีน้าชาย (ผลึก โรจนะหัสดิน) เป็นครูอยู่โรงเรียนประจำจังหวัด เมื่อบิดาลองถามอัจฉราเล่น ๆ ว่า อยู่กับคุณน้าจะเอาไหมจะได้เรียนโรงเรียนดี ๆ แดงตอบตกลงทันทีว่า อยู่กับคุณน้าดีเหมือนกัน ไม่นึกว่าแกจะกล้าอยู่ห่างพ่อแม่เพื่อเห็นแก่การเรียน เพื่อจะให้แดงได้เล่าเรียนในโรงเรียนที่ดี จึงตัดใจยอมให้อยู่กับคุณน้าโดยมีพี่ชาย คือ กิตติรัตน์ และคุณน้าอุไรพงศ์อยู่เป็นเพื่อนเรียนหนังสือที่นั่นด้วย ได้เข้าเรียนโรงเรียนสตรีประจำจังหวัดยะลา แดงเป็นเด็กขยัน แม้อายุยังน้อย ก็ช่วยการงานเบ็ดเตล็ดทางบ้านได้เป็นอย่างดี จึงเป็นที่รักใคร่ของคุณน้า

พ.ศ. ๒๔๘๙ บิดาย้ายไปรับราชการอยู่จังหวัดชุมพร อัจฉราก็ต้องย้ายโรงเรียนไปอยู่โรงเรียนประจำจังหวัดชุมพร เมื่ออัจฉราเรียนจบชั้น ม. ๖ ของโรงเรียนประจำจังหวัดชุมพร โดยคำแนะนำของคุณวิไล หงษปาน ให้อัจฉราไปเรียนต่อที่โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย จังหวัดพระนคร ร่วมกับธิดาของท่าน คือ แพทย์หญิงนีลาภา หงษปาน

คุณแม่ของอัจฉรา (อินทิรา สิวายะวิโรจน์) เมื่อยังเด็กได้อยู่กับท่านเจ้าพระยาศรีฯ ตลอดมา ได้รับการอบรมสั่งสอนเป็นอย่างดี มีนิสัยตลอดทั้งความประพฤติเรียบร้อย สมเป็นกุลสตรี ดังนั้นเมื่ออัจฉราโตขึ้นจึงใคร่จะได้ให้เข้าไปอยู่ เพื่อได้รับการอบรมเช่นมารดา จึงได้พาไปกราบเท้า ท่านก็ได้กรุณารับเลี้ยงดูเป็นอันดีฉันท์ลูกหลาน บุตรธิดาท่านเจ้าพระยาศรี ฯ ซึ่งอัจฉรามีความเคารพนับถือเป็นคุณน้า ก็มีความเมตตากรุณาช่วยอบรมสั่งสอนตลอดจนให้ปันสิ่งของเครื่องใช้อยู่เสมอ เมื่ออัจฉรากลับจากโรงเรียนก็ช่วยดูแลทำงานทางบ้านมีความขยันและเอาอกเอาใจคุณน้าทั้งหลาย ประกอบทั้งเป็นคนมีความประพฤติดีมีกิริยามารยาทเรียบร้อยทำตนเป็นคนว่านอนสอนง่าย จึงเป็นที่รักใคร่เอ็นดูของบุตรธิดาท่านเจ้า-

พระยาศรี ฯ เป็นอันมาก บิดามารดาก็มีความสบายใจหมดความห่วงใย อัจฉราก็อยู่ด้วยความสุข มีเวลาได้ศึกษาเล่าเรียนเป็นอย่างดีจนสอบได้มัธยม ๘ ของวัฒนาวิทยาลัย และได้เข้าศึกษาต่อที่จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยแพทย์ศาสตร์ จนจบปริญญาตรีเภสัชศาสตร์บัณฑิต เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๘ อายุได้ ๒๒ ปี

เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว ได้ปฏิบัติงานที่ประจักษ์การแพทย์, ในโรงพยาบาลมิชชั่นกรุงเทพ ฯ และที่บริษัทสหไทยวัฒนา

พ.ศ. ๒๔๙๙ เข้ารับราชการที่กองควบคุมอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข ตำแหน่งสารวัตรอาหารและยาตรี

พ.ศ. ๒๕๐๓ อัจฉราสอบแข่งขันทุนโคลอมโบได้ ได้ไปศึกษาต่อ ณ ประเทศออสเตรเลียมีกำหนด ๓ ปี เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยซิดนีย์ ได้รับปริญญาโททางด้านวิเคราะห์อาหารและยา

พ.ศ. ๒๕๐๖ ได้ไปช่วยปฏิบัติงานในกองควบคุมคุณภาพขององค์การเภสัชกรรมเป็นเวลา ๓ ปี จึงกลับไปอยู่กองควบคุมอาหารและยาตามเดิม อัจฉราได้รับแต่งตั้งเป็นหัวหน้าแผนกทะเบียน ดำรงตำแหน่งนี้อยู่ชั่วระยะเวลาหนึ่ง อัจฉราได้ปรารภกับผู้บังคับบัญชาอยากขอย้ายไปทำงานที่องค์การเภสัชกรรม โดยประสงค์จะใช้ความรู้ทางวิชาการที่ได้เล่าเรียนมาให้เป็นประโยชน์แก่ทางราชการได้เต็มที่ ได้ปรารภเรื่องขอย้ายนี้อยู่เป็นเวลาหลายเดือน ผู้บังคับบัญชาเห็นว่าไม่สามารถที่จะยับยั้งความปรารถนาดีของอัจฉราไว้ได้ อัจฉราจึงได้ย้ายไปปฏิบัติงานทางด้านวิชาการ ณ องค์การเภสัชกรรม ในด้านควบคุมคุณภาพมาตรฐานของยา สมดังความประสงค์ ต่อมาได้ถูกคัดเลือกไปดูงานในด้านควบคุมคุณภาพ ณ กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น

อัจฉราได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์เบญจมาภรณ์ช้างเผือกและจตุรถาภรณ์มงกุฎไทย

การสมรส พ.ศ. ๒๕๐๖ อัจฉราได้ทำการสมรสกับนายประกิต วิริโยทัย ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งข้าราชการชั้นโท กรมวิเทศสหการ กระทรวงพัฒนาการ มีบุตรีด้วยกัน ๑ คน คือ ด.ญ. อัญชลี วิริโยทัย เรียกชื่อเล่น ๆ ว่า "ดู๋ดี๋"

อัจฉราเป็นคนที่ยึดมั่นในพระพุทธศาสนา เชื่อในหลักธรรมที่ว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว จึงประกอบแต่กรรมดี มีความซื่อสัตย์สุจริตและรักความยุติธรรม สมกับที่บิดาเป็นตุลาการ มีความเมตตากรุณาประจำใจ โอบอ้อมอารี เอาอกเอาใจพี่น้องตลอดจนญาติมิตร ใครมีธุระที่พอจะช่วยเหลือได้ก็ช่วยด้วยความเต็มใจ แม้จะยังมีอายุในวัยที่น่าจะเที่ยวเตร่หาความสนุกสนาน แต่มิได้ปล่อยตัวปล่อยใจให้เป็นไปตามวัย ทำตนแก่กว่าอายุมาแต่เด็ก ๆ เป็นคนใจบุญสุนทาน ใครมาบอกบุญทำบุญ อัจฉราต้องทำบุญร่วมด้วยเสมอ ชอบไปทำบุญตามวัดและฟังธรรม บิดาของอัจฉราเป็นกรรมการของพุทธสมาคมแห่งประเทศไทย ฯ จึงไปปฏิบัติหน้าที่ที่พุทธสมาคม ฯ ไปบำเพ็ญการกุศลและฟังบรรยายธรรมซึ่งพุทธสมาคมจัดให้มีเสมอ อัจฉราก็ติดตามไปกับบิดาบ่อย ๆ ต่อมามีความเลื่อมใสศรัทธาในกิจกรรมของพุทธ-สมาคมจึงสมัครเข้าเป็นสมาชิกตลอดชีพ และมีความปรารถนาที่จะตั้งทุนนิธิไว้กับพุทธสมาคมฯ อีกด้วย ก่อนถึงแก่กรรม ๒–๓ เดือนได้สร้างพระพุทธรูปถวายวัดหลายองค์ เมื่อถึงแก่กรรมแล้ว สามีและญาติได้บริจาคทรัพย์ตั้งนิธิไว้ที่พุทธสมาคม ตั้งชื่อนิธิเพื่อเป็นอนุสรณ์แก่อัจฉราว่า "**นิธิอัจฉรา วิริโยทัย**"

ตามปรกติอัจฉรามีสุขภาพดี แต่หลังจากคลอดบุตรแล้ว รู้สึกว่าเสื่อมโทรมลง ในการคลอดบุตรเมื่อเจ็บท้อง แพทย์ต้องการให้คลอดอย่างธรรมดา แต่อัจฉราเจ็บท้องทุรนทุรายอยู่นาน แพทย์จึงตัดสินใจทำการผ่าตัดเป็นเหตุให้เสียโลหิตมาก ต้องรีบทำการให้โลหิต ระยะต่อมาพบว่าเป็นโรคโลหิตเป็นพิษ และโรคแพ้แสงแดด ในการรักษาระยะแรกๆ แพทย์แนะนำให้อยู่ในร่มเสมอ เมื่อออกข้างนอกต้องใช้ร่มและทานยาประจำ อยู่ในความดูแลควบคุมของแพทย์ตลอดเวลา อาการดีขึ้นเป็นลำดับ ในระหว่างที่ไปดูงานที่ประเทศญี่ปุ่นก็ไม่มีโรคภัยมารบกวน เข้าใจว่าอาการป่วยจะหายเป็นปรกติ จึงลดยาซึ่งแพทย์ให้ทานเป็นประจำมื้อละ ๒ เม็ด เหลือ ๑ เม็ด ต่อจากนั้นมาไม่นานอาการโรคเก่าของอัจฉราก็กำเริบ

ขึ้นอีก ต้องไปรักษาตัวที่โรงพยาบาลศิริราช ตรวจพบว่ามีโรคไตอีกด้วย รักษาตัวอยู่ได้ประมาณเดือนกว่าอาการดีขึ้นจึงออกจากโรงพยาบาล แต่ต้องไปหาแพทย์ตรวจสอบอยู่เสมอ

๒๑ ตุลาคม ๒๕๑๓ อัจฉรามีอาการ เท้าบวม อ่อนเพลีย ตาผ้าฟาง ต้องเข้ารับการรักษาตัวที่โรงพยาบาลศิริราช ปรากฏว่าโรคไตกำเริบขึ้น นายแพทย์ได้เอาใจใส่เป็นอย่างดี ต่อมาวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๓ เวลา ๑๖.๒๐ น. อัจฉราก็ถึงแก่กรรมด้วย โรคไตไม่ทำงาน ขณะนั้นมีอายุได้ ๓๖ ปีเศษ

ได้ตั้งศพบำเพ็ญกุศลที่วัดเทพศิรินทราวาส ได้มีญาติมิตรขอเป็นเจ้าภาพสวดพระอภิธรรมและร่วมอุทิศส่วนกุศลให้แก่อัจฉราเป็นอันมาก แสดงให้เห็นว่าในระหว่างที่ยังมีชีวิตอยู่ ได้สร้างคุณงามความดีให้ปรากฏแก่ญาติมิตรโดยทั่วไป

คำไว้อาลัย

ไปไม่กลับ

หลับไม่ตื่น

ฟื้นไม่มี

หนีไม่พ้น

๒๔/๑๓ ซอยองครักษ์ บางกระบือ กรุงเทพ ฯ ๓

วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๑๕

เรียน คุณคร้าม สิวายะวิโรจน์ ที่นับถือ

ความเป็น "พ่อ" ที่ต้องสูญเสีย "ลูก" ไปนั้น มีเกิดขึ้นเป็นส่วนน้อย ตามสภาพปรกติของชีวิตทั่วไป ซึ่งต้องมี "เกิด" มี "ดับ" ตามธรรมชาติ

จากความเป็นส่วนน้อยที่เกิดขึ้น "พ่อ" ที่ต้องสูญเสีย "ลูก" ไปก่อนนั้น ความรู้สึกปริเวทนาการ จึงมีมากสูงเกินกว่าที่คนทั่ว ๆ ไป ซึ่งไม่เคยมีประสพการณ์นี้จะนึกถึง

"อัจฉรา" เป็นทั้ง "ลูกศิษย์" และ "ลูก" ของเพื่อน ต้องจากไปก่อนวัยอันสมควร "ครู" ที่สูญเสีย "ลูกศิษย์" ก็มีเกิดขึ้นเป็นส่วนน้อยเหมือนกัน

ในความรู้สึกของ "ครู" ที่ต้องเสียทั้ง "ลูกศิษย์" และ "ลูก" ของเพื่อน ผมจึงขอถือโอกาสร่วมในความปริเวทนาการ ซึ่งยากจะอธิบายได้กับคุณด้วย

ขอให้ "ลูกศิษย์" ซึ่งครูเคยพบแต่ความดี จงมีความสงบสุขในสัมปรายภพตลอดไป

ขอได้รับความนับถือและร่วมในความเศร้าสลดใจด้วยอย่างสูง

จำลอง สุวคนธ์

คำไว้อาลัย

คุณอัจฉรา (สิวายะวิโรจน์) วิริโยทัย สำเร็จการศึกษาวิชาเภสัชศาสตร์จากมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ (ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นมหาวิทยาลัยมหิดล ปัจจุบันนี้ได้ย้ายสังกัดไปอยู่จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัยเรียกว่าคณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย) หลังจากสำเร็จการศึกษาปริญญาเภสัชศาสตร์บัณฑิต ในปีการศึกษา ๒๔๙๘–๒๔๙๙ แล้ว คุณอัจฉรา วิริโยทัย ได้สมัครเข้ารับราชการในตำแหน่งสารวัตรอาหารและยาตรี กองควบคุมอาหารและยา สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข เมื่อวันที่ ๑ กันยายน ๒๔๙๙ รับราชการในตำแหน่งนี้จนถึงวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๐๓ คุณอัจฉรา วิริโยทัย สอบได้ทุนโคลอมโบไปศึกษาต่อ ณ ประเทศออสเตรเลีย มีกำหนด ๓ ปี เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยซิดนี่ย์ ได้รับปริญญาโททางด้านวิเคราะห์อาหารและยา

คุณอัจฉรา วิริโยทัย ได้กลับเข้ามารับราชการในสังกัดเดิมเมื่อวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๐๖ ได้รับเลื่อนตำแหน่งขึ้นเป็นสารวัตรอาหารและยาโทและปรับอัตราเงินเดือนตามวุฒิซึ่ง ก.พ. กำหนดให้ หลังจากที่ได้เลื่อนชั้นและตำแหน่งเป็นสารวัตรอาหารและยาโท คุณอัจฉรา วิริโยทัย ได้รับแต่งตั้งเป็นหัวหน้าแผนกทะเบียนดำรงตำแหน่งนี้อยู่ชั่วระยะเวลาหนึ่ง คุณอัจฉรา วิริโยทัย ได้ล้มป่วย ในระยะแรก ๆ เข้าใจว่าเป็นโรคปกติธรรมดา คุณอัจฉรา วิริโยทัย ยังคงปฏิบัติหน้าที่อย่างสม่ำเสมอเหมือนกับมิได้เจ็บไข้ได้ป่วย จนกระทั่งอาการป่วยรุนแรงขึ้น ข้าพเจ้าได้ทราบจากแพทย์ผู้ตรวจรักษาว่าคุณอัจฉราเป็นโรคที่ไม่อาจจะรักษาให้หายได้และจะมีชีวิตอยู่ไม่เกิน ๕ ปี เป็นข่าวที่ก่อให้เกิดความตระหนกตกใจแก่ข้าพเจ้าและเพื่อนร่วมงานเป็นอย่างยิ่ง แต่คุณอัจฉราอาจจะยังไม่ทราบ แม้แต่แพทย์ตลอดจนญาติสนิทมิตรสหายได้พยายามปกปิดข่าวนี้ด้วยความขมขื่นเป็นที่สุด

ต่อมาคุณอัจฉราได้ปรารภกับข้าพเจ้าว่าอยากจะขอย้ายไปทำงานที่องค์การเภสัชกรรมโดยวัตถุประสงค์ที่จะใช้ความรู้ทางวิชาการให้เป็นประโยชน์อย่างเต็มที่ คุณอัจฉราปรารภเรื่องนี้อยู่หลายเดือน ข้าพเจ้าพิจารณาเห็นว่าไม่สามารถที่จะยับยั้งความปรารถนาดี และควร

เป็นโอกาสสุดท้าย ที่คุณอัจฉรา วิริโยทัย จะได้ใช้ความรู้ที่ได้ศึกษาเล่าเรียนให้เป็นประโยชน์แก่ทางราชการได้อย่างเต็มที่ คุณอัจฉราจึงได้ย้ายไปปฏิบัติงานทางด้านวิชาการ ณ องค์การเภสัชกรรม ในด้านควบคุมคุณภาพมาตรฐานของยาจนกระทั่งถึงแก่กรรม

ตลอดเวลาที่คุณอัจฉรา วิริโยทัย รับราชการอยู่ที่กองควบคุมอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข คุณอัจฉราเป็นที่รักของข้าราชการไม่ว่าจะเป็นผู้บังคับบัญชา ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงานทุกคน ทั้งนี้เพราะอุปนิสัยถ่อมตัว อ่อนโยน ละมุลละไม โอบอ้อมอารีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เป็นมิตรที่ดีกับคนทุกคน เป็นผู้ที่ทำงานด้วยจิตสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างสมบูรณ์

การจากไปของคุณอัจฉรา วิริโยทัย จึงเป็นข่าวที่สลดใจและอาลัยอาวรณ์เป็นอย่างยิ่ง คุณอัจฉราควรจะมีชีวิตอยู่เพื่อทำประโยชน์ให้แก่ทางราชการได้อีกมากมาย การจากไปของคุณอัจฉรา วิริโยทัย เป็นเพียงสังขาร เมื่อเกิดขึ้นแล้วก็เสื่อมไป ดับไปเป็นธรรมดา แต่คุณอัจฉราก็ได้พบวิธีการดำเนินชีวิตอันประเสริฐในภพนี้แล้ว

สุดท้ายแห่งคำไว้อาลัยนี้ ข้าพเจ้าขอตั้งจิตอธิษฐานว่า บุญกุศลใด ๆ ที่คุณอัจฉรา วิริโยทัย และญาติสนิทมิตรสหายได้บำเพ็ญไว้แล้วนั้น ขอจงเป็นพลวปัจจัยส่งเสริมให้คุณอัจฉรา วิริโยทัย มีความสุขเกษมสำราญในสัมปรายภพทุกประการ.

ชูวิทย์ รัตนไชย

๑๗ เมษายน ๒๕๑๕

อุทิศแด่อัจฉราหลานรัก

(ภุชงคัปปยาตรฉันท์)

อนาถอัจฉราหลาน ชิวีลาญนิราศไกล
ละโศกเศร้าและอาลัย หทัยช้ำระกำตรม
ประดังแด่ประดาญาติ บ่ห่อนอาจจะทนระทม
เพราะสุดแสนวิโยคขม และขื่นจิตมิรู้วาย
กระไรหนอมฤตยู ฤมาจู่ผจญหมาย
พิฆาตอัจฉราสาย สวาทมิ่งพิมลขวัญ

อนิจาธิดาน้อย สิต้องพลอยกำพร้าพลัน
จำจากมาตุมิทัน จะรู้จักตระหนักความ
ก็คุณตาบิดาผู้ ประคองสู้พยายาม
ถนอมเลี้ยงทนุตาม ประเพณีมิเคียจฉันท์

อนาถแสนสลดนัก นะหลานรักบิ่ยขวัญ
กมลย่าสง่าพันธุ์ และเป็นศรีสกุลวงศ์
มิบังควรจะด่วนพราก ปลาตจากคณาพงศ์
ไฉนอัจฉราปลง ชิพิตแต่ยุววัย

เอ๊ะ เพ้อพร่ำรำพันพจน์ มิออมอดพิไรไย
สุเมธาจะใยไพ บ่เห็นชอบระบอบการณ์
ก็ย่อมแจ้งประจักษ์ชัด อุบัติเกิด ณ สังขาร
บ่ยืนยงดำรงค์นาน จะเสื่อมคลายสลายไป

เพราะรักอัจฉราหลาน และสงสารประจำใจ
เชลงลักษณ์ลิขิตไข วิสัยปวงปุถุชน
อำนาจบุญกุศลใด ดนูได้บำเพ็ญผล
อดีตปัจจุบันดล อุทิศผลนิสงฆ์พลัน

ผิวมีญาณวิถีใด จะทราบได้นะหลานขวัญ
กุศลที่ดนูปั้น อุทิศให้ประสิทธิ์สม
สถิตย์อยู่สถานใด นิราภัยสราญรมย์
เสวยสุขนิยมชม ณ แดนสรวงสวรรค์เทอญ

จากย่า

ประกอบ สิวายะวิโรจน์

อัจฉราหลานน้า

โอ้แสนโทรมนัสอัจฉรา หลานน้าผู้พิสมัย
ฤดูควรด่วนพรากจากไกล อย่างไม่ได้กลับคืนเป็น
หลานเอ๋ยเคยรื่นชื่นจิต เนืองนิจเคยได้แลเห็น
แต่นี้มีแต่ว่างเว้น ห่างเห็นเย็นเช้าเศร้าใจ
หยอยเอ๋ยเคยร่วมเคหา แย้มสรวลชวนน้าปราศรัย
สัพยอกหยอกล้อพอใจ ห่อนได้ขุ่นข้องหมองมาน
หากเห็นน้าเศร้าเผ้าปลอบ ชื่นชอบสุนทรอ่อนหวาน
ช่วยคิดทำกิจการงาน สมานสมัครรักกัน
ตั้งแต่เยาว์วัยใกล้ชิด รักสนิทไม่เปลี่ยนแปรผัน
ร่วมทุกข์ร่วมสุขด้วยกัน นิรันดร์มั่นคงจงรัก
จากไกลเมื่อไปต่างประเทศ เพราะเหตุศึกษาเป็นหลัก
ยังกลับมาพบสบพักตร์ เชิดศักดิ์เป็นศรีสกุล
เพียบพร้อมศีลธรรมล้ำเลิศ สมที่กำเนิดเกิดสุนทร์
น้ำใจใฝ่สร้างทางบุญ การุณเอื้อเฟื้อเจือจาน
เคารพนบนอบผู้ใหญ่ มิได้ยะโสโวหาร
ใครป่วยช่วยเอื้อเอาภาร มีจิตสงสารทั่วไป
เธอหมั่นกระทำกรรมดี เป็นที่พอจิตพิสมัย
ญาติสนิทมิตรสหายใกล้ไกล ต่างให้นิยมชมเชย
โอ้ว่าแต่นี้มีแต่ จะแลลับแล้วหลานเอ๋ย
ไม่ได้พบเห็นเช่นเคย อกเอ๋ยแสนเศร้าเปล่าดาย
เธอเป็นบุตรีที่ดีเลิศ แสนประเสริฐสมดั่งใจหมาย
ไม่ทำนำความอับอาย มาให้เคืองข้องหมองใจ

ผลเธอกระทำกรรมดี
จึงมีความสุขสดใส
ชีวิตคู่ครองต้องหทัย
มิได้ขัดแย้งแห่งกัน
เธอเป็นภริยาที่ดี
ภักดิ์ต่อสามีแม่นมั่น
สามีดีเด่นเช่นกัน
สุขสันต์จึงทวีมีมา
พยานรักหลานสองศรี
คือหนูดู๋ดี๋เสน่หา
เปรียบดั่งดวงใจนัยนา
บิดามารดาคือกัน
แม้เธอต้องพรากจากไป
มิได้ถนอมกล่อมขวัญ
วิญญาณหลานอย่าผูกพันธ์
ใฝ่ฝันเป็นห่วงบ่วงใย
น้าจักถนอมกล่อมเกลี้ยง
รักเลี้ยงเพียงลูกในไส้
บิดา น้าหวังตั้งใจ
รับไว้เป็นบุตรสุดรัก
จดทะเบียนเปลี่ยนหนูดู๋ดี๋
เป็นบุตรีบุญธรรมตามศักดิ์
ดู๋ดี๋ปรีชาฉลาดนัก
แหลมหลักเหมือนแม่แท้จริง
น้ารักจักให้ศึกษา
สมที่เจตนาทุกสิ่ง
หลานน้าอย่าได้ประวิง
ไม่ทิ้งให้ต้องหมองมน
เดชะสัจจะวาจา
ที่น้าได้บำเพ็ญผล
กรรมดีที่ทำนำดล
กุศลบ่มสร้างทางบุญ
ตั้งจิตอุทิศอัจฉรา
ขอผลานิสงส์จงหนุน
ส่งให้ได้นำค้ำจุน
เป็นทุนสู่สวรรค์สันติเทอญ

จากน้า อุไรพงศ์ สิวายะวิโรจน์

แม่หยอยหลานรักของน้า

ยิ่งใกล้วันพระราชทานเพลิงศพของแม่หยอยคุณลุงและน้ายิ่งรู้สึกใจหายทุกครั้งที่นึกว่าจวนจะถึงวันเผาศพของแม่หยอยแล้ว แม่หยอยจะต้องจากเราไปแล้ว เมื่อศพของแม่หยอยยังอยู่ น้ารู้สึกเหมือนดังว่าแม่หยอยยังอยู่กับเรา ยังไม่จากไปไกลแต่พอใกล้วันกำหนดเข้ามาความรู้สึกดังกล่าวก็หมดไป มีแต่ความเศร้า เปล่าเปลี่ยวใจ และคิดถึง เสียดายเข้ามาแทนที่ต่อไปนี้จะไม่มีแม่หยอยของน้าแล้ว คุณลุงถัดก็บ่นเสมอว่าแม่หยอยเป็นเด็กดี ไม่น่าจะมาเสียชีวิตแต่อายุยังน้อย ทำให้บ้านเมืองขาดคนดีไปคนหนึ่ง เพราะแม่หยอยเป็นคนดี เอาการเอางาน มีจิตใจสอาดหมดจด อ่อนหวาน รู้จักเคารพผู้หลักผู้ใหญ่ รู้การควรไม่ควร และโอบอ้อมอารี เป็นที่รักของญาติมิตรทั่วไปที่ได้พบเห็นและคุ้นเคยคบหาสมาคมด้วย หยอยหลานรักของน้า น้าไปที่บ้านแม่หยอยทีไร เมื่อพบหน้าดู๋ดี๋น้ายิ่งคิดถึงแม่หยอยมากขึ้น เพราะดู๋ดี๋แกเป็นเด็กดี อ่อนหวานคล้ายแม่หยอยทั้งรูปร่างหน้าตา และความประพฤติ ซึ่งน้าหวังว่าดู๋ดี๋จะต้องเป็นตัวแทนแม่หยอยให้เราได้ชื่นใจกัน

แม่หยอยหลานรักของน้า ถ้าชาติหน้ามีจริง น้าขออธิษฐานให้เราได้พบกันอีกและอย่าด่วนจากกันไปเร็วดังชาตินี้

บุญกุศลใด ๆ ที่คุณลุงและน้าได้กระทำแล้ว ขออุทิศให้แม่หยอยหลานรักจงได้มีส่วนในกุศลกรรมนั้นด้วย ขอให้วิญญาณแม่หยอยหลานรักของน้าจงไปสู่สุคติในสัมปรายภพตลอดกาลนานเทอญ

พ.อ. ถัด จันทรา ณ สงขลา

อัจฉรานุสรณ์

เมื่อ ๙ ปีมาแล้ว คุณอัจฉราขณะนั้นเป็นข้าราชการสังกัดอยู่ในกองควบคุมอาหารและยากระทรวงสาธารณสุข ได้ถูกส่งตัวมาช่วยปฏิบัติงานในแผนกวิเคราะห์ โรงงานเภสัชกรรม (ขณะนี้คือองค์การเภสัชกรรม กระทรวงสาธารณสุข) เป็นเวลาเกือบสามปีจึงได้ถูกเรียกตัวกลับไปทำงานตามเดิม

ในชั่วระยะเวลาที่ได้ทำงานร่วมกันมา คุณอัจฉราได้แสดงให้เห็นถึงสมรรถภาพในการทำงานและความประพฤติในด้านที่ดีทั้งสิ้น กล่าวคือ นอกจากจะเป็นคนฉลาด ขยันละเอียดถี่ถ้วนทำงานได้ผลเป็นที่ไว้วางใจแล้วยังมีกิริยามรรยาทเรียบร้อย สุภาพ อ่อนน้อมมีสัมมาคารวะ โอบอ้อมอารี มีอารมณ์ขัน หัวเราะเก่ง เป็นที่รักใคร่ของผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน

ภายหลังจากที่คุณอัจฉรากลับไปทำงานในสังกัดเดิมได้เกือบปีก็ลาออกจากราชการแล้วกลับเข้ามาทำงานด้วยกันอีกจนกระทั่งถึงแก่กรรม

คุณอัจฉราทำให้รักเธอมาก เมื่อจากไปโดยไม่มีวันกลับเช่นนี้ยังความอาลัยและระลึกถึงอย่างสุดซึ้ง ความดีต่าง ๆ ที่คุณอัจฉราได้กระทำไว้แล้วประกอบกับเวลาที่ใกล้จะสิ้นชีวิต มีจิตจดจ่ออยู่กับพระพุทธคุณจะนำเธอไปในที่สงบและมีความสุขอย่างแน่นอน

พัฒนา ปภัสราภร และเพื่อน ๆ ในกองควบคุมคุณภาพ

องค์การเภสัชกรรม

๑๔ เมษายน ๒๕๑๕

แด่พี่อัจฉรา

การจากไปโดยไม่มีวันกลับของพี่อัจฉราเช่นนี้ ยังความอาศัยและระลึกถึงอย่างสุดซึ้งตลอดระยะเวลา ๘ ปีที่ได้ร่วมทำงานกันมา พี่อัจฉราเป็นทั้งครูที่ให้ทั้งความรู้อย่างกระจ่าง เป็นทั้งเพื่อนที่ให้ทั้งความสนุกสนาน และเป็นทั้งพี่ที่ให้ทั้งความเอาใจใส่ช่วยเหลือ ความมีอัธยาศัยมีน้ำใจโอมอ้อมอารี เป็นลักษณะประจำของพี่อัจฉราซึ่งทุกคนที่ได้พบเห็นมักจะกล่าวอยู่เสมอ คุณงามความดีต่าง ๆ ของพี่อัจฉรายังประทับใจตลอดเวลา

ขอกุศลผลบุญและคุณงามความดีที่พี่อัจฉราได้ทำไว้ จงเป็นอานิสงส์ให้พี่อัจฉราไปสู่สุคติในสัมปรายภพ

มาลินี ตุงคะสามน

อาลัยรักน้องแดง

"เพื่อนร่วมชั้นวัฒนา ฯ"

เราทุกคนรักแดง–อัจฉรา สิวายะวิโรจน์–หรือที่เพื่อนบางคนเรียกด้วยความสะดวกปากว่า อัด–รา

แดงมาเข้าวัฒนา ฯ ตอนชั้น ๗ มาพร้อมกับ นีลาภา หงษ์ปาน ไว้เบียทั้งคู่ ...... บ่านนี้เพื่อนรักทั้งสองคงได้ไปพบกันและนึกถึงเราเช่นเดียวกับที่พวกเรากำลังคิดถึงเขาอยู่บนสวรรค์......เปียของน้องแดงถูกเพื่อน ๆ เรียกว่า หางหนู เพราะว่ามันเป็นเปียกะจิดริดที่สุด

น้องแดงนอนข้างเพลินศรี–อีกแดงหนึ่งของพวกเรา

แดงเป็นน้องแดงของเพื่อนทุกคน เพราะอายุน้อยที่สุด ตัวเล็กที่สุด น้ำหนักแค่ ๓๕ กิโล อ่อนหวาน ยิ้มเสมอ ถ้าไม่ขำจริง ๆ จะหัวเราะเพียงนิด ๆ แต่ถ้าเมื่อไหร่เขาหัวเราะอย่างเปิดใจ พวกเราก็ได้ยินเสียงหัวเราะที่แจ่มใส ฟังแล้วเห็นโลกสว่างขึ้นครั้งนั้น

เวลาเขินแดงหน้าแดง แก้เขินด้วยเสียง แหม,.......เบา ๆ เสมอด้วยความที่แดงหน้าอ่อน หน้าแป้น ตาโต พวกเรามันมักมีอุปาทานว่าแดงเรียนเร่งเกินอายุกันอยู่บ่อย ๆ จนเพื่อนบางคนชอบกระเซ้า เวลาเห็นแดงขมักเขม้นท่องหนังสือ ว่าจะรีบเรียนไปไหน ตกสักปีสองปีก็ยังไหว

ด้วยความที่ตัวเล็ก ที่นั่งในห้องเรียนของแดงคือโต๊ะหน้า แถวหน้า ด้วยเหตุนี้จึงต้องสบตากับอาจารย์พิเศษที่โรงเรียนเชิญมาสอนบางวิชาอย่างช่วยไม่ได้–อาจารย์พิเศษท่านมักจะจำชื่อพวกเราไม่ได้ ใครไม่อยากตอบคำถามของท่าน ไม่สบตาเสียท่านก็ไม่เรียก–โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อาจารย์คุณหลวงสำเร็จวรรณกิจ ซึ่งสอนภาษาไทย ท่านโปรดปรานแดงของเราเป็นพิเศษ เรียกบ่อย ตอบได้ จนท่านขอถามชื่อ แซ่อาจารย์คุณหลวง ฯ จะขอรู้จักชื่อแต่คนที่ดีที่สุดกับคนที่สตีที่สุดเท่านั้น ท่านยืนยัน

นอกจากแดงจะเป็นน้องนุชสุดท้องแสนหวานแล้ว ตัวแดงเองก็ชอบรสหวานเป็นที่สุด ไม่ว่าจะรับประทานอะไร เป็นขอเติมน้ำตาล แม้กระทั่งข้าวผัด ยังผลให้เพื่อน ๆ หลายคนพลอย "หวาน" ไปด้วย

แดงรักพวกเรา อย่างเดียวกับพวกเรารักแดง แดงบอกว่า **"ที่รักโลกก็เพราะรักสมัครมิตร"** เพราะฉะนั้นเมื่อถูกพวกเราบางคนเย้าว่าอย่าเพิ่งรีบจบ ๘ นักเลย ตกอยู่ให้โตเสียก่อน แดงก็ทำหน้าละห้อย ชี้แจงว่า ไอ้เรื่องตกมันไม่ใช่เรื่องใหญ่ แต่จะอยู่ได้ยังไงไม่มีเพื่อนแดงหมายถึงพวกเรา

เด็กวัฒนา ฯ ชอบเกาะกลุ่ม เพื่อนผู้ใกล้ชิดกลุ่มอื่นๆ ตั้งข้อสังเกตุ แม้เมื่อพวกเราจะจบจากวัฒนา ฯ ไปเข้าเรียนชั้นอุดมศึกษาตามสถาบันต่าง เรามีเพื่อนใหม่ แต่เราก็ไม่ทิ้งกลุ่มของเรา ทั้ง ๆ ที่แยกกันเรียนไปคนละทางสองทาง

ในจุฬา ฯ แดงเก่งคำละติน จำได้รวดเร็ว แม่นยำ แดงจึงมีชื่อเสียงในวิชาพฤกษศาสตร์ ขยันเก็บตัวอย่างต้นไม้ จนพอเผื่อแผ่แก่พรรคพวกที่เอาแต่กินแล้ว นอนอยู่เสมอ ๆ

เมื่อแดงเปลี่ยนนามสกุล ไปใช้ วิริโยทัย ของคุณประกิต พวกเราพากันชื่นชมยินดี และภาคภูมิใจ และสบายใจเมื่อได้รู้ต่อมาว่าแดงมีความสุขในชีวิตครอบครัว พวกเราตื่นเต้นดีใจเมื่อแดงมี "แดงน้อย ๆ"

และแล้ว, พวกเราก็เริ่มอึดอัด แน่นทึบในใจเมื่อรู้ว่าแดง ไม่สบายอยู่บ่อย ๆ เวลาพบกัน พูดคุยกันถึงแดง ก็บอก ๆ กันแต่ว่า แดงแพ้แสงแดด

พวกเรารู้ พวกเราไม่สบายใจ แต่เราไม่คาดฝันว่าจะปุบปับถึงเพียงนี้

แดงยังเด็กเกินไป แดงยังเป็นสุขเกินไป แดงยังประสพความสำเร็จในชีวิตเกินไป "แดงน้อย ๆ" ยังไร้เดียงสาเกินไป.....

อะไรจะสุขเกินความสงบ ไม่มี

ถ้าจะคิดว่าความตายคือความสงบ น้องแดงของเราก็เป็นสุขไปแล้ว....

พวกเราขอให้วิญญาณของแดงโปรดรับรู้แต่เพียงว่า ในกลุ่มของพวกเราเราแสนจะอาลัยรักแดง เราจะไม่มีวันลืม "น้องแดง" ของเรา ตราบนานเท่านาน......

RESEDA

CALIFORNIA

U.S.A.

๖ เมษายน ๒๕๑๕

ดู๋ดี๋ หลานรักของป้า

ป้าผ่องพึ่งได้รับจดหมายของหนูและคุณตา เพราะพึ่งกลับมาจากฮอลิเดย์ ลุงพาป้าไปตากอากาศและไปเยี่ยมเพื่อนที่รู้จักกัน พอกลับมาจดหมายของหนูมารออยู่เลยรีบตอบทันที หนูทำให้ป้าผ่องคิดถึงคุณแม่ของหนูมาก เมื่อป้ายังเล็กอยู่ คุณพ่อก็หนีเราไปสวรรค์เหมือนกับคุณแม่ของดู๋ดี๋ ทำให้ป้าและน้อง ๆ คิดถึงเอามาก ป้าผ่องก็อยู่กับคุณแม่และคุณตาคุณยายของป้าเหมือนกับหนู ป้าจึงเห็นใจว่าหนูคิดถึงคุณแม่มากเท่าไหน ป้าเองเมื่อคิดถึงคุณแม่ทีไรก็อดน้ำตาไหลไม่ได้ เพราะคุณแม่เป็นคนที่น่ารักมากที่สุดคนหนึ่ง อ่อนหวานและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่เพื่อนฝูงและคนที่รู้จัก ใครก็ตามที่ต้องการความช่วยเหลือ คุณแม่ของหนูต้องยื่นมือเข้าไปช่วยทุกที ใครมีปัญหาคุณแม่ก็อดที่จะเอามานั่งคบคิดหาวิถีทางที่จะช่วยจนได้ ความโอบอ้อมอารีของคุณแม่เป็นที่รู้กันทั่วไปในบรรดาเพื่อนฝูงศิษย์เก่าวัฒนาหรือจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย แม้ตัวเองจะเจ็บป่วยก็อดที่จะนึกและพยายามหาช่องทางที่จะช่วยคนอื่นไม่ได้ ป้าเองก็นึกไม่ถึงว่าก่อนที่จะมาอเมริกาคราวนี้ เป็นครั้งสุดท้ายที่จะได้เห็นคุณแม่ของหนู หนูจะต้องเป็นเด็กดี ว่านอนสอนง่ายเชื่อฟังคุณตาและคุณยาย และคุณพ่อ และเมื่อหนูโตขึ้น จะได้เป็นคนดี เพราะผู้ใหญ่รู้มากเห็นมากและฉลาดกว่าเรา ถ้าหนูเป็นเด็กดีคุณแม่หนูมองลงมาเมื่อไรก็จะปลื้มใจ (ชาวสวรรค์มีตาทิพย์ คุณแม่ไปเป็นชาวสวรรค์ก็มีตาทิพย์ด้วย) ถ้าหนูไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ คุณแม่มองลงมาเห็นหนูเป็นเด็กไม่ดีก็จะเสียใจและเศร้าใจมาก ดู๋ดี๋อย่าลืมขยันหมั่นเพียรเรียนหนังสือ เวลาโตขึ้นจะได้มาแวะเยี่ยมป้าและลุง

รักและคิดถึงหนูเสมอ

ป้าผ่อง

ลูกรักของพ่อ

วันที่พ่อได้รับโทรศัพท์จากน้าทูรย์ว่า ลูกมีอาการหนัก พ่อตกใจและรีบไปทันที ด้วยหัวใจอันเหี่ยวแห้งท้อแท้บอกไม่ถูก จนกระทั่งมาถึงโรงพยาบาลและพบลูก ลูกยังมีชีวิตอยู่ยังยิ้มรับพ่อ แม้จะเป็นยิ้มอย่างอ่อนเพลียละเหี่ยใจ พ่อก็ยังชื่นใจที่ได้เห็นลูกของพ่อยังมีชีวิตอยู่ จิตใจที่เหี่ยวแห้งก็ค่อยเฟื่องฟูขึ้นมา แต่อนิจจา ต่อมาอีกวันเดียวลูกก็จากพ่อไปอย่างไม่มีวันกลับ พ่อเศร้าใจและเสียใจในการจากไปของลูกอย่างล้นพ้น แต่เมื่อคิดว่าเป็นเรื่องของกรรม ยากที่จะแก้ไขอย่างไรได้ จึงได้แต่เพียงตั้งสัตยาธิษฐาน ขอให้ลูกไปเสวยสุขในดินแดนสวรรค์และเมื่อจะเกิดอีกก็ขอให้ลูกมาเกิดเป็นลูกที่ดีของพ่อตลอดไปทุกชาติ

พ่อได้เห็นดวงตาอันประกายแจ่มใสอย่างคนมีความสุขก่อนที่ลูกจะสิ้นลม ทำให้คิดว่าลูกคงได้เห็นนิมิตดีอันเป็นมงคล ลูกจึงมีความสุขใจมีแววตาอันเป็นประกายแจ่มใส ทำให้พ่อดีใจว่าวิญญาณของลูกคงไปสู่ดินแดนแห่งสุขาวดีเป็นแน่แท้

ลูกเป็นคนดีพร้อมมาแต่เล็กแต่น้อย ไม่เคยทำให้พ่อแม่ต้องเสียใจและผิดหวัง มีแต่นำความภาคภูมิใจความสบายใจ ความชื่นชมยินดีมาสู่พ่อแม่

ลูกสร้างแต่ความดี จิตใจเต็มไปด้วยความกรุณาปราณี มีใครตกทุกข์ได้ยากมาขอความช่วยเหลือลูกก็ต้องช่วยเหลืออย่างมีศรัทธาและด้วยความเห็นอกเห็นใจจริง ๆ มีจิตใจตั้งมั่นอยู่ในความยุติธรรมสมกับที่กำเนิดมาจากพ่อซึ่งเป็นตุลาการ ในด้านศาสนาลูกก็ยึดมั่นในพระธรรมคำสั่งสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ลูกได้ติดตามพ่อไปฟังการบรรยายธรรมที่พุทธสมาคมเสมอ และมีความศรัทธาเลื่อมใสมาก จึงได้สมัครเป็นสมาชิกตลอดชีพของพุทธสมาคม อันคุณงามความดีที่ลูกได้กระทำไว้ พ่อคิดอยู่เสมอว่าจะบันดาลให้โรคภัยไข้เจ็บทั้งหลายที่ทรมาณลูกอยู่นั้นจะหายไป สูญสิ้นไปด้วยผลานิสงฆ์ที่ลูกได้สร้างสมไว้ แต่อนิจจาพระยามัจจุราชไม่ปราณีใครแม้จะเป็นคนดีที่โลกยังต้องการอยู่

ในวันทำศพ บรรดาเพื่อนร่วมงาน เพื่อนสนิทและญาติมิตรได้มาร่วมกันขอเป็นเจ้าภาพแสดงความอาลัยต่อลูกทุกคน ซึ่งทำให้พ่อชื่นใจ เพราะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงความดี

ของลูกเด่นชัดยิ่งขึ้นว่า ลูกเป็นมิตรดีของมิตรจึงได้มีญาติมิตรสหายของลูกมาร่วมแสดงความอาลัยรักอย่างพร้อมเพรียงกัน บรรดาญาติมิตรที่อยู่ห่างไกลในต่างจังหวัด เมื่อได้ทราบข่าวการจากไปของลูก ต่างก็พากันเสียใจ เสียดายและอาลัยรักลูกทุกคน โดยเฉพาะคุณอาว์ประกอบ คุณย่าน้อยของลูกบ่นเสียใจมากที่สูญเสียลูกไป คุณย่าได้พูดว่าลูกนับว่าเป็นศรีของตระกูลคนหนึ่ง น่าเสียดายที่มาด่วนเสียชีวิตไปในวัยอันไม่สมควรเช่นนี้ ทั้ง ๆ ที่ทราบดีว่าเป็นสิ่งไม่เที่ยง แต่ก็อดที่จะเสียใจไม่ได้ และได้กล่าวอุทิศส่วนกุศลที่คุณย่าได้บำเพ็ญแล้วให้แก่ลูกด้วย

ในคราวกำหนดจะทำการฌาปนกิจศพของลูก บรรดาท่านผู้มีเกียรติ และญาติมิตรที่คุ้นเคยซึ่งรู้จักลูกดี ต่างก็พากันเขียนคำไว้อาลัย และคติพจน์พิมพ์แจกในงานศพของลูกเพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ลูก

ในส่วนดู๋ดี๋ของลูกนั้น ลูกไม่ต้องเป็นห่วงและวิตกกังวล พ่อและน้าทูรย์จะทนุถนอมเลี้ยงเป็นอย่างดีพ่อและน้าทูรย์ได้จดทะเบียนรับดู๋ดี๋เป็นบุตรีบุญธรรมแทนลูก และจะให้การศึกษาจนถึงที่สุด ทั้งดู๋ดี๋ก็เป็นเด็กดีเฉลียวฉลาด เรียบร้อยเหมือนลูก อย่างที่เรียกว่าถอดแบบของลูกมาทีเดียว พ่อ น้าทูรย์จึงหวังว่าดู๋ดี๋จะเป็นตัวแทนของลูกนำความชื่นชมยินดีมาสู่พ่ออีกคนหนึ่งในอนาคตอันใกล้นี้ ขอให้วิญญาณของลูกจงรับรู้ และอย่าได้มีความห่วงใยไปด้วยประการใดเลย

ทุกครั้งที่พ่อเขียนเรื่องความตายของลูก ทำให้จิตใจของพ่อหดหู่และความเศร้าโศรกเสียใจประดังกันขึ้นมา รู้สึกว่าไม่สามารถที่จะหาถ้อยคำใด ๆ มาบรรยายให้สมกับความรู้สึกอันแท้จริงของพ่อซึ่งมีต่อลูก

ด้วยอานิสงฆ์ผลบุญทั้งหลาย ซึ่งลูกได้บำเพ็ญ รวมทั้งที่พ่อ สามี และญาติมิตรอุทิศให้จงเป็นพลวปัจจัยอำนวยผลบันดาลให้วิญญาณอันบริสุทธิ์ของลูกอัจฉรา วิริโยทัย ประสบแต่อิฐวิบูลมนูญผล เพียบพร้อมด้วยทิพยสมบัติอันพึงประสงค์ ดำรงอยู่ในสุคติสัมปรายภพตลอดกาลนานเทอญ

จากพ่อ

IN ARCHARA'S MEMORY

Form Miss Doreen W. Langley

Principal, Women's College

Sydney University,

Sydney, Australia.

.... I feel so very sad to think I will never see my really good Thai friends (Mrs. Iadsiri Laingchaiyetz and Mrs. Archara Viriyothai) again and it was my great privilege and good fortune to know all of you. I will never forget how you all came to the airport to see me in 1963........

.... I wish there were the right words to you and Bill (Khun Suthichai Laingchaiyetz) and to Archara's father and Siri's mother and to all the relatives and friends who saw so much of you all and knew you all so well. The hurt, the gap left in your lives must be immense, but you are lucky with your beautiful daughter to grow up and care for........

.... Your care and kindness to Archara over the years of her sickness must have been very hard to see someone you loved suffering so very much but it probably also brought you very close together........

.... She was such a gentle person and so devoted to you that her life must have been very happy with you. I can only look back and feel how very lucky I was to know my Thai friends. ....

.... The first recipient of the **Archara–Siri Memorial Prize** is a student who studied Engineering at Sydney University, and has lived with us for four years. She graduated with honours, and has now returned to Thailand. ....

From Mrs. A Hackett

Palm Beach

Sydney, Australia

........Everytime I pass the photos on the T.V. I wonder how much longer I have never had any other Thai girls........ I may have a chance to see others, but not my beloved Archara. I think of Doodee day and night, how I wish you were closer so I could have Doodee at the beach for her school holidays. ....

.... My dear Archara was one of the dearest friends I had with Siri included. .... I do hope Archara and Siri meet in a better world than this. Oh! What rejoicing for them both, please God reward them for their full joyous life and all the lovely things they'd done for everybody. ....

.... Archara was always doing something for somebody else, she never came home without flowers which I loved, so please put them for her and let me know so I can send some money over for her flowers. ....

.... Please write on the card for me

"Who plucked this flower?
I said the Lord,
And the gardener was silent" ....

From Miss Sakuko Matsu

Women's College,

Sydney University

Sydney, Australia

.... Miss Langley showed me your letter today. I was very, very sorry to hear about Archara. This must have been a great sorrow to you, Doodee and

Archara's father and Auntie. Here in Sydney too, some old friends of hers wept over the sad news. ....

.... I am very, very sad to have lost one of my oldest and best friends in Sydney. I used to talked a lot with her while she was in college, telling her things that I never told other people. And she told me a lot too. I think I was one of the first people she told about you Oh! dear Prakit, I am so sorry for you.

.... And I was so shocked to hear of Siri's death. Both you and Suthichai meeting such a terrible fate at the same time! And Doreen and I losing too good friends at once. .... This day when we heard from you of the sad news is one of the worst days I have ever had in my life. ....

..... *Bangkok, which was the happiest place in my memory, is now the saddest place to think of.*

Our apologies to many of Archara's friends who had kindly Sent thair comforting words which we have misplaced in time of great sorrow and can't reprint them here.

From our heart, we deeply appreciate those understanding words. ......

อาลัยน้องหยอย

โอ้หยอยน้องรักผู้ พิศมัย พี่เอย
ไยด่วนจากพี่ไป สู่ฟ้า
สุดรักสุดอาลัย รึงจิต จริงแม่
พี่กลับไป่สบหน้า อนุชโอ้ ใจหาย

หยอยเอ๋ยพี่รักน้อง นงพงา พี่เอย
เปรียบประดุจนัยนา แน่แท้
น้องหญิงแต่ยุพา พินพี่ เดียวแม่
น้องดับสูญพี่แล้ เร่าร้อน รุมทรวง

พี่อยู่ไกลไป่ได้ ดูแล น้องเลย
ดูดั่งพี่เชือนแช ใช่น้อย
หรือดุจมิแยแส สมกับ น้องพี่
แต่เหตุเพราะพี่คล้อย คลาดเมื้อเมืองไกล

น้องเอ๋ยหากชาติหน้า นั้นมี จริงนา
ขอเสี่ยงสัจจวจี จิตให้
เราเกิดร่วมชนนี บิตุเรศ กันแม่
ทุกทุกชาติอย่าได้ เดือดร้อนรมย์เกษม

กรรมดีที่พี่ได้ บำเพ็ญ มานา
ขออุทิศให้เป็น ประโยชน์น้อง
หยอยพี่จุ่งอยู่เย็น ยืนยิ่ง สุขเทอญ
ไร้ทุกข์เสพสุขห้วง แห่งชั้นสุขาวดี

จากพี่ผู้แดนไกล

กิตติรัตน์ สิวายะวิโรจน์

อาลัย – น้องแดง

การจากไปไม่มีวันกลับของน้องแดงที่รัก ทำให้พี่และลูก ๆ รู้สึกเศร้าโศรกเสียดาย และอาลัยอย่างสุดซึ้ง จนไม่ทราบว่าจะหาถ้อยคำอะไรให้ตรงกับความรู้สึกได้ ขอผลแห่งความดีที่น้องแดงที่รักของพี่และลูก ๆ ได้บำเพ็ญมาแล้วนี้ จงเป็นปัจจัยส่งเสริมให้ดวงวิญญาณได้เสวยสุคติในสัมปรายภพเทอญ.

จาก

พี่แดง, พี่สรวง และลูก ๆ

กราบคุณพี่แดงที่เคารพรักยิ่งของน้อง

วันที่ ๗ พ.ย. ๑๓ เป็นวันที่น้องมีความรู้สึกสูญเสียอย่างลึกซึ้ง เกินกว่าจะกลั่นกรองออกมาเป็นคำพูดได้ ความเมตตาปราณีที่น้องได้รับนั้น เป็นสิ่งสูงค่าที่น้องขอจารึกไว้ในความทรงจำตลอดชีวิต

ด้วยผลแห่งบุญที่น้องได้กระทำมาแล้ว และที่จะทำต่อไป น้องขอน้อมอุทิศให้คุณพี่แดง พี่สาวอันเป็นที่เคารพและรักยิ่ง.

ขอ น้อมจิตอุทิศให้ ผลบุญ
จง ประสพและให้คุณ พี่ข้า
เป็น พลังช่วยเกื้อหนุน พูนเพิ่ม
สุข สงบอยู่คู่ฟ้า ชั่วนิจนิรันดร.

ด้วยความเคารพจากน้อง

แอ๊ว, อัส, หนู, และ หญิง

กรุงวอชิงตัน

๑ เมษายน ๒๕๑๕

พี่แดงที่รัก

ขณะนี้๗ จุ๊บ หมอ นก และขวัญ กำลังเตรียมตัวกลับประเทศไทยแล้ว เราควรจะดีใจมากขึ้นเป็นพิเศษเมื่อคิดว่าถ้าเราพบพี่แดงยืนอยู่ที่สนามบินเหมือนเมื่อตอนจากมา แทนที่จะเป็นพี่แดงนอนรออยู่ที่วัดเช่นนี้ เพราะหลังจากที่ไม่ได้พบกันเกือบ ๕ ปี เรามีเรื่องที่จะคุยให้พี่แดงฟังมากมาย โดยเฉพาะหมอศรียาบ่นคิดถึงมากมายเป็นพิเศษ เพราะรู้สึกว่าถูกอัธยาศัยกันจริง ๆ มีอะไรก็คุยและปรับทุกข์กันได้เสมอ ส่วนนกก็บ่นถึงน้องตู่ตี๋อยู่เสมอทั้ง ๆ ที่จากกันอายุ ๒ ขวบกว่า ๆ เท่านั้น แต่เราได้ติดต่อกันและพูดถึงให้ลูก ๆ ได้รู้จักและคุ้นกันอยู่เสมอ เพราะรู้สึกว่าเรามีพี่น้องไม่มากนัก อีกไม่นานก็จะต้องจากโลกนี้ไป จึงพยายามให้ลูก ๆ ได้สนิทกันไว้ เพื่อจะได้รักกันและช่วยเหลือกันในอนาคต

พี่แดงครับ เมื่อตอนคุณพ่อมาเยี่ยมพี่กิตและจุ๊บเมื่อ ๒ ปีที่แล้ว ขณะคุณพ่อและคุณน้าฑูรย์ พักอยู่กับจุ๊บที่กรุงวอชิงตัน ก็ได้รับจดหมายจากพี่แดงว่า โรคเก่ากำเริบมีอาการไม่สบายมากขึ้น พวกเราตกใจมากและใจคอไม่ดีเลย คุณพ่อและคุณน้าฑูรย์ตัดสินใจจะกลับทันที ทั้ง ๆ ที่อยู่กับจุ๊บไม่ถึงเดือนตามกำหนดที่กะไว้ ใจจุ๊บก็เป็นห่วงพี่แดง แต่อีกใจหนึ่งก็คิดว่านาน ๆ คุณพ่อจะได้มาอยู่กับลูก ๆ ให้พวกเราได้มีโอกาสรับใช้สนองพระคุณท่านบ้าง จึงได้ต่อรองกับคุณพ่อว่า หากพี่แดงไม่เป็นอะไรมาก ก็ขอให้คุณพ่ออยู่ให้ครบกำหนดเดิม คุณพ่อก็ตกลง จุ๊บจึงได้รีบโทรศัพท์ทางไกลพูดกับพี่แดงทันที จุ๊บดีใจเหลือเกินที่ได้ยินเสียงของพี่แดง และได้พูดคุยกันอยู่สักพักหนึ่ง พี่แดงบอกว่า ไม่ต้องเป็นห่วง ขอให้คุณพ่อและคุณน้าฑูรย์อยู่กับพวกเราต่อไปอีก แต่อีกใจก็คิดเป็นห่วงพี่แดง แต่ด้วยความอดทนและเสียสละของพี่แดง จึงได้บอกว่าไม่เป็นอะไรมากเพื่อให้ทุกคนคลายความเป็นห่วง จุ๊บไม่เคยคิดมาก่อนเลยว่า การพูดคุยกับพี่แดงในครั้งนั้น เป็นการคุยครั้งสุดท้ายและไม่ได้มีโอกาสคุยกันอีก จนกระทั่งวันนี้ จุ๊บจึงขอถือโอกาสนี้คุยกับพี่แดงต่อนะครับ เมื่อคุณพ่อเดินทางกลับกรุงเทพฯแล้ว ก็ได้ข่าวว่า พี่แดงป่วย ๆ หาย ๆ ซึ่งทำให้พวกเราซึ่งอยู่ห่างไกลจาก

พี่แดง รู้สึกเป็นห่วงมาก ทั้ง ๆ ที่ทราบว่าโรคของพี่แดงไม่มีทางรักษาให้หายได้ แต่พวกเราก็อยากจะให้พี่แดงอยู่กับพวกเรานานที่สุดเท่าที่จะนานได้ จุ๊บมีโอกาสได้ไปราชการที่นครลอสแองเจลิสหลายครั้ง จึงได้มีโอกาสพบและเยี่ยมพี่กิตที่นั่นด้วย ทุกครั้งเราบ่นถึงพี่แดงทุกที เพราะอยากให้มารักษาตัวที่อเมริกา โดยหวังว่าคงจะมีอาการดีขึ้นบ้าง แต่แล้วโอกาสก็ไม่อำนวยให้อย่างที่คิดไว้ โดยเฉพาะคืนก่อนที่พี่แดงจากพวกเราไป จุ๊บก็อยู่ที่นครลอสแองเจลิสพอดี ได้คุยกับพี่กิตถึงเกือบสว่าง เพราะวันรุ่งขึ้นจุ๊บจะต้องเดินทางกลับกรุงวอชิงตัน วันนั้นคิดถึงพี่แดงอย่างผิดปรกติ และเราได้คุยถึงพี่แดงเป็นพิเศษอีกด้วย จิตใจมันเศร้าชอบกลคล้ายกับเป็นลางสังหรณ์ที่ไม่ดีเลย แต่เราก็ไม่อยากจะคิดอะไรมาก ถึงอย่างนั้น ก็อดพูดกับพี่กิตไม่ได้ว่า เรามีพี่น้องร่วมท้องกัน ๓ คนเท่านั้น หากพี่แดงเป็นอะไรไป เราก็เหลือเพียง ๒ คน ขอให้เรารักและเข้าใจกันไว้ โดยเฉพาะตัวจุ๊บเอง ซึ่งเป็นคนสุดท้องก็ได้รับการตามใจจากทุกคนเสมอมา โดยเฉพาะจากพี่กิตและพี่แดง บางทีจุ๊บก็เอาแต่ใจตัวเอง และไม่เชื่อฟังพี่ จุ๊บก็พยายามทำตัวให้ดีขึ้น แล้วจุ๊บก็ได้เดินทางกลับกรุงวอชิงตัน รุ่งเช้าแต่มืด ได้รับโทรศัพท์ทางไกลจากพี่กิตว่า ได้รับโทรเลขจากคุณพ่อแจ้งว่า พี่แดงถึงแก่กรรมเสียแล้ว จุ๊บฟังแล้วแทบช้อค ใจหายและเสียใจจริง ๆ เพราะเพิ่งคุยกับพี่กิตเกี่ยวกับพี่แดงเมื่อคืนนี้เอง ซึ่งตรงกับเวลาที่พี่แดงเสียในกรุงเทพ ฯ หลังจากที่ได้พยายามทำใจให้เป็นปรกติได้แล้ว จึงได้รีบโทรศัพท์ทางไกลกราบเรียนคุณพ่อ แสดงความเสียใจต่อคุณประกิตและดู๋ดี๋ด้วย และขอให้เราทั้ง ๒ ได้มีโอกาสเป็นเจ้าภาพร่วมทำบุญทุกครั้งด้วย

พี่แดงครับ พี่แดงได้จากพวกเราไปแล้ว พี่แดงทำแต่กรรมดีไว้มาก ฉะนั้นพี่แดงคงจะไปอยู่เป็นสุขในสรวงสวรรค์ หากจุ๊บมีวาสนาจริง ขอได้เกิดเป็นพี่น้องกันทุกชาติ

รักพี่แดงยิ่ง

จากน้องจุ๊บ (จิระพงษ์)

กราบเท้าคุณแม่ ที่เคารพรัก

ลูกเสียใจมากที่คุณแม่จากตู่ดี้ไปอย่างไม่มีวันจะกลับมาหาลูกอีกแล้ว ลูกคิดถึงคุณแม่มาก ทุกคืนก่อนนอนลูกจะกราบพระและกราบที่รูปคุณแม่เสมอๆ และขอให้คุณแม่ได้ไปสวรรค์

ลูกนอนหลับและฝันเห็นคุณแม่เป็นนางฟ้า แต่งตัวสวยๆ มีเพชรมีพลอยเป็นประกาย คุณแม่มาหาลูก ลูกดีใจมากที่เห็นคุณแม่ได้เป็นนางฟ้าแล้ว ทุกคนก็บอกว่าคุณแม่เป็นคนดี และใจดี คุณแม่จึงได้เป็นนางฟ้า

คุณแม่ขา..... ลูกขอให้คุณแม่ได้ไปสวรรค์จริงๆ เป็นนางฟ้าสวยๆ และมีความสุขตลอดไป

จากลูก ตู่ดี้

วันนั้น.....๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๓

แด่ คุณอัจ สุดที่รัก

วันนั้น.... ๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๓ ยังจำได้ติดตาตรึงใจอยู่จนตราบเท่าทุกวันนี้....

วันนั้น.... ๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๓ เป็นวันที่กิตต้องโศรกเศร้าและเสียใจอย่างที่สุดในชีวิต เพราะเป็นวันที่คุณจากไปอย่างไม่มีวันจะได้กลับมาพบและอยู่ด้วยกันอีก....

วันนั้น จึงลืมยากที่สุดในชีวิตของกิต........

ยังจำได้....เช้านั้นได้รับโทรศัพท์แต่เช้ามืดว่า อาการของคืนวันที่ ๖ พฤศจิกายนของคุณไม่ค่อยดีนัก กิตก็แต่งตัวเพื่อออกไปเยี่ยมแต่เช้า พอออกจากบ้านก็อดแวะร้านดอกไม้ไม่ได้ เห็นดอกเบญจมาสดอกใหญ่เหลืองอร่าม คิดว่าคงถูกใจคุณแน่ เลยแวะซื้อไปให้กำใหญ่

ไปถึงโรงพยาบาล ยังจำได้ว่าเอาดอกไม้อวดคุณ คุณยังยิ้มรับและดีใจที่ได้ดอกไม้........แต่พอสาย ๆ วันนั้น รอยยิ้มของคุณก็เริ่มจางหายไป อาการคุณกลับทรุดลงไปมาก คุยน้อยลงไปทุกที แต่ก็ยังฝืนทานของน้ำ ๆ ที่ญาติ ๆ ช่วยกันป้อนคนละคำสองคำ จิตใจพวกเราเริ่มหดหู่เหี่ยวแห้งลงไปทุกทีเช่นกัน จนกระทั่งพยาบาลพิเศษมากระซิบบอกว่าหมอว่าอาการคุณหนักมากน่าวิตกว่าจะหาทางเยียวยาไม่ได้ ใคร ๆ พากันโศรกเศร้าแอบไปร้องห่มร้องไห้กันใหญ่ แต่กิตกลับแอบสวดมนต์ภาวนาอยู่ในใจและหวังว่าจะมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยให้คุณรอดพ้นจากนาทีวิกฤตเหล่านั้นมาได้ และกลับหายวันหายคืน และมาอยู่ด้วยกันอีกเป็นมิ่งขวัญของลูกและเป็นที่รักของกิตตลอดไป........

แต่อาการของคุณยิ่งทรุดหนักลงไปทุกที เวลายิ่งล่วงไปความหวังของกิตที่จะให้มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ดลบันดาลให้คุณกลับหายหรือทุเลาขึ้น ก็ยิ่งห่างไกลไปทุกที แต่กระนั้นใต้จิตสำนึกของกิตก็ยังอดมิได้ที่จะหวังให้สิ่งที่เป็นไปไม่ได้นั้นกลับให้เป็นไปได้

ตกบ่าย...........คุณกลับรู้สึกตัวดีขึ้นอีก พวกเราดีใจกันมาก...........กิตยังแอบคิดว่าหมอว่า หมอไม่เก่งเลย คนทุเลาแล้วยังบอกได้ว่าจะอยู่ไม่ได้อีกนาน ตาคุณซึ่งในระยะหลัง ๆ ที่เจ็บป่วยอยู่นี้ มักจะฝ้าฟางและขุ่นมัวไปบ้าง กลับสุกใสเหมือนตอนที่คุณยังไม่ได้

เป็นอะไรเลย ยิ้มได้บ้างแม้ว่าจะไม่ค่อยยอมพูดหลายคำนัก........กิตยังคิดว่าคราวนี้ คุณประสบสิ่งศักดิ์สิทธิ์ดลบันดาลให้แน่แล้ว........

ความดีใจของเรามีอยู่ไม่นาน คุณก็กลับเงียบเหงา ไม่ยอมพูดและไม่ยอมยิ้มอีก ทำให้หัวใจที่ถูกกระตุ้นให้ยินดีปรีดาของพวกเรากลับหดหู่และท้อแท้ลงไปอีก........

และแล้วในช่วงสุดท้ายของชีวิตของคุณ คุณกลับได้สติมาอีกครั้ง ร้องขอดูพระ.... พวกเราใจหายหมด แล้วก็โชคดีได้พระพุทธรูปตั้งโต๊ะองค์เล็ก ๆ จากห้องคนป่วยในตึกเดียวกัน........

มือหนึ่งกิตถือพระพุทธรูปองค์นั้นเทิดทูนไว้เบื้องหน้าของคุณ เพื่อให้คุณได้มองเห็นตลอดเวลา อีกมือหนึ่งกิตยังจับมือคุณให้พนมมือไหว้พระ ปากก็พร่ำสวดมนต์ให้คุณสวดตาม และก่อนที่คุณจะหลับตา ปากคุณก็ยังขมุบขมิบสวดมนต์อยู่เสมอ เห็นคุณหลับไป กิตก็ยังไม่วายที่จะหวังว่าคุณคงจะไม่เป็นอะไรมาก........

แต่แล้ว........**วันนั้น**........ ๗ **พฤศจิกายน** ๒๕๑๓ **เวลา** ๑๖.๒๐ **น.** ในท่าที่หลับสนิทของคุณลมหายใจของคุณอ่อนลงทุกที กิตและน้อง ๆ ก็ยังเฝ้าดูคุณอย่างใกล้ชิดในท่าเดิม แล้วจู่ ๆ น้องรัตน์ก็ร่ำไห้และร้องบอกว่าชีพจรคุณหยุดเต้นเสียแล้ว........กิตแทบขาดใจไปด้วย พยายามจับชีพจรคุณให้รู้สึกว่าเต้นและฟื้นคืนขึ้นมา........แต่ทุกอย่างก็สายเกินไปเสียแล้ว เพราะคุณได้จากพวกเราไป อย่างไม่มีวันจะกลับมาอีก........

วันนั้น...........และวันต่อ ๆ มา...........กิตยังคิดว่าที่คุณจากไปนั้นเป็นเพียงความฝันร้ายของกิตเท่านั้น ตื่นขึ้นมาแล้วก็คงจะได้ตื่นจากความฝันร้ายนั้นด้วย แต่ความฝันนั้นกลับเป็นความจริง และกิตย่อมไม่มีวันตื่นจากการฝันร้ายนั้นตลอดกาล........

คุณอัจที่รัก........... สิ่งเดียวที่กิตอดเสียใจและยังเป็นแผลสะกิดใจอยู่จนทุกวันนี้ก็คือ การที่กิตเลี่ยงไม่ยอมรับความจริงว่า คุณจะอายุสั้นถึงเพียงนี้ จำได้ว่ามีเพื่อน ๆ และหมอที่นับถือหลายคนแอบกระซิบว่า โรคของคุณนี้มีเวลาจำกัด กิตก็ยังอดไม่ได้ที่จะให้หมอเหล่านั้นผิดพลาดในการวินิจฉัยโรคของคุณ ทั้ง ๆ ที่นับถือในภูมิความรู้ของหมอเหล่านั้น หลายครั้งยังคิดเลยเถิดไปว่า ถ้ารักษาทางแพทย์ปัจจุบันไม่หาย คุณอาจหายโดยทางอื่นก็ได้.... ตอนที่ไปสร้างพระพุทธรูปกัน โดยที่คุณสร้าง ๔ องค์ และกิตช่วยสร้างอีก ๒ องค์ เพื่อ

สะเดาะเคราะห์และต่อดวงคุณ กิตก็ยังไม่เชื่ออาจารย์ท่านนักที่บอกว่าดวงคุณขาด แต่ที่ทุกข์ทรมาณใจกิตมากก็คือ ที่ต้องมาโกหกคุณนั่นเองว่า อาจารย์บอกว่า คราวนี้เป็นการสะเดาะเคราะห์เท่านั้น และมีทางหายขาดได้แน่ .... แล้วในที่สุด ทุกสิ่งทุกอย่างก็ช่วยคุณไม่ได้เลย คุณกลับจากพวกเราไปจริง ๆ........

คุณอัจที่รัก .... คุณจากพวกเราไปได้ก็เพียงแต่สังขารและร่างกายอันไม่เที่ยงแท้ของมนุษย์เท่านั้น คุณงามความดีของคุณที่เป็นแม่อันประเสริฐของลูก และเป็นคู่ชีวิตอันประเสริฐของกิต เป็นลูกที่ดีของคุณพ่อคุณแม่ และเป็นญาติมิตรที่ดีของเพื่อนๆและญาติ ๆ จะยังคงติดตาตรึงใจอยู่กับพวกเราอย่างไม่มีวันจะลืมเลือนไปได้

คุณอัจที่รัก............คุณงามความดีของคุณและผลบุญที่คุณได้กระทำมาในชาตินี้และชาติก่อนตลอดจนบุญกุศลที่ลูก กิต และทุกคนทางนี้ได้ทำและอุทิศให้แก่คุณ จงดลบันดาลให้คุณได้เสวยสุขอยู่ ณ แดนสัมปรายภพเทอญ

ประกิต วิริโยทัย

อนุโมทนา

ด้วยคุณคร้าม สิวายะวิโรจน์ อุปนายกพุทธสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้ติดต่อขออนุญาตนำบทปาฐกถาเรื่อง "ธรรมะ–เครื่องคุ้มครองโลก" โดยท่านอาจารย์พุทธทาสภิกขุ พิมพ์เป็นธรรมบรรณาการในงานพระราชทานเพลิงศพ นางอัจฉรา วิริโยทัย ผู้เป็นบุตรีของท่าน ณ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส ในวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๑๕

ปาฐกถาเรื่อง "ธรรมะ–เครื่องคุ้มครองโลก" ฉบับนี้ พุทธสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้อาราธนาท่านอาจารย์พุทธทาสภิกขุ แสดง ณ ศาลาอเมริกัน ถนนพัฒนพงศ์ เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๐๕ และได้จัดพิมพ์ปาฐกถาเรื่องนี้ขึ้นจำหน่ายเพื่อนำเงินสมทบทุนก่อสร้างหอประชุมของพุทธสมาคมแห่งประเทศไทย ฯ ในครั้งนั้นด้วย

การที่เจ้าภาพได้พิจารณาจัดพิมพ์เป็นธรรมบรรณาการในงานศพครั้งนี้ ควรแก่การอนุโมทนาอย่างยิ่ง เพราะว่าธรรมะเท่านั้นที่จะช่วยโลก ดังนั้นโลกจึงต้องมีธรรมะ และธรรมะจะอยู่ในโลกได้ก็ต้องอยู่ที่มนุษย์ในโลกนี้สนใจ เข้าใจ และยึดหลักธรรมะเป็นหลักการครองชีวิตให้เป็นปรกติสุข ด้วยเหตุฉะนี้ การเผยแพร่ธรรมะจึงมีคุณค่าอย่างสูงยิ่ง

ขอกุศลผลบุญที่ท่านเจ้าภาพได้กระทำเพื่อเป็นปัตตานุโมทนามัยนี้ จงเป็นพลวปัจจัยอำนวยให้ นางอัจฉรา วิริโยทัย ประสพแต่ความเกษมศานติสุขในสัมปรายภพโดยทุกประการ เทอญ.

พุทธสมาคมแห่งประเทศไทย
ในพระบรมราชูปถัมภ์

เลขที่ ๔๑ ถนนพระอาทิตย์
นครหลวงกรุงเทพธนบุรี
๑๕ เมษายน ๒๕๑๕

ปาฐกถา

เรื่อง ธรรมะคุ้มครองโลก

โดย พระราชชัยกวี (พุทธทาสภิกขุ)

ปาฐกถา

เรื่อง ธรรมะคุ้มครองโลก

โดย พระราชชัยกวี (พุทธทาสภิกขุ)

ท่านผู้สนใจในธรรมทั้งหลาย

การบรรยายในวันนี้มีหัวข้อตามที่ท่านทั้งหลายทราบอยู่แล้วว่า ธรรมะคือผู้ช่วยโลก หรือสิ่งที่ช่วยโลก Dhamma–The World Saviour *ทีนี้เราจะต้องมองดูให้เห็นว่าสมมติฐานที่กล่าวขึ้นนี้มีว่า ธรรมะเป็นผู้ช่วยโลก ดังนั้นโดยทาง* Logic *มันก็ต้องถือว่าโลกต้องมีธรรมะ ธรรมะจึงจะช่วยโลก แล้วอะไรจึงจะทำให้ทำธรรมะมีอยู่ในโลก มันก็ต้องคนที่อยู่ในโลก จึงเป็นอันกล่าวได้ว่า มนุษย์ต้องทำให้ธรรมะมีอยู่ในโลก ธรรมะจึงจะช่วยโลก; เพราะฉะนั้นข้อแรกที่สุดเราก็จะต้องกล่าวกันถึงข้อที่ว่า สิ่งที่เราเรียกว่าธรรมะนั้นคืออะไร มนุษย์รู้ว่าธรรมะคืออะไรแล้ว จึงจะสามารถทำให้ธรรมะมีอยู่ในโลก ถ้ามนุษย์ไม่รู้ว่าธรรมะคืออะไร ก็ย่อมไม่สามารถจะทำให้ธรรมะมีอยู่ในโลกได้ ฉะนั้นเราจะต้องสนใจกันเป็นข้อแรกว่า สิ่งที่เรียกว่าธรรมะนั้นคืออะไร และข้าพเจ้าก็อยากจะขอร้องให้สนใจในข้อนี้มากเป็นพิเศษกว่าข้ออื่นด้วยซ้ำไป*

เมื่อตั้งปัญหาขึ้นว่าธรรมะคืออะไร ? ในชั้นแรกเราจะต้องเอากันตามตัวหนังสือหรือตามตัวพยัญชนะของคำ ๆ นั้นก่อน แล้วจึงค่อยพิจารณากันถึงอรรถหรือความหมายของคำ ๆ นี้อีกทีหนึ่ง

ตามตัวพยัญชนะ คำว่า “ธรรมะ” ก็เป็นภาษาบาลีหรือเป็นภาษาสันสกฤตแล้วถูกถ่ายออกมาเป็นภาษาไทยโดยรูปเดิมไม่ได้แปล เพราะฉะนั้นเราสนใจกันเป็นข้อแรกว่าในภาษาบาลีนั้นคำว่าธรรมะแปลว่าอะไร หรือหมายถึงอะไร คำว่าธรรมมะก็แปลว่า ทรงธร เป็น root ของคำ ๆ นี้ ธร แปลว่า ทรง หมายความว่าทรงตัวมันเอง คือ มีอยู่นั่นเอง

สิ่งใดที่ไม่เที่ยงเปลี่ยนแปลง สิ่งนั้นก็มีความไม่เที่ยง เปลี่ยนแปลง นั่นแหละเป็นตัวมันเอง หรือทรงตัวมันเอง อยู่ในกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลง สิ่งใดที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง สิ่งนั้นก็ทรงตัวมันอยู่ได้ ตรงที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง คือความไม่เปลี่ยนแปลง แต่รวมความแล้วมันก็หมายถึงการทรงตัวอยู่ได้ด้วยกันทั้งนั้น เพราะฉะนั้น คำว่า ธรรมะ ตามความหมายทางตัวหนังสือย่อมหมายถึงทุกสิ่งไม่เว้นอะไรหมด เพราะว่าไม่มีอะไรเลยที่จะไม่มีการทรงตัวของมันเอง พวกที่ไหลเวียนเปลี่ยนแปลงก็ทรงตัวอยู่ในการไหลเวียนเปลี่ยนแปลง *มีความไหลเวียนเปลี่ยนแปลงเป็นในตัวมันเอง* ทีนี้พวกที่ไม่เปลี่ยนแปลงที่เราเรียกกันว่า นิพพาน หรือ อสังขตะ หรืออะไรทำนองนี้ มันก็มีภาวะแห่งความไม่รู้จักเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นตัวมันเอง ฉะนั้นจึงหมายถึงทุกสิ่งโดยไม่ยกเว้นอะไร นับตั้งแต่ฝุ่นที่ละเอียดที่ไม่มีค่าสักอนุภาคหนึ่งทางวัตถุนี่ซึ่งก็เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลง จนถึงสิ่งที่มีค่ามากที่สุด แล้วก็ถึงสิ่งที่เป็นนามธรรม คือทางจิตทางใจ ความคิดความนึกความรู้สึก และก็ยังหมายถึงตัวการกระทำของมนุษย์และผลของการกระทำ กระทั่งถึงการบรรลุมรรคผลนิพพาน ทุกอย่างนี้เรียกว่าธรรมมะ หมด ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่ามันได้แก่ทุกสิ่งได้ไม่ยกเว้นอะไร ถ้าหมายถึงกันตามรูปศัพท์ตามตัวหนังสือ ของคำว่า ธรรมะ

ทีนี้ เมื่อพิจารณาดูตามทางอรรถะ คือความหมาย เราใช้คำว่าธรรมะนี้ให้หมายถึงแต่เพียงสิ่งบางสิ่งที่เราประสงค์ตามควรแก่กรณีเท่านั้น เราแยกคำว่าธรรมะนี้ออกเป็นพวก ๆ ไป หมายถึงการกระทำก็ได้ หมายถึงความดี ความงาม ความจริง ความถูกต้อง ความยุติธรรมก็ได้ แล้วแต่ในกรณีนั้น ๆ จะประสงค์อะไร เพราะฉะนั้นตามอรรถหรือความหมาย มันจึงหมายถึงแต่บางสิ่ง ทีนี้ ในหัวข้อของเราที่ว่า *ธรรมะเป็นเครื่องช่วยโลกนี้* เราหมายถึงธรรมะอย่างไร ข้อไหน ? ท่านก็คงจะมองเห็นได้ด้วยตัวท่านเองแล้วว่าหมายถึงในบางสิ่งหรือบางส่วนหรือบางแง่ของความหมาย นี่แหละคือข้อเราจะได้วินิจฉัยกันต่อไปจนให้รู้ว่า ธรรมะที่จะเป็นผู้ช่วยโลกนี้หมายถึงอะไร

ในชั้นนี้จะชักชวนให้ท่านทั้งหลายพิสูจน์ดูกันถึงคำแปลของคำว่า ธรรมะ ก่อนอื่น ทั้งหมดอยากจะบอกกล่าวว่า *คำว่าธรรมะนี้เป็นคำประหลาดอย่างยิ่ง ตรงที่ไม่มีใครสามารถจะแปลมันออกไปได้* ให้ถูก ให้ตรง ให้เต็ม ให้ครบ ตามความหมายของคำ ๆ นี้. นี่เราจะเห็นได้ว่ามันเป็นโชคดีที่ในภาษาไทยเรา เราไม่แปลคำนี้ เรารับเอาคำ ๆ นี้มาใช้เลย เราจึงมีคำว่า ธรรมะ ธรรมะ นี่ พูดอยู่ในภาษาไทยของเรา จนเป็นภาษาไทยของเราไปเลย ทีนี้สำหรับชาวต่างประเทศเล่าจะทำอย่างไร ชาวต่างประเทศพยายามจะแปลคำนี้เป็นภาษาของตัวด้วยกันทั้งนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็ที่จะแปลเป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษาสากลหรือระหว่างชาติของโลก ทีนี้มันก็เกิดปัญหายุ่งยากอย่างยิ่งขึ้นที่จะแปลคำ ๆ นี้ว่าอะไร และในที่สุดก็แปลกันมากมายตั้งหลายสิบคำ ล้วนแต่เป็นคำแปลของคำว่าธรรมะได้ด้วยกันทั้งนั้น ทำกันอยู่อย่างนี้มาตั้งหลายสิบปีก็ว่าได้ คือไม่น้อยกว่า ๓๐–๔๐ ปี ผลสุดท้ายล้มเหลวหมด คือไม่สามารถจะบัญญัติคำไหนให้ตรงกับความหมายของคำว่าธรรมะ ให้เต็ม ให้ครบ ให้ถ้วนได้ จึงหันไปใช้คำเดิม ที่เราเรียกว่า*ทับศัพท์* คือเอาคำเดิมนั่นแหละมาใช้ คำว่าธรรมะ จึงกลายเป็นคำในภาษาอังกฤษไป มากขึ้นทุก ๆ ที เช่นเดียวกับที่ได้เป็นในภาษาไทยของเรา ก็เลยรอดตัวไป แต่ถึงอย่างไรก็ดี ในบางกรณีบังคับไม่ให้ทำอย่างนั้น บังคับให้ต้องแปลออกเป็นภาษานั้น ๆ จึงต้องเลือกใช้ให้เหมาะให้สมตามกรณีนั้น ๆ ฉะนั้นถ้าจะให้เข้าใจความหมายของคำ ๆ นี้ให้ดี เราดูตามที่เขาแปลออกเป็นภาษาอังกฤษแล้วนั่นแหละ มันมีอยู่กี่คำก็ลองพิจารณาดู ซึ่งข้าพเจ้าเห็นว่ามีประโยชน์มากแก่ท่านทั้งหลาย จึงขอชักชวนให้สนใจฟังและพิจารณาดู

ได้กล่าวมาแล้วว่า คำว่า ธรรมะ นี้ทำให้เกิดคำแปลขึ้นเป็นภาษาอังกฤษตั้ง ๒๐–๓๐ คำ ฉะนั้นเราจะต้องจัดให้เป็นหมวด ๆ ว่า ที่คำมีความหมายไปในทางไหน ก็คำมีความหมายไปในทางไหน หมวดแรกที่สุดที่น่าจะพูดถึงก่อนก็คือ เขาแปลคำธรรมะนี้ว่า Form บ้าง ว่า System บ้าง Condition บ้าง ว่า Thing บ้าง ว่าCosmic Order หรือ Cosmic Regulation บ้าง ทุกคำมีความหมายถูกต้องทั้งนั้น แต่มันเฉพาะในบางกรณี

และคำว่า Form นี่ ตรงกันที่สุด กับคำว่าธรรมะในภาษาบาลีและสันสกฤต เพราะตามที่กล่าวแล้วว่า คำว่าธรรมะในภาษาบาลีนั้นแปลว่าทรง ธรแปลว่าทรง ทีนี้คำว่า Form ในภาษาอังกฤษนี่ก็มาจากคำว่า Forma ในภาษาลาติน ซึ่งแปลว่า ทรง เหมือนกัน ฉะนั้นจึงมีบัญญัติ นิยามความหมายของคำว่า Form นี้ว่า That which supports that which gave State or Condition to the orderly arrangement of parts which make a thing what it is; นี้ *หมายถึงสิ่งที่สนับสนุนสิ่งซึ่งทำให้เกิดสภาพ หรือสถานะแก่การจัดอยู่อย่างเป็นระเบียบของส่วนทุก ๆ ส่วน ที่ประกอบกันขึ้นเป็นสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามที่มันได้เป็นอยู่จริง* ดังนั้นท่านจะเห็นว่ามันตรงกับคำว่า ธร ในภาษาบาลี ฉะนั้นเราจึงถือคำว่า Form ในภาษาอังกฤษ, หรือ Forma ในภาษาลาตินนี้ เป็นคำแปลที่ถูก ที่ตรง โดยตัวพยัญชนะของคำว่า ธรรมะ

ทีนี้ คำว่า System ก็หมายถึงระเบียบที่จัดขึ้นเป็นรูปร่างเป็น Form นั้น Condition คือ สถานะ หรือปัจจัยที่ก่อให้เกิดสถานะ ก็มีความหมายอย่างเดียวกัน ในทางที่จะให้เกิดรูปร่าง ส่วนคำว่า Thing นั้นถูกต้องที่สุดเพราะว่าเป็นคำกลางกว้างขวางที่สุด หมายถึงทุกสิ่งที่มีอยู่ในโลก และนอกโลกหรือเหนือโลก คำว่า Cosmic Order, Cosmic Regulation ก็เหมือนกัน หมายถึงสิ่งที่ทรงตัวอยู่ได้ในวิสัยของโลก ตามระเบียบของมัน เพราะฉะนั้นคำว่า Form หรือ System เป็นต้นนี้ เป็นคำแปลหมวดหนึ่งซึ่งตรงกับคำว่าธรรมะตามภาษาบาลี

ทีนี้ คำแปลหมวดที่ ๒ เขาแปลกันหลายคำเหมือนกัน เช่นคำว่า Doctrine และ Religion คือโอวาทหรือศาสนา ข้อนี้เราต้องวินิจฉัยกันถึงข้อที่ว่าศาสนานั้นหมายถึงอะไร? บางทีเราจะต้องเลยไปถึงปัญหาว่า พุทธศาสนานี้เป็น Religion ด้วยหรือเปล่า? เพราะว่าสิ่งที่เรียกว่าพุทธศาสนานั้น เราหมายถึงธรรมะทั้งโดยตรงและโดยปริยาย คำว่า Religion จะตรงกับความหมายของคำว่าธรรมะในพุทธศาสนา หรือเป็นศาสนาอย่างพุทธศาสนาได้หรือไม่ นี้เราจะต้องวินิจฉัยดูพอสมควรเหมือนกัน คำว่า Religion นั้นมันมีรากศัพท์ว่าอย่างไร เป็นสิ่งที่จะต้องสนใจเสียก่อนจึงจะเข้าใจว่า ธรรมะที่อยู่ในรูปของพุทธศาสนานี้เป็น Religion

ได้หรือไม่ คนบางพวกปฏิเสธว่าคำว่า Religion เอามาใช้กับพุทธศาสนา หรือธรรมะในพุทธศาสนาไม่ได้ ทีนี้เราลองพิจารณาดูว่า มันจะได้หรือไม่ได้ มันมีทางออกอย่างไรบ้าง

คำว่า Religion นี้ก็เป็นคำที่ถกเถียงกันมาก ในหมู่นักศึกษาและนักจริยธรรมทางศาสนา ทำให้นักจริยธรรมเหล่านั้นค้นพบว่าในยุคสมัยของ Cicero นั้น นักหนังสือถือกันว่าคำว่า Religion นี้ มี root ว่า lig และคำว่า lig นี้ หมายถึง to observe แปลว่าปฏิบัติ โดยถือว่า Religion คือระเบียบระบอบของการปฏิบัติ ปฏิบัติก็ปฏิบัติตามคำสั่งที่มาจากสวรรค์เป็น Revelation อะไรทำนองนั้น เพ่งเล็งถึงความหมายว่าปฏิบัติ ทีนี้เราก็มองเห็นว่าในทางพุทธศาสนาเรา ธรรมะก็มีสำหรับปฏิบัติ ฉะนั้นมันควรจะเป็น Religion ได้ ทีนี้ต่อมาถึงยุคเซอวิอัส (Servius) พวกหนังสือมีความเห็นกันว่าคำว่า Religion นั้นมาจาก root ว่า leg, แทนที่จะเป็น lig มันเป็น leg, คำว่า leg นี้มันมีความหมายว่า to bind คือผูกพัน เพราะพวกนี้ให้คำอธิบายว่า Religion หมายถึงสิ่งที่จะผูกพันมนุษย์กับสิ่งสูงสุด ซึ่งก็หมายถึงพระผู้เป็นเจ้า ซึ่งทางพุทธศาสนาเราก็จะถือว่า สิ่งที่เรียกว่าธรรมะหรือศาสนานี้ ก็เป็นเครื่องผูกพันมนุษย์กับสิ่งสูงสุด คือนิพพาน หรือความพ้นทุกข์ มันก็ไม่ไปไหน ความหมายก็ยังคงเป็นไปได้ ทีนี้ตกมาถึงสมัย St. Augustine the Great ท่านผู้นี้ถือเอาคำทั้งสองคำนั้นแหละผนวกเข้าด้วยกันเลย คือทั้ง leg และทั้ง lig เอามารวมกันเสียเลย คือทั้ง To observe และ to bind นั่นแหละ มันจึงทำให้เกิดความหมายกว้างขึ้นไปว่า *ประพฤติกระทำ เพื่อให้เกิดความผูกพันระหว่างมนุษย์กับสิ่งสูงสุด* เอาความเต็มที่ก็ว่าระบอบสำหรับศึกษาและปฏิบัติหรือกระทำลงไป จะเป็นตามคำสั่งของสวรรค์หรือตามกฎของความจริงของมนุษย์ก็ตามใจเถิดได้ทั้งนั้น เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ เป็นอันเดียวกัน ระหว่างมนุษย์กับสิ่งสูงสุด ซึ่งจะหมายถึงพระเป็นเจ้าหรือจะหมายถึงความดับทุกข์คือนิพพานก็ตามใจ เมื่อเอาความหมายอย่างนี้แล้ว ทำไมพุทธศาสนาหรือธรรมะในพระพุทธศาสนานี้จะเป็น Religion ไม่ได้ เพราะฉะนั้นจึงเป็นสิ่งที่เป็นได้โดยไม่ต้องอ้างเหตุผลอะไรอีก ฉะนั้นคำว่าธรรมะที่แปลว่า Doctrine หรือ

Religion นี้ มันก็เล็งถึงสิ่งที่เราเรียกกันว่า ศาสนา นั่นเอง จะเป็นศาสนาไหนก็ได้ และ *พุทธศาสนาก็อยู่ในฐานะที่เป็น Religion ได้เหมือนกัน* นี่แหละเป็นความหมายของคำแปลกลุ่มที่ ๒

ทีนี้ คำแปลกลุ่มที่ ๓ มีคำว่า Virtue, Moral Quality, Righteousness, Ideal, Duty คำกลุ่มนี้มันเล็งถึงความถูกต้อง ความดี ความงาม หน้าที่ ที่เป็นอุดมคติที่ถูกต้อง โดยเล็งเอาคำ Righteousness นั่นแหละเป็นส่วนสำคัญ ไม่ได้หมายถึงความยุติธรรมหรือความถูกตรงอย่างเดียว แต่หมายถึงความเหมาะสมด้วย เพราะฉะนั้นเดี๋ยวนี้นักศึกษาทางภาษาหรือนักจริยธรรมแห่งยุคปัจจุบันนี้นิยมถือเอาคำแปลตามที่พวก Theosophical Society เขาใช้กันอยู่ เขาบัญญัติขึ้นใช้ในวงพวกเขาก่อน แล้วใคร ๆ ก็เห็นตาม แม้แต่พวกพุทธบริษัทที่ประเทศอังกฤษ พวกนี้เขาแปลคำธรรมะว่า The Cause of Conduct right for a man at his particular stages of evolution คือ *ระเบียบระบอบของการประพฤติกระทำ ที่ถูกที่เหมาะสมสำหรับมนุษย์ ทุก ๆ ระดับที่มีอยู่เป็น ลักษณะเฉพาะของวิวัฒนาการของมนุษย์นั่นเอง;* หมายความต้องมีการประพฤติกระทำที่เหมาะสำหรับมนุษย์นั้น ๆ โดยเฉพาะ และถูกต้องทุก ๆ ขั้น ทุก ๆ ตอนแห่งวิวัฒนาการของเขา นั่นแหละคือธรรมะ เพราะฉะนั้นเราจะเห็นได้ว่า การถือเอาความหมายของคำว่าธรรมะในลักษณะเช่นนี้เหมาะสมอย่างยิ่ง คือเป็น Applied ได้อย่างยิ่งในยุคปัจจุบัน ขอให้ท่านสนใจไว้เป็นพิเศษ ซึ่งเราจะต้องพูดถึงกันในแง่นี้ ในความหมายอย่างนี้ เป็นส่วนใหญ่.

ทีนี้ กลุ่มที่ ๔ คำแปลของคำว่าธรรมะนั้นมีอยู่หลายคำเหมือนกัน เช่นคำว่า Cause ที่แปลว่า มูลเหตุ Law กฎ Standard มาตรฐาน Norm บทบัญญัติ และ Truth คือความจริงหรือสัจจธรรม กลุ่ม ๆ นี้เล็งถึงกฎที่มีอำนาจ หรือสิ่งที่มีอำนาจบังคับบัญชาสิ่งต่าง ๆ หรือเป็นต้นเหตุ มูลเหตุแห่งสิ่งต่าง ๆ ทั้งคำแปลกลุ่มนี้กระเดียดไปข้างที่จะให้เกิดความคิดความเห็นว่ามี God หรือพระเป็นเจ้า

ทีนี้ถ้าในหมู่ชนที่ถือศาสนาที่ไม่ได้เอ่ยถึง God เช่นพุทธศาสนาอย่างนี้ ถ้าถูกถามว่ามี God ไหม อย่างนี้ก็ต้องเกิดการถามย้อนว่ามันหมายถึงอะไร ถ้าเขาตอบว่ามันหมายถึง Cause คือมูลเหตุให้สิ่งทั้งหลายเกิดขึ้นและเป็นไปก็ดี หรือกฎระเบียบอันตายตัวที่ควบคุมสิ่งทั้งหลายก็ดี หรือว่าสัจธรรมสูงสุดที่คุ้มครองสิ่งทั้งหลายทั้งปวงก็ดี แล้วเราก็ตอบได้ทันทีว่า แม้ในพุทธศาสนาก็มีสิ่งที่เรียกว่า God สำหรับคำว่า God นั้น เราหมายถึง Truth นั่นเอง ถ้าเราลองพิจารณาดูถึงความหมายคำว่า God โดยทั่ว ๆ ไป เราจะเห็นได้ว่า ความหมายของคำว่า God นั้น มันมีเป็นพวก ๆ อย่างนี้ เช่นว่า God the Creator, God the Preserver, God the Destroyer. นี่กล่าวตามหลักของพระเป็นเจ้า ในฝ่ายตะวันออกโดยเฉพาะศาสนาฮินดูนี้ มีพระเจ้าผู้สร้างขึ้นมา พระเจ้าผู้รักษาคุ้มครองโลกไว้ พระเจ้าผู้ทำลายโลกให้สิ้นไปเป็นคราว ๆ อย่างนี้: ได้แก่พระพรหมผู้สร้างโลก หรือพระนารายณ์ หรือวิษณุ ผู้คุ้มครองโลก, หรือพระศิวะผู้ทำลายโลก; อย่างนี้แล้วเรามีสิ่งที่เรียกว่าธรรมะนั่นเอง เป็นผู้สร้างโลก เป็นผู้คุ้มครองโลก เป็นผู้ทำลายโลกให้หายเป็นคราว ๆ; เพราะคำว่าธรรมะนี้ เราหมายถึงสิ่งที่ ถ้าพูดก็พูดว่า *ยิ่งกว่าลึกลับ* คือไม่มีตัวมีตน เป็นผู้เป็นคน แต่มีอำนาจมากกว่าที่จะเป็นผู้เป็นคนเสียอีก ข้อนี้เราไม่ได้หมายถึง Personal God หรือ Anthropomorphic God คือที่เป็นมนุษย์ รูปร่างเหมือนมนุษย์ มีจิตใจอย่างมนุษย์: เราไม่หมายอย่างนั้น, แต่เราก็ไม่รู้จะใช้คำว่าอะไร ต้องใช้ว่า Impersonal God หรือ Non anthropomorphic God ให้มันตรงกันข้ามไว้ที มันเป็นฝ่ายนามธรรมหรือยิ่งกว่านามธรรม ถ้า God เป็นอย่างนี้เราก็มีคือมีธรรมะนี่เป็น Cause สำหรับให้สิ่งต่าง ๆ หมุนไปไม่มีหยุด แล้วโลกก็มีวิวัฒนาการหรือเป็นขึ้นมา และสิ่งที่เรียกว่า "ธรรม" นี้ ก็คือ Regulation ต่าง ๆ ที่ควบคุมโลกไว้ หรือ Preserve โลกไว้ให้ยังคงอยู่ในสภาพเช่นนี้ และเมื่อถึงบางยุคบางคราวที่โลกมันหมุนไปในลักษณะที่จะต้องแตกดับลง สลายลง มันก็ต้องด้วยอำนาจของสิ่งที่เรียกว่า "ธรรม" อีกนั่นเอง ฉะนั้นจึงมีสิ่งที่เรียกว่า "ธรรม" เป็น God the Creator, The Preserver, The Destroyer ทีนี้ God อีกความหมายหนึ่งก็หมายถึง Omnipresence, Omnipotence, Omniscience, คือว่ามีอยู่ในที่ทุกแห่ง สำคัญกว่าอะไรทั้งหมด; ทีนี้พุทธศาสนาเราก็ไม่มีอะไรที่นอกไปจากธรรมะ แต่อยู่

ในรูปแห่งกฎของกรรมเป็นต้น Omnipotence มีอยู่ในที่ทุกแห่ง คล้ายกับว่ามีตาที่คอยดู ที่จะลงโทษผู้ทำผิด และให้รางวัลผู้ทำถูก อยู่ในที่ทุกหนทุกแห่ง เรามีสิ่งที่เรียกว่า "ธรรมะ" ในรูปแห่งกฎของกรรมเป็น God ในลักษณะที่เป็น Omnipresence. Omnipotence ที่นี้ Omnipotence คือ ใหญ่โตกว่าใครทั้งหมด มันก็ไม่มีอะไรยิ่งไปกว่าธรรมะ, ไปศึกษาดูเถอะ; อะไรที่ใหญ่หลวง ใหญ่โต สูงสุด สูงศักดิ์ อะไรก็ตามเถิด ไม่มีอะไรยิ่งไปกว่าสิ่งที่เรียกว่า ธรรมะ แต่ว่าในรูปอีกรูปหนึ่งที่มองเห็นยากเต็มที สำหรับ Omniscience ที่ว่าเป็นผู้รู้ทั้งหมดก็หมายความว่า บรรดาความรู้ทั้งหลายทั้งสิ้นนั้นสรุปรวมอยู่ในคำว่าธรรมะเพียงคำเดียว เพราะคำว่าธรรมะหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างดังที่ได้กล่าวแล้ว

ความหมายของคำว่า God นี้มีมาก กระทั่งถึงคำที่ค่อนข้างจะตลกขบขันว่า God the Dictionary. Dictionary หรือปทานุกรมก็หมายความว่า God นั่นแหละเป็นปทานุกรมเล่มเดียวและบรรจุสิ่งต่าง ๆ ไว้หมดเปิดดูได้ในนั้น นี่เป็นสมัญญาอันหนึ่งเท่านั้น ไม่ใช่เรื่องที่น่าขบขัน แต่ก็ฟังดูเป็นน่าขบขัน ทีนี้ทางพุทธศาสนาเรามีอะไร ? ก็มีสิ่งที่เรียกว่า "ธรรมะ" อีกนั่นเอง; เพราะธรรมะหมายถึงสิ่งทุกสิ่งไม่ยกเว้นอะไรดังที่กล่าวแล้ว เพราะฉะนั้นคำว่าธรรมะคำเดียวคือปทานุกรมทั้งหมดของสิ่งทั้งปวง นี่เป็นตัวอย่างที่จะให้เห็นว่าธรรมะ คือ God แต่ไม่ใช่ Personal God, ข้อนี้อย่าลืม

ในที่สุดเราจะมาถึง*คำที่สำคัญที่สุด* คือ God the Saviour คือ*ผู้ช่วยให้รอด* และเรามีการจำกัดเฉพาะลงไปว่า The World–Saviour ที่จะช่วยโลกให้รอดจากสภาพที่ไม่ต้องการไม่น่าปรารถนา, คือ God นี่แหละเรายิ่งมีสิ่งที่เรียกว่าธรรมะ มี*ธรรมะเป็นผู้ช่วย ช่วยโลกให้รอด* ซึ่งเราจะได้พิจารณากันต่อไป

ถ้าดูคำแปลทั้งหมดนี้เราจะเห็นได้ว่า ธรรมะที่จะเป็นผู้ช่วยโลก ซึ่งอยู่ในรูปแห่งความหมายของคำว่า God นี้ มันหมายถึงอะไร ถ้าจะเอาคำว่า God เป็นหลักก็ต้องให้หมายถึงคำว่า Truth ถ้าจะเอาคำว่า "ถูกต้อง" เป็นหลัก ธรรมะต้องหมายถึงระเบียบปฏิบัติ

ที่เหมาะสมแก่มนุษย์ทุกคน ทุก ๆ ขั้น ทุก ๆ ตอนโดยเฉพาะ *แห่งวิวัฒนาการของเขา* นั่นแหละคือธรรมะที่จะช่วยโลก ถ้าจะเอาความหมายว่าเป็น "ศาสนา" แล้ว ศาสนานั้นต้องไม่หมายถึงสิ่งอื่น แต่ต้องหมายถึง *ธรรมะที่เป็นการประพฤติปฏิบัติลงไปตรง ๆ ทำให้เกิดความถึงกันได้ระหว่างมนุษย์กับสิ่งสูงสุด* คือความพ้นทุกข์หรือดับทุกข์

ในที่สุดเราก็จะเห็นว่า เราก็มี "God" นั่นเอง เป็นผู้ช่วยให้โลกนี้รอด แต่ว่าคำว่า God นี่ ต้องเป็น Impersonal God; ถ้า God เป็น Personal God คือเป็นมนุษย์ รูปร่างเหมือนมนุษย์, โกรธเป็น อะไรเป็นละก็ ต้องถือว่าเป็นอีกเรื่องหนึ่งซึ่งเราไม่อาจจะยอมรับได้; ฉะนั้นจึงมีคำกล่าวที่ฟังดูแล้วน่าขันอย่างที่กล่าวว่า Truth is God, but God is Not Truth ลองฟังดูว่ามันน่าขันอย่างไร มันผืน Logic ตรงที่ว่า *สัจจธรรมคือ God แต่ว่า God ไม่ใช่สัจจธรรม;* และคนที่เอามาเล่านี้เขายังอ้างว่าเป็นคำพูดของมหาตมคานธีด้วย; ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่า God นั้นไปหมายเอา Personal God ประโยคแรกนั้นกล่าวว่า Truth is God นี่มันถูกซี เพราะว่า Truth นั้นไม่ใช่ Personal, มันเป็นแต่สัจจ-ธรรมเท่านั้น จึงอยู่ในฐานะเป็น God แต่พอกล่าวประโยคหลัง God หมายถึง Personal God มันก็เลย is not truth นี่น่าขันไหม ลองคิดดู ทีนี้ถ้าจะให้รอดไปได้ God นี้ต้องไม่ใช่ Personal God, แต่ต้องเป็น Impersonal God ซึ่งมีความหมายครบทุกอย่าง อย่างที่ได้กล่าวมาแล้วนั่นเอง ถ้าเราเอาสิ่งที่เรียกว่าธรรมะเมื่อตะกี้นี้เป็น God แล้ว มันไม่มีทางที่จะกล่าวเป็นอื่นได้ มันตรงดิกกันไปหมดว่า Truth is God–God is Truth; Truth is God–God is Truth; อย่างนี้เรื่อยไปเพราะมันหมายถึง Impersonal God ซึ่งเรียกว่า ธรรมะ และตั้งอยู่ในฐานะเป็น God ที่จะทำหน้าที่ทุกอย่างตามหน้าที่ของ God เช่นสร้างโลก เช่นรักษาโลก หรือทำลายโลก หรืออยู่ในที่ทุกหนทุกแห่ง สูงศักดิ์กว่าสิ่งทั้งปวงรู้อะไรหมดและมีอำนาจที่จะคุ้มครองโลก หรือช่วยโลกให้รอดได้ *ถ้าหากว่ามนุษย์ช่วยกันทำให้สิ่งนี้มีอยู่กับโลก*

สำหรับเรื่องนี้ ในที่สุดเราก็พอจะกล่าวได้ว่า **ไม่มีทางที่จะแปลคำว่า "ธรรม" ออกไปเป็นภาษานั้น ๆ คำใดคำหนึ่งโดยเฉพาะ** สู้ใช้คำว่าธรรมะเฉย ๆ ทับศัพท์ไปตาม

เดิมไม่ได้ เพราะฉะนั้นเราจึงใช้คำว่าธรรมะคือผู้ช่วยโลก หรือ Dhamma–the World–Saviour ถ้าคำธรรมะเท่านั้น God ก็คือ God นั่นเอง เป็น The World Saviour นี่แหละคือคำอธิบายของคำว่า *ธรรมะคืออะไร* ท่านจะถือเอาความหมายไหนเป็นที่ชอบใจของท่าน ท่านมีอิสระที่จะทำได้ ตามตัวหนังสือ ก็แปลว่า "ทรง" หมายถึงทุกสิ่งที่ทรงตัวของมันเองอยู่ได้ ตามความหมาย ก็หมายถึงสิ่งที่เรียกว่า "ศาสนา" ที่จะผูกคนให้ติดกันกับนิพพาน หรือพระเป็นเจ้า หรือว่าถ้าจะเอากันในโลกนี้ ที่เป็นปัญหาเฉพาะหน้าหยก ๆ ก็ต้องว่า *ระเบียบการปฏิบัติที่ปฏิบัติถูกทุก ๆ ขั้นทุก ๆ ตอนของวิวัฒนาการนั่นแหละคือธรรมะ;* หรือถ้าจะพูดให้น่าอัศจรรย์เป็นปาฏิหาริย์ก็ว่า *ธรรมะนั่นแหละเป็น God* ตามความหมายทุกอย่างดังที่กล่าวแล้ว นี้คือคำตอบที่ว่าธรรมะคืออะไร

ทีนี้ ข้อต่อไป เราจะวินิจฉัยกันถึงหัวข้อที่ว่า **สิ่งที่เรียกว่าธรรมะนี้ตรงข้ามจากวัตถุหรือวัตถุนิยมอย่างไร** มันจะเป็นเครื่องช่วยให้เกิดความเข้าใจถูกต้องเกี่ยวกับคำว่าธรรมะ ยิ่งขึ้นไปอีกส่วนหนึ่ง ถ้าเรารู้ว่าธรรมะนี้มันตรงกันข้ามจากวัตถุหรือวัตถุนิยมอย่างไร

วัตถุนิยมนี้จำกัดความลงไปว่า *ถือเอาวัตถุเป็นสรณะ เป็นที่พึ่ง ไม่ได้ถือธรรมะหรือถือ God เป็นสรณะ เป็นที่พึ่ง;* โดยเฉพาะ Dialectic Materialism ละก็ ถือเอาวัตถุเป็นที่พึ่งจนถึงกับกล่าวว่าทุกอย่างมันตั้งต้นขึ้นมาด้วยวัตถุ มีอยู่แต่วัตถุ ไม่พูดถึงนามหรือจิตเลย; นามหรือจิตเขาถือว่าเป็นเพียงปฏิกิริยาของวัตถุ เพราะฉะนั้นจึงไม่ต้องพูดถึง พูดถึงแต่วัตถุ; นี่คือวัตถุนิยม อีกทางหนึ่ง หมายถึงความลุ่มหลงในรสของวัตถุ และมองเห็นอะไรแต่ในแง่ของวัตถุไปหมด จึงหลงติดในความเอร็ดอร่อยสนุกสนาน เพลิดเพลินทางวัตถุไปเสียตะพึด; นี่ก็เรียกว่าวัตถุนิยม

ที่ตรงกันข้ามจากวัตถุนิยมเราก็ไม่รู้จะเรียกว่าอะไรดี จะเรียกมโนนิยมหรือธรรมนิยมอะไร มันก็ยังมีอะไรขัดขวางอยู่เล็ก ๆ น้อย ๆ เสมอไป; เราเรียกว่าอวัตถุนิยมดีกว่าคือไม่นิยมวัตถุก็แล้วกัน; จึงมีคำคู่ว่า Materialism กับ Non–Mateialism เป็นของตรง

ข้าม ธรรมะนั้นจะต้องอยู่ในฝ่ายที่ไม่หลงวัตถุ เพราะไม่ถือเอาวัตถุเป็นสรณะ. บางคนจะไปใช้ว่ากายนิยม วัตถุนิยมที่ตรงกันข้ามจากมโนนิยมหรืออะไรทำนองนี้มันก็ได้เหมือนกัน แต่มันกระทบนั่นกระทบนี่นิด ๆ หน่อย ๆ เรื่อยไป สู้ใช้คำปฏิเสธตรง ๆ ไม่ได้. บางคนก็ใช้คำว่า Idealism ให้ตรงข้ามจาก Materialism, แต่แล้วมันก็มีความหมายดิ้นได้ คือไปหลงอุดมคติเหลิงเจิ้งไปก็มี มันไม่ค่อยปลอดภัย; ใช้ว่า Non Materialism ดีกว่า. ธรรมะนี่มันเป็น Non Materialism ในลักษณะตรงกันข้าม แม้โดยตัวหนังสือและโดยความหมายของมัน

เราจะเข้าใจสิ่งนี้ได้ก็ต้องโดยพิจารณาจากสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกันอยู่กับมนุษย์นั่นเอง. พวกหนึ่งจะเห็นว่า*มีร่างกายสำคัญ* จิตนี่ไม่มีความหมายอะไร อยู่ภายใต้อำนาจของร่างกาย นี้พวกหนึ่ง; อีกพวกหนึ่งก็ตรงกันข้ามว่า กายไม่มีความหมายอะไร *จิตอย่างเดียวสำคัญ* เป็นต้นเหตุ เป็นอะไรทั้งหมด, กายเป็นของเล็กน้อยแฝงอยู่กับจิต หรือไม่มีความหมาย. การกล่าวสุดโต่งไปทางใดทางหนึ่งอย่างนี้ดูจะไม่ค่อยงดงามทั้งนั้น; *ทางที่ถูกแล้วมันควรจะอยู่ตรงกลาง* เพราะมันต้องอาศัยกันและกันอย่างถูกต้อง ไม่ยกเอาส่วนใดส่วนหนึ่งขึ้นเป็นสิ่งเลิศ และมีแต่เพียงสิ่งเดียว ต้องให้เนื่องคงคู่กันไปทั้งสองส่วน; แต่แล้วเราถือเอาส่วนที่สำคัญกว่านี้แหละเป็นหลัก คือเหมือนกับว่า จิตเป็นผู้นำ ร่างกายเป็นผู้ตาม ซึ่งทางธรรมะเราชอบเปรียบกันว่า จิตนี่มันเป็นเหมือนกับคนง่อยคนหนึ่งแต่ตามันดี; ร่างกายเปรียบเหมือนคนแข็งแรงคนหนึ่ง แต่ตามันบอด. คนแข็งแรงเดินได้จริงแต่ตาบอด ไม่รู้จะไปทางไหนนี่เหมือนกับร่างกาย; แล้วคนง่อยเดินไม่ได้แต่ตาดี มันก็เดินไม่ได้ ไปไหนไม่ได้เหมือนกัน แล้วสองคนมารวมเป็นคน ๆ เดียวกัน ผลก็คือทั้งเดินได้ ทั้งมองเห็น มันก็ไปได้, แล้วจะให้ใครเป็นผู้สั่ง, มันก็ต้องให้ตาหรือคนง่อยนั่นแหละเป็นผู้สั่ง ดังนั้นเราจึงเล็งเห็นความสำคัญของจิตนี้ยิ่งกว่าของกาย และให้มันเนื่องกันให้ถูกต้องก็แล้วกัน; เพราะฉะนั้นเราจึงมีหลักไปในทางว่า เรารอดได้เพราะเรื่องของจิต ไม่ใช่เรื่องของกาย เพราะฉะนั้นเราจึงไม่เห็นว่าข้าวปลาอาหารเป็นคำ ๆ นี้ สำคัญในการที่จะทำให้มนุษย์เป็นมนุษย์; เราไปเห็นว่าความประพฤติถูกต้องทางจิตทางใจนั้นสำคัญกว่า; เราจึงไม่เห็นว่าความสุขสนุก

สนานเอร็ดอร่อยเพลิดเพลินทางเนื้อทางหนังนี้ เป็นของเลิศ เป็นของประเสริฐ อย่างพวกวัตถุนิยม. เราไปเห็นอะไร ที่สำคัญกว่านั้น และเราไปเห็นว่าความหลงในความสุขทางเนื้อหนังนั่นแหละคือศัตรูที่จะทำลายล้าง.

เรื่องนี้เราควรจะนึกถึงเรื่องราวตอนหนึ่งในประวัติของ Jesus Christ ที่เราเรียกกันว่าพระเยซูนั้น ใน New Testament ตอน Matthew มีว่า ซาตานพาพระเยซูขึ้นไปบนภูเขา มองเห็นแต่ก้อนหินเต็มไปหมดในสายตาของซาตานบอกว่าถ้าพระเยซูเป็นบุตรพระเจ้าจริง ก็ลองเสกก้อนหินเหล่านี้เป็นขนมปังดูทีซิ คือให้เป็นอาหารที่กินได้. พระเยซูตอบว่าไม่จำเป็นที่จะต้องเสกก้อนหินให้เป็นขนมปัง เพราะว่าคนเราไม่ได้มีชีวิตอยู่ด้วยขนมปัง แต่ว่าคนเรามีชีวิตอยู่ด้วยการปฏิบัติตามคำสั่งทุกๆ คำของพระเป็นเจ้า จึงจะมีชีวิตอยู่. เราจะเห็นได้ทันทีว่าพระเยซูนี้ไม่ใช่วัตถุนิยม ท่านถือว่าไม่ได้มีชีวิตอยู่ด้วยอาหารเช่นข้าวปลาอาหารที่รวมเรียกว่าขนมปัง ไปมัวหาขนมปัง หรือทำขนมปัง หรือเสกสิ่งมากมายเหล่านี้ให้เป็นขนมปังทำไม; มานึกดูถึงข้อที่ว่าพระเป็นเจ้าได้สั่งว่าอย่างไร ให้ทำอย่างไร ประพฤติอย่างไรดีกว่า เพราะว่านี่แหละจะทำให้มีชีวิตอยู่จริง ให้มีชีวิตอยู่ได้จริง มีชีวิตเป็นชีวิตจริง ๆ. ชีวิตที่มาจากข้าวปลาอาหารเป็นชีวิตทางวัตถุนั้น ไม่ใช่ชีวิตจริง ฉะนั้นเราจงเอาชีวิตจริง คือผลของการประพฤติกระทำตามคำสั่งของพระเป็นเจ้าทุก ๆ คำ, นี้ก็เป็นความหมายที่ชัดเจนแล้ว ที่ส่อให้เห็นสิ่งที่เรียกว่า *วัตถุนิยม* กับ *ไม่วัตถุนิยม.*

สำหรับในอินเดีย ในสมัยพุทธกาล ก็มีลัทธิ Materialism อยู่หลายลัทธิ เช่นมีชื่อว่าลัทธิจารวากะ ของศาสดาชื่อนั้น, และลัทธิโลกายตะเป็นต้น. พวกนี้ก็ถือเอาวัตถุเป็นสรณะอย่างที่กล่าวแล้ว ถึงกับบัญญัติความเต็มเปี่ยมทางกามคุณว่านิพพาน; เพราะเขาถือว่าเมื่อได้สมความปรารถนาในทางกามารมณ์ทุกอย่างแล้ว ความทุกข์ไม่มี ฉะนั้นจึงตั้งหน้าตั้งตาแสวงหาความเต็มเปี่ยมทางกามารมณ์แล้วบัญญัติว่าเป็นนิพพาน. บางท่านอาจจะสงสัยว่าทำไมจึงใช้คำว่านิพพาน. ถ้าท่านเข้าใจถูกต้องก็หายสงสัย เพราะคำว่านิพพานมีอยู่ก่อนพุทธกาล ใช้พูด ใช้กล่าวถึงกันอยู่ก่อนพุทธกาล; มีคำว่านิพพาน ซึ่งแปลว่าเย็น ดับเย็น

สงบเย็น อย่างนี้; แม้ที่สุดแต่คำพูดที่ใช้พูดกันอยู่ในครัว ว่าเดี๋ยวนี้ข้าวต้มนิพพานลง ได้ที่พอจะกินได้แล้ว อย่างนี้ก็มีพูดกันอยู่ในครัว เพราะว่านั่นเป็นคำพูดธรรมดา ซึ่งหมายถึงอาการเย็นลง ๆ; และถ้ามันเย็นถึงที่สุดก็เรียกว่านิพพานโดยสมบูรณ์. นี่เขาพูดกันอยู่ในภาษาของมนุษย์ตั้งแต่ก่อน ทีนี้เมื่อศาสดาเจ้าลัทธิที่ค้นพบธรรมะอะไรที่ทำความเย็นโดยแท้จริงคือเย็นทางจิตใจ เย็นเพราะไม่มีราคะโทสะโมหะนี่ มันไม่มีคำอะไรจะพูดให้ได้ความชัดเจนและรวดเร็วทันที ก็ต้องยืมคำนี้เอง ที่มนุษย์ใช้พูดกันว่าเย็น เย็น นี้มาเป็นชื่อของธรรมะข้อนี้ จึงมีคำว่านิพพานใช้. ทีนี้พวกที่เขาเห็นว่า ถ้าได้กามารมณ์สมบูรณ์แล้วมันเย็นอกเย็นใจหยุดความกระหายได้ ก็บัญญัติกามารมณ์เป็นนิพพาน. ครั้นต่อมารู้ว่าความสุขทางจิตที่เกิดจากการทำสมาธินั้นเย็นกว่าก็มาบัญญัตินิพพานกันที่ฌาณหรือสมาบัติ; นี่ยุคหนึ่ง. ต่อมาพระพุทธเจ้าท่านทรงเห็นว่ายังไม่ถึงที่สุด ก็เลยออกบวชค้นและทรงพบว่าหมดราคะ **โทสะ โมหะ นี่แหละคือ นิพพาน:** คำว่านิพพานมีประวัติมาเป็นอย่างนี้.

พวก Materialism จารวากะนั่นก็ขวนขวายในทางกามสุขัลลิกานุโยคไปตามแบบของเขาซึ่งเขาถือว่าเป็นผลดีที่สุดที่มนุษย์ควรจะได้ เพราะฉะนั้นจึงไม่ใช่*ธรรมะ*ในลักษณะที่เราหมายถึงในที่นี้. เราไม่ถือว่าการกระทำอย่างนั้นเป็นระบอบปฏิบัติที่เหมาะสำหรับมนุษย์และเรายังประนามว่าเป็นวัตถุนิยมจัด ถือรสของวัตถุเป็นสรณะโดยส่วนเดียว ถึงในโลกเดี๋ยวนี้ก็ยังมีพูดกันว่า Eat, drink, and be merry, for to–morrow we may die อย่างนี้ได้ยินทั่วไปหมดซึ่งเป็นเหตุให้เขาขวนขวายแต่เรื่องกิน เรื่องดื่มเรื่องสรวลเสเฮฮา สนุกสนานทางเนื้อทางหนัง โดยคิดว่าพรุ่งนี้อาจจะตายเสียก็ได้ นี่ก็มีอยู่มากในโลกนี้ แม้ในประเทศไทย; พึงเข้าใจว่าแม้นี้ก็คืออุดมคติของวัตถุนิยม. สิ่งที่เรียกว่าธรรมะนั้นจะเป็นอย่างนั้นไม่ได้เพราะเราต้องการสิ่งที่ดีกว่ากิน ดีกว่าดื่มดีกว่าร่าเริงเต็มที่; นั่นก็คือความเยือกเย็นหรือความสงบเย็นนั่นเอง. การกิน การดื่ม และการร่าเริงเต็มที่นั้นถ้าปราศจากธรรมะแล้วเป็นไฟทั้งนั้น มันจะเป็นการกินไฟเข้าไปดื่มไฟเข้าไป ร่าเริงอยู่ในกองไฟนั่น ถ้าปราศจากธรรมะ. แต่ถ้ามีธรรมะแล้ว การกิน การดื่ม การร่าเริงนั้นจะเย็นด้วยธรรมะนั่นเอง

และในที่สุดเราจะอยู่เหนือความตายอีกด้วย; เราจึงไม่มีการพูดว่าพรุ่งนี้เราอาจจะตายเสียก็ได้ เพราะว่าเราได้อยู่เหนือความตาย; มันเลยตรงกันข้ามจากกันและกันอย่างนี้.

ทีนี้ อยากจะให้สนใจถึงสิ่งที่เรียกว่าสวรรค์. สวรรค์คำนี้กำกวมและดิ้นได้. คำว่าสวรรค์ในทางธรรมะของพุทธศาสนาจัดว่าเป็นวัตถุนิยม เป็นอุดมคติของพวกวัตถุนิยม แต่ว่าศาสนาอื่นอาจจะจัดคำว่าสวรรค์ว่าไม่ใช่วัตถุหรือไม่ใช่วัตถุนิยม แต่กลายเป็นสิ่งสูงสุดที่ควร เข้าถึงก็เป็นได้ เพราะเขาพูดว่าการไปอยู่กับพระเป็นเจ้านั้นไปอยู่ด้วยกันในสวรรค์ เขาถือสวรรค์เป็นที่อยู่ของพระเป็นเจ้า. ไปอยู่ด้วยกันในสวรรค์ ก็คืออยู่กับพระเป็นเจ้า เพราะฉะนั้นพวกนี้ไม่จัดสวรรค์ว่าเป็นวัตถุนิยม. เขาจะวาดภาพสวรรค์ของเขาไว้อย่างไรเราก็ไม่อาจจะพูด แต่ว่าสวรรค์ในทางพุทธศาสนาหรือตามภาษาบาลี นั้นหมายถึงความเต็มเปี่ยมด้วยรูปเสียงกลิ่นรสสัมผัสตามที่สัตว์ปรารถนา ฉะนั้นจะเป็นสวรรค์ชั้นไหนก็ยังเป็นวัตถุนิยม. ขอให้ระวังคำที่กำกวมที่สุด; ต้องดูให้ดี ๆ ให้ถูก ว่ามันหมายถึงอะไรกันแน่: จะไปคิดว่าสวรรค์เป็นที่อยู่ของพระเป็นเจ้าแล้วมันก็สูงสุดกันเพียงนั้น มันก็ถูกเหมือนกัน แต่สวรรค์เช่นนั้นจะต้องมีความหมายเป็นอย่างอื่นโดยแน่นอน; ไม่ใช่ความสมบูรณ์ด้วยความสนุกสนานด้วยบริวาร ด้วยนางฟ้าหรือด้วยเทพบุตรเทพธิดา; สวรรค์ทำนองนั้นเป็นวัตถุนิยม; สิ่งซึ่งตรงกันข้ามจากสิ่งเหล่านั้น หรือความไม่ลุ่มหลงด้วยสิ่งเหล่านั้น แล้วรู้จักควบคุมสิ่งเหล่านั้นต่างหากจึงจะเป็นธรรมะ คือไม่ใช่วัตถุนิยม.

เท่าที่กล่าวมานี้เราพอสรุปได้ว่า วัตถุนิยมนั้นถือว่ากายอยู่เหนือใจ หรือ วัตถุอยู่เหนือจิตใจ ก็เลยเป็นทาสของวัตถุหรือของกาย แล้วมันก็มีผลทำให้วัตถุไม่พอกินพอใช้ในโลก. ส่วนธรรมะนั้นตรงกันข้าม คือถ้าเราไม่นิยมวัตถุ เราไปนิยมธรรมะแล้ว มันเปลี่ยนเป็นว่า *ใจอยู่เหนือกาย* ทีนี้ก็เป็นนายวัตถุ ไม่ใช่ทาสวัตถุ ฉะนั้นมันจึงทำให้วัตถุในโลกนี้เหลือเฟือ เพราะไม่ค่อยจะมีใครต้องการ. เดี๋ยวนี้คนโลกเป็นวัตถุนิยมจัดตะกละตะกลามต่อวัตถุ รวบรวมเอามาไว้ พยายามแย่งชิงเอามา หาสะสมไว้ คิดกะแผนการณ์ล่วงหน้าเป็นร้อย ๆ ปี ว่าจะสร้างสมเอาวัตถุไว้ให้พอ แล้ววัตถุมันจะพอได้อย่างไร

เมื่อทุกคนเกิดต้องการพร้อม ๆ กันขึ้นมาอย่างนั้น ให้ในโลกนี้มีวัตถุมากกว่านี้อีกร้อยเท่าพันเท่ามันก็ไม่พอ; นี่วัตถุนิยมทำให้วัตถุไม่พอ; แต่ถ้าเป็นธรรมนิยมแล้ว มันทำให้วัตถุเหลือใช้ เพราะว่าเราสามารถแสวงหาความสุขได้โดยไม่อาศัยวัตถุมากมายอะไรเลย วัตถุมันก็เหลือเกลื่อนกลาดไปหมด; ความต่างกันมันมีอยู่อย่างนี้ **ภาวะน่าเศร้าที่สุดก็คือการเป็นทาส เป็นบ่าวของวัตถุ;** และ*ภาวะที่น่ายินดีที่สุดก็คือว่าเป็นนายเหนือวัตถุ;* มันต่างกันอย่างนี้

ถ้าเราดูไปถึงวิกฤติกาลของโลกที่กำลังเกิดอยู่กับโลก ไม่ว่ายุคไหนสมัยไหน ส่วนที่แล้วมาหรือข้างหน้าต่อไปก็ตาม และโดยเฉพาะเอาที่กำลังเกิดอยู่กับโลกบัดนี้ดีกว่า ว่าเดี๋ยวนี้ ทุกวันนี้ วิกฤติกาลของโลกนี้มันเกิดมาจากวัตถุนิยม หรือว่าเกิดมาจากธรรมนิยม ถ้าเรามองเห็นแล้ว เราจะรู้ความต่างระหว่างวัตถุกับธรรม เกือบจะไม่ต้องอธิบายอะไรเลย ท่านทั้งหลายก็พอจะทราบว่ามันเนื่องมาจากวัตถุ วิกฤติการถาวรของโลกนี้ เกิดมาจากวัตถุนิยม เพราะมนุษย์หลับหูหลับตาเป็นทาสของวัตถุด้วยกันทั้งนั้น จึงตกเป็นทาสของพระยามารหรือของซาตานซึ่งมีวัตถุนั้นเป็นเหยื่อ เมื่อสัตว์ตกเป็นทาสของวัตถุแล้ว ตามันก็มืดไปหมดตามันก็ตายไปหมด ไม่เห็นอะไร นอกจากรสอันอร่อยของวัตถุ มันจึงระดมทุ่มเทกำลังการศึกษาการค้นคว้า สติปัญญาทั้งหมดไปในทางวัตถุแต่อย่างเดียว แล้วมันก็ให้ผล "สมน้ำหน้า"; คือว่า *ยิ่งค้นกันมากเท่าไรก็ยิ่งเป็นทาสของวัตถุมากขึ้นทุกที* มากขึ้นทุกที ๆ นี่แหละมันจึงกลายเป็น **โลกของวัตถุ** แล้วมีผลคือวิกฤติกาลถาวร ทีนี้ถ้าเราไม่ยอมตนเป็นทาสวัตถุ ศึกษาค้นคว้าสนใจแต่ในเรื่องธรรมะ ก็จะไม่เป็นทาสของวัตถุ และจะควบคุมวัตถุได้ แล้ววิกฤติกาลถาวรในโลกก็จะหายไปในพริบตาเดียว มันเป็นความต่างตรงกันข้ามอย่างนี้ เพราะฉะนั้นจึงเป็นสิ่งที่ทุกคนจะต้องสนใจ คือมันเป็น *ปัญหาเกี่ยวกับชีวิตหรือเป็นความตายของมนุษย์*นี่เอง

ทีนี้เรามองดูแล้วจะยิ่งเห็นว่าน่าสลดสังเวช ในเมื่อเราจะ เอาคำง่าย ๆ ๒ คำขึ้นมาเปรียบเทียบกันดูว่า คือว่า Human Conduct กับคำว่า Animal Behaviour นี่ต่างกันอย่างไร, ความประพฤติอย่างมนุษย์และการกระทำอย่างสัตว์เดรฉานต่างกันอย่างไร ? เราจะ

เห็นว่าสัตว์เดรฉานนั้นมันไม่รู้จักอะไรเลย นอกจากวัตถุที่กินได้ ฉะนั้นจึงมีคำกล่าวว่าถ้าผูกสัตว์แล้วก็ต้องผูกด้วยอาหาร เพราะสัตว์มันรู้แต่เรื่องอาหาร มันรู้แต่เรื่องวัตถุ เพราะฉะนั้น Animal Behaviour นี้มันก็ไม่มีอะไร นอกจากว่ากระทำไปเพื่อวัตถุอย่างเดียวเท่านั้น สำหรับสัตว์ที่เรียกว่าคนนี้ ถ้ากระทำไปเพื่อวัตถุอย่างเดียวแล้ว มันก็เป็น Animal Behaviour และมีอยู่ได้แม้ในหมู่นักศึกษา ผู้ที่สำเร็จมีปริญญาค้นคว้าเป็นศาสดา เป็นโปรเฟสเซอร์ของโลก ต่อเมื่อมีการประพฤติกระทำไปในทางที่ไม่เป็นทาสของวัตถุ จึงจะเรียกว่า Human Conduct เมื่อกี้นี้เราพูดว่า Course of Conduct right for a man; นี้ ต้องเข้าใจว่าตรงนั้นเรามีความหมายของคำว่า Human จึงเท่ากับ Course of Human Conduct; แทนที่จะพูดว่า Right for a man อยู่แล้ว นี่ถ้าเราเอาคำธรรมดา ๆ ๒ คำนี้มาเปรียบเทียบกันไว้เสมอแล้ว มันจะทำให้เรามีหิริโอตตัปปะ มีความสะดุ้งกลัวละอายต่อการที่จะไปเป็นอย่างสัตว์ คือนิยมวัตถุอย่างเดียว

เท่าที่พูดมาทั้งหมดนี้ ก็พอเป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่า ธรรมะนี้ตรงกันข้ามจากวัตถุนิยมอย่างไร; เวลาที่เหลืออยู่บ้างนี้เรามาพูดกันถึงข้อต่อไปว่าธรรมะจะคุ้มครองโลกอย่างไร

ธรรมะเป็นผู้ช่วยโลกอย่างไรนั้น โดยทั่ว ๆ ไปเราถือว่า *ถ้าไม่มีธรรมะแล้ว วัตถุยิ่งเจริญเท่าไร ยิ่งมีความทุกข์มากขึ้นเท่านั้น* ท่านต้องฟังดูให้ดี ๆ ให้เข้าใจคำที่ว่า วัตถุยิ่งเจริญขึ้นเท่าไร ถ้าไม่มีธรรมะแล้วมันยิ่งมีความทุกข์มากขึ้นเท่านั้น เดี๋ยวนี้เรายิ่งก้าวหน้าในทางวัตถุมากขึ้น โดยไม่เจือด้วยธรรมะ จึงมีความทุกข์ นอนตาไม่หลับ เป็นโรคเส้นประสาทมากขึ้นทุกที่รู้ได้ด้วยสถิติซึ่งเป็นข้อเท็จจริง ไม่ใช่พูดคาดคะเน สถิติที่โรงพยาบาล ทั่วโลกนี้มีโรคประสาทโรคจิตมากขึ้นทุกที ก็โดยเหตุที่ว่าวัตถุเจริญวิ่งไปโดยไม่มีธรรมะประคับประคอง เพียงเท่านี้เราก็เห็นได้แล้วว่า ธรรมะนี้คุ้มครองโลกไม่ให้เป็นโรคประสาทไม่ให้เป็นโรคจิตไปตามความก้าวหน้าของความเจริญในทางวัตถุ; อย่างน้อยก็คุ้มครองไม่ให้เป็นโรคทางจิตหรือทางประสาท ซึ่งเป็นมูลเหตุของโรคทางกายต่อไปอีกชั้นหนึ่ง

ทีนี้ อย่างน้อยที่สุดที่จะกล่าวให้ต่ำไปกว่านั้นอีก เราควรจะมองดูจนเห็นว่า **ธรรมะนี้ช่วยคุ้มครองให้คนผิดจากสัตว์** คือให้มนุษย์แตกต่างจากสัตว์เดรัจฉาน. การเป็นสัตว์เดรฉานนั้น ใคร ๆ ก็เห็นว่ามันไม่ไหว เพราะเป็นระดับที่ต่ำ เป็นระดับที่ไม่มีเกียรติ เป็นระดับที่ถูกประนาม. *เรารอดพ้นจากระดับอันนั้นมาได้ ก็เพราะอาศัยสิ่งที่เรียกว่าธรรมะ.* คำกล่าวแต่โบรมโบราณในอินเดียมีอยู่ว่า อาหารนิทฺทา ภยเมถุนญฺจ สามาญฺญเมตปฺปสุภินรานํ; การกินอาหาร การแสวงหาความสุขจากการนอน การรู้จักขี้ขลาดวิ่งหนีภัย การประกอบเมถุนธรรม เหล่านี้มีเสมอกัน ระหว่างมนุษย์กับสัตว์; ธมฺโม หิ เตสํ อธิโก วิเสโส ธรรมะเท่านั้นที่ทำความผิดแปลกแตกต่างจากสัตว์ ทำความวิเศษกว่าสัตว์; ธมฺเมน หีนา ปสุภิสมานา ปราศจากธรรมะแล้ว คนก็เสมอกับสัตว์. คำกล่าวข้อนี้ควรเป็นเครื่องเตือนใจอยู่เสมอ ลืมเสียไม่ได้ **มันเป็นเครื่องรางป้องกันไม่ให้ตกไปฝ่ายวัตถุนิยม.** เรื่องกินเรื่องนอนเรื่องอะไรทำนองนั้น มันเรื่องวัตถุนิยม ส่วนธรรมะนั้นสูงกว่าและตรงกันข้าม เพราะฉะนั้นเราจะต้องถือว่า*ธรรมะนั้มีพระคุณคุ้มครองมนุษย์ให้พ้นจากความเป็นสัตว์*เป็นข้อแรกก่อน

ทีนี้ เมื่อว่ากันในทางพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะ เรามีคำกล่าวว่า อตฺตทีปา อตฺตสรณา, ธมฺมทีปา ธมฺมสรณา; แปลว่า มีตนเป็นสรณะที่พึ่ง มีธรรมะเป็นสรณะที่พึ่ง; ไม่มีสิ่งอื่นเป็นสรณะที่พึ่ง คำว่ามีธรรมะเป็นสรณะที่พึ่งนี้ มันก็หมายถึงธรรมะอย่างที่กล่าวมาแล้วข้างต้นที่จะยกสถานะของมนุษย์ให้มีวิวัฒนาการไปถึงจุดที่หมายปลายทาง หรือสิ่งที่ดีที่สุดที่มนุษย์ควรจะถึง ถือว่าเป็นที่พึ่งที่สรณะ; ส่วนที่กล่าวว่า อตฺตทีปา อตฺตสรณา นั้นหมายความว่า**ต้องทำเอาเอง** *อย่าให้วัตถุมาช่วยทำ!* จิตใจนี้จะต้องทำเอง วัตถุมาช่วยทำให้เป็นอย่างนั้นไม่ได้. เราต้องทำของเราเองด้วยจิตใจเอง. หรือจะกล่าวอีกทีหนึ่งให้กว้างออกไปก็ว่า ทุกคนต้องทำให้แก่ตนเอง อย่าไปหวังพึ่งคนอื่นแม้แต่ Personal God. สำหรับ Impersonal God นั้นหมายถึงธรรมะอยู่แล้วจึงอยู่ในพวกที่เป็นทีปาสรณา คือเป็นที่พึ่ง; แต่ Personal God นั้นหมายถึงคนอื่นเสียแล้ว คือบุคคลอีกคนหนึ่งเสียแล้ว จึงไม่อยู่ในขอบเขต

ของคำว่า "มีตนเป็นที่พึ่ง มีธรรมเป็นที่พึ่ง;" โดยนัยนี้เราจะเห็นได้ว่า หลักธรรมในพุทธศาสนานั้น ไม่เนื่องด้วยวัตถุ ไม่ขึ้นแก่วัตถุ ไม่อยู่ในอำนาจของวัตถุ; แต่อยู่ในอำนาจของธรรมะ เนื่องอยู่ด้วยธรรมะ ขึ้นอยู่กับธรรมะ และทำเอาด้วยตน และการทำเอาด้วยตนนี้ก็เป็นธรรมข้อหนึ่งด้วยเหมือนกัน นี้หมายความว่า ธรรมะช่วยคุ้มครองให้พ้นจากอำนาจบีบคั้นหรือยั่วยวนหรือหลอกลวงแล้วมาตั้งตัวอยู่ในระบอบที่มีความสงบสุข ตามแบบของธรรมะ; ทั้งนี้เพราะเหตุว่า ธรรมะนี้สามารถที่จะสร้างสรรอุดมคติอะไรต่าง ๆ ขึ้นมาอีกมากมาย ซึ่งนอกไปจากความสนุกสนานเพลิดเพลินทางเนื้อหนัง. สำหรับวัตถุนั้นมีอุดมคติเพียงอย่างเดียว มีผลสุดท้ายเพียงอย่างเดียวคือความสนุกสนานเพลิดเพลินเอร็ดอร่อยทางเนื้อทางหนัง ส่วนธรรมะนี้ มีเรื่องทางจิตทางใจอีกมากมายหลายชั้นที่เป็นความสงบสุข กระทั่งถึงนิพพานเป็นที่สุด; นี่แหละที่เราเรียกว่าธรรมะคุ้มครองคนแต่ละคนเป็นคน ๆ ไปทีเดียว โดยปัจเจกชน.

ทีนี้ ในทางสังคมคือรวมกันทั้งหมดเล่า ธรรมะนี้คุ้มครองอย่างไร. ธรรมะอย่างที่ว่านี้ ถ้ามีการถึงอย่างแท้จริงแล้ว จะทำให้เกิดความรู้สึกขึ้นมาว่า *ชีวิตทั้งหมดเป็นชีวิตเดียวกัน มนุษย์ทั้งหมดเป็นมนุษย์คนเดียวกัน;* มันจึงเกลียดกันไม่ลง ฆ่ากันไม่ลง; ส่วนวัตถุนิยมนั้นมันทำให้เห็นเป็นว่า **ตัวใครตัวมัน** ๆ ก็เลยตั้งข้อที่จะกอบโกยเป็นของตนแต่ละคน ๆ มันก็มีผลแย่งชิงกันกอบโกย และเกิดความคิดที่จะล้างผลาญกัน ทั้งบนดิน ทั้งใต้ดิน ทั้งสงครามร้อน ทั้งสงครามเย็นเป็นวิกฤติกาลถาวร. ส่วนธรรมะนั้นยิ่งศึกษาไปยิ่งคิดไป จนกระทั่งถึงความลับอันลึกซึ้งของธรรมชาติหรือของโลกแล้ว ย่อมทำให้เห็นว่ามนุษย์ทุกคนเป็นคน ๆ เดียวกัน ชีวิตทุกชีวิตเป็นชีวิตเดียวกัน เพราะฉะนั้นจึงฆ่ากันไม่ลงเอง; มันมีแต่ความเมตตาความกรุณาซึ่งกันและกัน ฉะนั้นจึงเรียกว่าคุ้มครองโลกเป็นส่วนรวม. โดยส่วนตัวแต่ละคน ธรรมะก็คุ้มครองอย่างที่ว่ามาแล้ว, โดยส่วนรวมก็คุ้มครองอย่างนี้.

ในทางธรรมะนั้น อาตมาอยากจะชักชวนให้นึกว่า ทาง Éthics หรือ Moral Philosophy เขาถือกันว่ายอดของธรรมะหรือบรมธรรมซึ่งเรียกกันว่า Summum Bonum

คือความดีสูงสุดนั้น มีอยู่เพียง ๔ อย่างคือ Happiness หรือ Blissfulness คือความสงบสุขทางจิตใจแท้จริง ไม่ใช่ทางเนื้อหนัง, แล้วก็ Perfection ความเต็มเปี่ยมของความเป็นมนุษย์ แล้วก็ Duty for Duty's Sake หน้าที่เพื่อประโยชน์แก่หน้าที่ ต้องเป็นหน้าที่ชนิดที่ทำไปเพื่อประโยชน์แก่หน้าที่ ไม่ใช่เพื่อตัวกู ของกู, แล้วก็ Goodwill คือความปรารถนาดี, เราปรารถนาดีต่อเขา เขาปรารถนาดีต่อเรา เลยกลายเป็นความปรารถนาดีต่อกันและกันทั้งสากลจักรวาฬ เป็น Universal Goodwill; ๔ อย่างนี้เท่านั้นเป็น Summum Bonum นอกนั้นไม่ใช่

เดี๋ยวนี้เราตกอยู่ในความสุขทางเนื้อหนัง; นี่มันผิดไปเสียตั้งแต่ส่วนแรกแล้ว. เดี๋ยวนี้เราไม่มี Perfection คือความเต็มเปี่ยมของความเป็นมนุษย์ เพราะตกเป็นทาษของซาตานหรือพยามารคือวัตถุ. มันพิสูจน์อยู่ในตัวคือมันหิวอยู่เสมอ; ยิ่งได้มากินมาใช้เท่าไรก็ยิ่งหิวจัดไปกว่าเดิม นั่นแหละคือความไม่เต็ม. ธรรมะเท่านั้นที่จะทำให้จิตใจรู้สึกเต็ม. ทีนี้ Duty for Duty's Sake นี่ เดี๋ยวนี้เราทำงานเพื่อเงิน เราไม่ได้ทำงานเพื่อประโยชน์แก่งาน ไม่ได้ทำหน้าที่เพื่อประโยชน์แก่หน้าที่ ดังนั้นมันจึงเป็นวัตถุนิยม; และเดี๋ยวนี้เราตัวใครตัวมัน ต่างคนต่างกอบโกย; แม้จะได้รับมอบหมายหน้าที่ให้เป็นผู้ผดุงธรรมะของโลก เช่นนักบวช เช่นครู เช่นตุลาการหรืออะไรทำนองนั้น ก็ยังมีความคิดไปในทางแสวงหาผลประโยชน์ทางวัตถุเพื่อตัว ไม่ทำตัวเป็นเจ้าหน้าที่สำหรับผดุงธรรมะของโลกเพราะตกอยู่ใต้อำนาจของวัตถุนิยม, ดังนั้นมันจึงไม่ใช่ Duty For Duty's Sake, และไม่ใช่ความหวังดีด้วยธรรมะ หรือ Goodwill ที่แท้จริง แต่มันเป็นการหวังวัตถุ ไม่ใช่หวังเมตตากรุณา เพราะฉะนั้นโลกเราจึงไม่อยู่ในฐานะที่เรียกได้ว่ามีธรรมะเป็นเครื่องคุ้มครอง

เราต้องทำอย่างตรงกันข้าม คือมีความสุขที่แท้จริงซึ่งเป็นเรื่องทางจิตทางธรรมะ; แล้วก็มีความเป็นมนุษย์ที่เต็ม คือมีวิธีที่จะทำให้จิตใจนี้รู้สึกอิ่มเพียงพออยู่เสมอ, แล้วก็มีสติปัญญาทำไปตามที่ควรทำเรื่อย ไม่หิวกระหาย ไม่เร่าร้อนด้วยราคะ โลภะ; แล้วมีความ

สุขอยู่ในงานที่ทำ ไม่ใช่มีความสุขจากเงินที่ได้มาจากการทำงาน เพราะว่าเงินนั้นมันจะเป็นของเล็กน้อยไปในเมื่อถ้ามีจิตใจสูงแล้วมันได้ความสุขจากงานนั้นยิ่งกว่า, เหมือนกับที่บางคนทำงานจนลืมลูกลืมเมีย ค้นคว้าศึกษาจนลืมลูกลืมเมียเหล่านี้ เพราะมันมีความสุขอยู่ในงานนั้นเอง. ธรรมแท้นำไปสู่อุดมคติอย่างนี้ หรือจะเรียกเป็นอย่างอื่นคือไม่ใช่อุดมคติก็ได้ จะถูกกว่าด้วยซ้ำไป คือเรียกเสียว่าเพื่อผลอย่างนี้ก็แล้วกันซึ่งจะคุ้มครองโลก คือไม่แสวงหาความสุขทางวัตถุ, เป็นคนอิ่มคนพออยู่ด้วยกันทุกคน ไม่ใช่มีความสุขจากวัตถุ คือผลที่ได้มาจากงาน; และมีจิตใจชนิดที่ว่าทุกคนเป็นคน ๆ เดียวกัน ชีวิตทุกชีวิตเป็นชีวิตเดียวกัน. นี่แหละธรรมะมีลักษณะที่คุ้มครองโลกอย่างนี้ ในรูปที่เรียกว่า God หรืออะไรก็สุดแท้ ซึ่งจะมีให้ทุกอย่างตามความหมายของคำว่า God ที่ถูกต้อง และผลก็คือมนุษย์เรารอด. ในทางภาษาธรรมะก็เรียกว่าวิมุตคือหลุดพ้นจากความทุกข์; จะเรียกมันว่า Liberation หรือ Emanicipation หรือ Salvation ก็แล้วแต่จะเรียก. นี่เป็นวัตถุที่มุ่งหมายของศาสนาทุกศาสนาด้วยกันทั้งนั้น เป็นผลเนื่องมาจากสิ่งที่เราเรียก *ธรรมะ* หรือ *God ที่อยู่ในรูปของธรรมะ*

เวลาที่เหลืออยู่เล็กน้อยนี้ อาตมาจะกล่าวเลยไปถึงว่า **ทำไมคนเราสมัยนี้จึงเฉยเมยต่อธรรมะซึ่งเป็นผู้คุ้มครองโลก.** คำตอบใดข้อนี้ มันก็ตอบอยู่ในคำที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า *เพราะตกเป็นทาสแห่งปีศาจของความสุขทางเนื้อหนัง.* สิ่งที่เรียกว่า ปีศาจ หรือซาตาน หรือพระยามารนี้ ท่านอย่าได้เข้าใจผิดไปว่ามันน่าเกลียดน่ากลัว; คนโง่ ๆ เท่านั้นที่เขียนรูปพยามารเป็นยักษ์ดุร้ายเขียนซาตานเป็นสัตว์ดุร้ายมีเขามีเขี้ยว เขียนไปอย่างโง่ ๆ; ที่ถูกแล้วสิ่งที่เรียกว่าปีศาจหรือซาตานหรือพระยามารนั้น จะสวยที่สุด จะฉลาดที่สุด และมีเหยื่อที่ยั่วยวนที่สุด ทำไมจึงเขียนรูปพยามารหรือซาตานอย่างนั้น; ต้องเป็นคนที่สวยที่สุดคนจึงจะนิยม, ต้องฉลาดที่สุด จึงจะล่อลวงคนไปได้, คือฉลาดอย่าง Cunning ที่สุดจึงจะล่อลวงคนไปได้; และต้องมีเหยื่อที่สวยงามหอมหวลที่สุดจึงจะล่อคนไปได้; ฉะนั้นการเขียนรูปพระยามารเป็นอย่างคิวปิดหรืออะไรทำนองนี้ถูกที่สุด นั่นแหละคือซาตานแท้, ดังนั้นเรา

ตกเป็นทาสของภูตผีปีศาจแห่งความสุขทางเนื้อหนังคือวัตถุนิยมนั่นเอง ครั้นเป็นทาสของวัตถุแล้ว ก็หันหลังให้ศาสนาของตน ๆ ด้วยกันทุกศาสนา; มีศาสนาอย่างหน้าไหว้หลังหลอก

ที่ว่าหันหลังให้กับศาสนาของตนนี้ คือถือแต่พอเป็นพิธี ทำพอเป็นพิธี ว่านับถือพระเจ้า นับถือศาสนา อย่างในกองทัพที่กำลังรบกันอยู่ในสนามรบก็มีการทำพิธีทางศาสนา แต่ดูเถิดจะเห็นว่าเป็นเรื่องหน้าไหว้หลังหลอกทั้งนั้น มันทำไปพอเป็นพิธีด้วยความกลัว ความกลัวนั้นเป็นคนโง่ชนิดหนึ่งบังคับให้ทำ มันไม่ได้เข้าถึงธรรมะตัวจริง ไม่เข้าถึงศาสนาตัวจริง ไม่เข้าถึง God ตัวจริงแม้กระทำอยู่อย่างนี้ พระพฤติปฏิบัติอยู่อย่างนี้ ก็ยังเรียกว่าหันหลังให้ศาสนาอยู่นั่นเอง เพราะความขลาดความกลัว จึงไหว้พระสวดมนต์ เพราะหวังว่าจะถูกลอตเตอรี่จึงไปไหว้พระสวดมนต์ หรือทำบุญทำกุศล; อย่างนี้เรียกว่า แม้ทำอยู่อย่างนั้นก็เป็นการหันหลังให้ศาสนาทั้งนั้น; อะไร ๆ ไม่เข้าใจไม่รู้ด้วย ต้องการแต่วัตถุอย่างเดียว แต่ก็ไปเกี่ยวข้องกับศาสนาหรือเครื่องหมายของศาสนา ไปทำพิถีทางศาสนา บูชาอ้อนวอนตามทางของศาสนา, นี่แหละเราเรียกว่า เพราะเป็นทาสของภูตผีปีศาจทางวัตถุเนื้อหนังจึงไปไหว้พระ ขอให้พึ่งดูว่ามันมีความจริงอย่าง; ไม่ได้ไหว้พระสวดมนต์ด้วยอำนาจของธรรมะ หรือเข้าถึงธรรมะ แต่เพราะเป็นทาสของภูตผีปีศาจแห่งความสุขทางเนื้อหนังมันใช้ให้ไปไหว้พระสวดมนต์ เพื่อจะได้ผลเป็นคนมีโชคดี ร่ำรวยด้วยกามารมณ์ หรือเรื่องหาความสุขทางวัตถุ นี่ก็เพราะว่าวัตถุนั้นเองได้ครอบงำคนเราในโลกส่วนมากสมัยนี้ ก็เลยชักใยพันตัวเองยุ่งไปหมด หาทางออกไม่ถูกจึงได้เป็นโรคเส้นประสาท เป็นโรคจิต เป็นโรคอะไรทางวิญญาณเพิ่มสถิติขึ้น สรุปความสั้น ๆ ว่า *ตกเป็นทาสของวัตถุหรือวัตถุนิยมจึงได้เฉยเมยต่อธรรมะ*

ทีนี้ มันควรจะมีปัญหาข้อสุดท้ายอีกว่า เราจะแก้วิกฤติกาลข้อนี้หรือปัญหาข้อนี้กันอย่างไร ก็ต้องตอบอย่างกำปั้นทุบดินว่า *หันหน้าให้ธรรมะด้วยความสุจริต และหันหลังให้วัตถุนิยมด้วยใจจริง* อีกเหมือนกัน คือทำด้วยสติปัญญาจริง ๆ ในการหันหลังให้วัตถุ

นิยม หันหน้าเข้าหาธรรมะ คือหันหน้าเข้ามาหาศาสนาของตน ๆ หันหน้าเข้าหาพระเป็นเจ้าหรือ God ที่ถูกต้องของตน ๆ มันก็จะแก้ปัญหาข้อนี้ได้

อาตมากล้ายืนยันว่าทุกศาสนาสามารถจะช่วยแก้ปัญหาข้อนี้ได้ ขอแต่ให้กระทำไปอย่างถูกต้องไม่งมงายอย่างเดียวเท่านั้น คือให้เป็นธรรมะจริง เข้าถึงความหมายของธรรมะจริง; เป็น God คือธรรมะ, ธรรมะคือ God, หรือ God is truth, Truth is God นั่นแหละให้มันเป็นจริงอย่างนี้

ทีนี้ถ้าจะให้บรรลุถึงการกระทำลงไปอีกสักเล็กน้อย ก็จะขอระบุว่า*จะต้องศึกษาจริง ๆ; จะต้องปฏิบัติจริง ๆ; จะต้องได้ผลจริง ๆ; แล้วก็เผยแพร่ข่าวประกาศช่วยเหลือกันและกันจริง ๆ.* นี่มัน ๔ จริงคือ **ศึกษาจริง ปฏิบัติจริง ได้ผลจริง** แล้วก็เผยแพร่จริงเดี๋ยวนี้แม้แต่การศึกษาเราก็ยังหลอกตัวเอง; ศึกษาพอเป็นพิธี. บางทีหลอกถึงกับว่าศึกษาศาสนาเพื่อประโยชน์ทางโลก อย่างนี้ก็มี. อย่างนี้ไม่ใช่ศึกษาจริง เป็นเรื่องศึกษาหลอก. บางคนตั้งใจจริงดอก แต่ว่ามันยังไม่จริงอยู่โดยไม่รู้สึกตัว. คำนวณดูว่าวันหนึ่ง ๒๔ ชั่วโมงนี้ สนใจศึกษาธรรมะกี่นาที แล้วสนใจเรื่องอื่นกี่ชั่วโมงกับกี่นาที. เกิดมาอายุ ๒๐ ปี ๓๐ ปี ๔๐ ปี ๖๐ ปีแล้ว ไปทำสถิติดู สนใจธรรมะกี่วัน และสนใจอื่น ๆ กี่ปี กับกี่วัน ก็จะรู้ว่าจริงหรือไม่จริง; การศึกษาของเราจริงหรือไม่จริง. วันหนึ่ง ๆ ลองทำสถิติดู จะพบว่าเรายังมีการศึกษาไม่จริง เรายังไม่รู้สึกเป็นสุขในการศึกษาธรรมะเลย. เมื่อการศึกษาไม่จริงแล้ว มันไม่ต้องพูดถึงการปฏิบัติดอก การปฏิบัติมันก็พลอยไม่จริงไปด้วย เพราะไม่รู้ว่าจะปฏิบัติอย่างไร มันก็ละเมอเพ้อฝันไป ศึกษาสิ่งที่ไม่จำเป็น ไม่ใช่ปัญหารีบด่วน เสียเวลาไปเปล่า ๆ แล้วก็ปฏิบัติไปอย่างงม ๆ งาย ๆ ไม่ตรงจุดหมายในการที่จะดับทุกข์ได้. พวกที่สนใจจะเป็นนักปราชญ์ในทางธรรมะนั้นแหละระวังให้ดีเถอะ มันจะออกไปนอกทิศนอกทางของธรรมะ ไปทางไหนก็ไม่ทราบ แต่ว่าในที่สุดจะย้อนไปเป็นทาสของวัตถุนิยม; เพราะความเป็นปราชญ์นั้น มันต้องการชื่อเสียง; ชื่อเสียงนี้ต้องการใช้เป็นเครื่องมือหาวัตถุ; ผลสุดท้ายมันก็ศึกษาเพื่อความเป็นปราชญ์ *ศึกษาธรรมนี่แหละ เสร็จแล้วไปเป็นธาตุของวัตถุนิยม*

อย่างนี้เรียกว่าศึกษาไม่จริง ปฏิบัติไม่จริง. มันต้องปฏิบัติเพื่อเข้าถึงธรรมะโดยแท้จริง จากการศึกษาที่ถูกต้อง มันจึงจะได้ผลจริง.

ทีนี้*เรื่องการเผยแผ่จริงนั้น* หมายความว่าถ้าเราได้เข้าถึงธรรมะจริงแล้วมัน ง่ายเราอาจจะเผยแผ่ได้ง่าย. แต่ถ้าเราไม่ได้เข้าถึงธรรมะจริงแล้ว แหมมันจะยากยิ่งเหมือนกันในการที่จะบอกจะสอนผู้อื่นนั้น; เพราะเหตุใด ? เพราะเหตุว่าการบอกการสอน **ผู้อื่นหรือเผยแผ่นี้ มันสำคัญอยู่ที่ทำตัวอย่างให้ดู;** หรือมีความสุขให้ดูไม่ได้สอนด้วยปาก. การพูดการสอน การเขียนให้อ่านนี้ แทบจะไม่มีความหมาย; แต่การประพฤติให้ดู ทำตัวอย่างให้ดู มีความหมายมาก คือมันดึงดูดใจให้เขาเชื่อ ให้เขาไว้ใจแล้ว แล้วทำตาม; การพูดพร่ำไปด้วยปากนี่มันไม่สร้างความไว้วางใจ; มันยังฉงนสนเท่ห์ มันยังกลัวอยู่ว่าคนที่พูดนั้นมันยังทำได้หรือเปล่า เพราะฉะนั้นการเผยแผ่ที่แท้จริงของพระอริยเจ้านั้นคือ *ท่านเป็นคนให้ดู* ท่านมีชีวิตอยู่ตามแบบของท่านให้ดูเท่านั้น ท่านไม่ต้องพูดด้วยปาก; **แล้วที่ดีไปกว่านั้นคือท่านมีความสุขให้ดู** มีความสะอาด สว่าง สงบ เยือกเย็นให้ดู เป็นสุขอย่างแท้จริงให้ดู การเคลื่อนไหวของพระอริยเจ้าทุก ๆ อย่าง มันจึงเป็นไปอย่างถูกต้อง ตรงตามหลักที่เราเรียกว่า Summum Bonum หรือ Highest God ของมนุษย์; คือมีความสุขแท้จริง หรือ Blissfulness, มีความเต็มแห่งมนุษย์ (Perfection), มี Duty for Duty's Sake คือท่านไม่ได้ทำเพื่อเงินไม่ได้ทำเพื่อชื่อเสียง, แต่ท่านทำเพื่อหน้าที่, แล้วท่านมี Goodwill คือ Universal Loving Kindness จริง ๆ. นั่นแหละคือการเผยแผ่ของท่าน; ฉะนั้น**การที่เราจะตั้งกลุ่ม หรือตั้งสมาคม พ่นด้วยเสียงด้วยปากนี่ มันยังไกลจากการเผยแผ่ที่แท้จริง.** ขอให้เราทุกคนเผยแผ่ด้วยการแสดงอะไรให้ดู อยู่ที่เนื้อที่ตัว คือที่กายที่วาจา ที่เนื้อที่ตัว; แล้วก็มีความสุขให้ดู อยู่ที่เนื้อที่ตัว ที่กายที่วาจาที่ใจของเรา; และไม่ต้องออกปากชักชวนสักคำเดียว คนอื่นไว้ใจและพยายามทำตามเอง โดยไม่ต้องพูดกันสักคำ. นี่แหละเราจะแก้ปัญหาได้ด้วยลักษณะอย่างนี้ คือศึกษาจริง ปฏิบัติจริง ได้ผลจริง เผยแผ่กันจริง ๆ ให้ถูกต้องตามวิธี; ก็จะแก้ปัญหาข้อนี้ได้ *โดยทำให้คนเราหันหลังให้วัตถุนิยม แล้วก็หันหน้ามาสู่ศาสนาของตน ๆ* **แล้วธรรมะก็จะเป็น The World Saviour ได้ ด้วยเหตุนี้**

สรุปความว่าธรรมะที่แท้จริงนั้น คือการกระทำที่ถูกตรงต่อวิวัฒนาการของมนุษย์ทุกขั้นทุกตอน และอยู่ในฐานะที่จะช่วยโลกได้จริง. ถ้าจะเรียกว่า *God* ก็ควรจะเรียกที่ธรรมะในลักษณะอย่างนี้. และเราก็จะต้องรับรู้ว่าเมื่อธรรมะเป็นสิ่งที่ช่วยโลกแล้ว เราต้องช่วยกันทำโลกให้มีธรรมะ; ธรรมะจึงจะช่วยโลก; เพราะฉะนั้นเราต้องหันหน้าเข้าหาธรรมะ และหันหลังให้ศัตรูของธรรมะ คือหันหลังให้วัตถุนิยม. เรื่องมันก็มีอยู่เพียงเท่านี้.

ขอยุติการบรรยายเพราะสมควรแก่เวลาเพียงเท่านี้

บทความทางวิชาการ

ของกองควบคุมอาหารและยา

กระทรวงสาธารณสุข

โดยความเอื้อเฟื้อและอนุญาตของ
กองควบคุมอาหารและยา
กระทรวงสาธารณสุข.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

มหาวิทยาลัยศิลปากร

[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]

อันตรายจากยาแก้ง่วงหรือยาลดความอ้วน

โดย

ชูวิทย์ รัตนไชย

สวัสดีท่านผู้ฟังที่เคารพ

ในการบรรยายครั้งที่แล้วเมื่อวันศุกร์ที่ ๒๕ มิถุนายน ศกนี้ เป็นการบรรยายเพื่อความเข้าใจถึงอันตรายจากการใช้ยารักษาโรคโดยทั่วไป ในครั้งนี้ข้าพเจ้าใคร่ขอเรียนชี้แจงถึงอันตรายจากยาบางประเภทซึ่งนำมาใช้กันในทางที่ผิด และกำลังแพร่ระบาดก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้ใช้ยา ได้แก่ยาแก้ง่วงหรือยาลดความอ้วน ในครั้งที่แล้วข้าพเจ้าได้กล่าวแต่เพียงเล็กน้อยว่ายาลดความอ้วนนี้เป็นที่นิยมแพร่หลายกันอย่างกว้างขวางโดยเฉพาะสุภาพสตรีมีทั้งประเภทฉีดและรับประทาน การใช้ยาลดความอ้วนหรือที่เรียกอีกชื่อหนึ่งว่ายาแก้ง่วงถ้าหวังผลแต่เพียงเพื่อความสวยงามโดยไม่มีโรคภัยไข้เจ็บอื่นแล้ว ไม่เป็นการสมควรอย่างยิ่งดังนั้นคุณสุภาพสตรีที่ต้องการลดความอ้วน โปรดอย่าใช้ยาลดความอ้วนโดยเด็ดขาด มีอยู่มากรายเกิดอาการติดยาคล้ายคลึงกับยาเสพติดให้โทษ จะต้องรับยาอยู่เป็นประจำ เสียทั้งเงินทอง บั่นทอนสุขภาพ เป็นอันตรายอย่างใหญ่หลวงแก่ผู้ใช้ยา

ยาลดความอ้วนที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย ส่วนใหญ่ได้แก่ยาแอมเฟตามีนและอนุพันธ์ของยาแอมเฟตามีน หรือยาชนิดอื่นที่ออกฤทธิ์คล้ายคลึงกัน ยาแอมเฟตามีนมีชื่อเรียกทางการค้าแตกต่างกัน แต่ชื่อที่เข้าใจกันโดยทั่วไปมีหลายชื่อ เป็นต้นว่ายาลดความอ้วนยาแก้ง่วง ยาขยัน ม้าด่วน ม้าดำ ยาม้าถ้าหากใส่ในผงกาแฟ ก็เรียกกาแฟพิเศษ

ยาแอมเฟตามีนที่ใช้กันอยู่อย่างแพร่หลาย ใช้โดยมีวัตถุประสงค์ ๒ ประการประการแรกเป็นยาแก้ง่วง และอีกประการหนึ่งใช้เป็นยาลดความอ้วน

ความมุ่งหมายที่แท้จริงในการใช้ยาแอมเฟตามีน แพทย์ใช้สำหรับแก้อาการคนไข้ที่ใช้ยากดระบบประสาทอย่างรุนแรง เป็นต้นว่ากระทำอัตวินิบาตกรรม โดยรับประทานยานอนหลับ ประเภทบาร์บิตูเรทเข้าไปเกินขนาด หรือใช้กับผู้ติดยาเสพติดให้โทษเช่นมอร์ฟีน

เกิดอาการถึงขั้นสลบหมดสติหายใจช้า ความดันโลหิตต่ำ อาการเหล่านี้ถ้าปล่อยทิ้งไว้คนไข้อาจถึงแก่ความตาย แอมเฟตามีนจะไปกระตุ้นระบบประสาทกลาง ระบบหายใจ และระบบไหลเวียนของโลหิต เพื่อให้คนไข้กลับฟื้นคืนสติขึ้นมาความแรงของแอมเฟตามีนนี้เคยมีรายงานว่า คนไข้ที่แพ้มอร์ฟีนถึงขั้นสลบหมดสติ บางรายแสดงอาการตอบสนองต่อยาแอมเฟตามีนภายในเวลา ๓–๕ นาที ภายหลังฉีด ความเข้มข้นของยาขึ้นสูงสุดในระดับเลือดภายในเวลา ๒๐ นาที และออกฤทธิ์นาน ๑–๓ ชั่วโมง สำหรับการใช้ยาแอมเฟตามีนในความมุ่งหมายอย่างอื่นมีใช้อยู่บ้างเหมือนกันแต่อยู่ในขอบเขตจำกัดที่สุด เป็นต้นว่าใช้กับนักบิน หรือทหารในขณะปฏิบัติการรบเพื่อแก้อาการอ่อนเพลียระเหี่ยใจ โดยกำหนดขนาดรับประทานครั้งละ ๕ มิลลิกรัม ทุก ๆ ๓ ชั่วโมง หรือป้องกันอาการกระปรกกระเปรี้ย ง่วงเหงาหาวนอนให้ครั้ง ๑๐ มิลลิกรัม ทุก ๆ ๖ ชั่วโมงอย่างไรก็ดีขนาดที่ให้ทั้งหมดเมื่อรวมกันแล้วจะต้องไม่เกิน ๓๐ มิลลิกรัม ต่อ ๑ อาทิตย์ ซึ่งนับว่าเป็นจำนวนน้อยกว่าจำนวนที่ผู้ติดยารับประทานอยู่ โดยปกติในเวลาเพียง ๑ วัน หลังจากนั้นจะต้องงดเว้นยาโดยเด็ดขาดและต้องให้ได้รับการพักผ่อนอย่างเต็มที่ วิธีการให้ยาดังกล่าวนั้นแพทย์จะให้เฉพาะในกรณีซึ่งไม่อาจหลีกเลี่ยงได้เท่านั้น ในปัจจุบันยังไม่ปรากฏว่ามีตำราเล่มใดแนะนำให้ประชาชนใช้ยาแอมเฟตามีนเพื่อให้ร่างกายเกิดความรู้สึกกระปรี้กระเปร่า เพิ่มพูนพลังงาน หรือให้มีสมรรถภาพในการทำงานดีขึ้นได้เลย ดังนั้นจึงเป็นการเสี่ยงต่ออันตรายอย่างยิ่งที่จะนำยาแอมเฟตามีนมาใช้กับคนที่มีร่างกายปกติดีและใช้โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์

ปัญหาจึงมีอยู่ว่า เพราะเหตุใดประชาชนบางอาชีพนิยมใช้แอมเฟตามีนกันมากมาย เรื่องนี้อธิบายได้ว่าเป็นเพราะยาประเภทนี้ออกฤทธิ์รุนแรงเกิดผลสมดังความต้องการภายในระยะเวลาอันรวดเร็ว คือทำให้

๑. จิตใจผ่องแผ้ว อารมณ์สบาย

๒. เกิดความกระปรี้กระเปร่า ไม่ง่วงเหงาหาวนอน

๓. ไม่นึกอยากรับประทานอาหาร

แต่เมื่อใช้บ่อยเข้าก็อาจเกิดการเสพติดเป็นนิสสัย เกิดความอยากอยู่ตลอดเวลา ยาใดก็ตามที่ใช้ไปถึงขั้นเสพติดแล้วไม่เคยมีคุณประโยชน์แก่การรักษา กลับจะเป็นโทษต่อ

ร่างกายและจิตใจทั้งสิ้น เพราะเท่ากับใช้ยาเกินขอบเขตแห่งความมุ่งหมายของคำว่ายาไปเสียแล้ว

ผลทั้ง ๓ ประการนี้เนื่องมาจากแอมเฟตามีนออกฤทธิ์กระตุ้นประสาทส่วนกลาง ต่อต้านความรู้สึกหดหู่ เศร้าหมอง ทำให้การไหลเวียนของเลือดแรงขึ้นและแรงดันเลือดสูงขึ้นกว่าปกตินอกจากนี้แอมเฟตามีนยังช่วยให้มีการเผาผลาญสารเคมีในร่างกายมากขึ้น และลดความนึกอยากรับประทานอาหารให้น้อยลง กลายเป็นปรากฏการณ์ทำให้รู้สึกว่าร่างกายกระชุ่มกระชวย ลดความเหน็ดเหนื่อยโดยไม่ต้องรับประทานอาหารไปได้ในระยะเวลาหนึ่ง จึงกลายเป็นยาจำเป็นของบุคคลบางอาชีพเป็นต้นว่านักเรียน นักศึกษา ผู้ทำงานเวลาค่ำคืน หรือตรากตรำทำงานหนัก ใช้แอมเฟตามีนเพื่อความมุ่งหมายดังได้กล่าวมาแล้ว

ในระยะแรกเริ่มที่รู้จักใช้แอมเฟตามีนในประเทศไทย การใช้ได้เกิดขึ้นแก่นักเรียนนักศึกษาก่อน โดยเฉพาะเมื่อเวลาใกล้จะสอบไล่ต้องดูหนังสือจนดึกดื่น บางคนดูจนถึงตี ๒ หรือสว่างซึ่งไม่ใช่วิธีการดูหนังสือที่ดีเลย ต่อมาเกิดแพร่หลายเป็นที่นิยมในหมู่กรรมกรสามล้อ คนขับรถรับจ้าง และผู้ทำงานเวลากลางคืน ถึงกับต้องดื่มกาแฟใส่ผงพิเศษแก้ง่วงนอนคือใส่ยาแอมเฟตามีนนั่นเอง อีกทางหนึ่งนับว่าใช้กันมากคือใช้เพื่อลดความอ้วน เพราะแอมเฟตามีนทำให้ไม่รู้สึกนึกอยากรับประทานอาหาร ผู้ใช้ยาส่วนใหญ่มักเป็นสุภาพสตรี ความจริงสาเหตุของความอ้วนในคนปกติ ย่อมทราบกันดีแล้วว่าเกิดจากรับประทานอาหารเกินความต้องการ และบริหารร่างกายไม่พอเพียง ยาประเภทนี้ผู้ขายมักโฆษณาว่ารับประทานยานี้แล้วไม่ต้องอดอาหาร เป็นผลให้ผู้ใช้ยาหลายรายเกิดอาการผิดปกติ หน้ามืด วิงเวียนใจสั่น นอนไม่หลับ บางรายถึงกับต้องเข้าโรงพยาบาล

การใช้แอมเฟตามีนอาจได้รับผลสมความมุ่งหมายในระยะแรก ๆ ดังได้กล่าวมาแล้ว แอมเฟตามีนเป็นยากระตุ้นประสาทส่วนกลางที่มีฤทธิ์รุนแรงมาก การใช้ยาบ่อยครั้งอาจเป็นอันตรายและเกิดการเสพติดเป็นนิสสัย ความร้ายแรงของแอมเฟตามีนที่เด่นชัดกว่ายาอันตรายอื่น ๆ ประเภทเดียวกันก็คือ โดยปกติของยาอันตรายมักจะปรากฏอาการแพ้หรืออาการเป็นพิษเมื่อการใช้ยาถึงระดับเกินขนาด อาจแสดงออกทางร่างกายหรือจิตใจเป็น

เสมือนสัญญาณเตือนภัย สำหรับหาทางป้องกันหรือแก้ไข แต่แอมเฟตามีนหาเป็นเช่นนั้นไม่ ผู้ใช้ซึ่งมีความทนทานต่อยาในขนาดรับประทานปกติจะไม่มีโอกาสได้ตรวจสอบสภาพร่างกายและจิตใจของตนเอง เพราะไม่มีสัญญาณภัยแจ้งเตือน จนกระทั่งถึงขั้นเป็นอันตราย ร่างกายและจิตใจไม่อาจทนต่อแรงกระตุ้นต่อไปได้ เกิดอาการแพ้หรือเป็นพิษขึ้น อาการแพ้ของแอมเฟตามีนสำหรับในร่างกายที่มีความดันโลหิตสูงกว่าปกติอาจทำให้เส้นโลหิตแตก จากผลการทดสอบคนไข้บางรายใช้แอมเฟตามีนเพียง ๓.๓ มิลลิกรัม ความดันโลหิตจะสูงขึ้นถึง ๒๕ มิลลิเมตรปรอท และสูงอยู่ในระดับนั้นนานถึง ๗ ชั่วโมง บางรายเกิดอาการพิษถึงขั้นหมดสติหรือคลุ้มคลั่ง บางรายเกิดอาการปวดศีรษะ นอนไม่หลับ ประสาทตื่นเต้น ใจสั่นกระวนกระวาย พูดเพ้อเจ้อ ในรายที่มีโรคหัวใจอาจทำให้หัวใจวาย บางรายเกิดความรู้สึกอยากประกอบอาชญากรรมและโดยเฉพาะเกี่ยวกับกามารมณ์ เห็นผิดเป็นชอบ บางรายเกิดความรู้สึกจะทำลายตนเอง

การใช้ยาแอมเฟตามีนหรืออนุพันธ์ของแอมเฟตามีน หรือยาประเภทอื่นซึ่งออกฤทธิ์คล้ายคลึงกัน เป็นยาลดความอ้วนโดยเฉพาะสำหรับสุภาพสตรีซึ่งไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ ขณะนี้กำลังระบาดแพร่หลายโดยที่ผู้รับยาไม่ทราบถึงอันตราย เพราะผู้ใช้ยาประเภทนี้มักใช้วิธียึดรวมกับยาอื่น ส่วนใหญ่ใช้เพื่อส่งเสริมความงาม การใช้ยาประเภทนี้เพื่อลดความอ้วนโดยคำนึงแต่เพียงแสวงหาประโยชน์โดยไม่คำนึงถึงอันตรายแก่ผู้รับยา นับได้ว่าเป็นการก่ออาชญากรรมประเภทหนึ่ง มีผู้รับยาเป็นจำนวนมากเกิดอาการติดยาคล้ายคลึงกับยาเสพติดให้โทษและต้องไปรับการฉีดอยู่เป็นประจำ

ยาแอมเฟตามีนนี้ องค์การสหประชาชาติได้เคยหยิบยกขึ้นมาพิจารณานับเวลาไม่น้อยกว่า ๑๐ ปีมาแล้วว่า ควรจะจัดเข้าอยู่ในประเภทยาเสพติดให้โทษหรือไม่ ปัญหานี้ยังไม่เป็นที่ตกลงกันในระหว่างภาคีสมาชิก สำหรับประเทศไทยได้หยิบยกแอมเฟตามีนขึ้นมาพิจารณา และประกาศเป็นยาเสพติดให้โทษ โดยให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๑๒ การประกาศยาแอมเฟตามีนเป็นยาเสพติดให้โทษ กระทรวงสาธารณสุขได้แจ้งให้องค์การสหประชาชาติทราบ ไม่ปรากฏว่ามีภาคีสมาชิกประเทศใดทักท้วงหรือคัดค้านการประกาศยาแอมเฟตามีนเป็นยาเสพติดให้โทษ ภายหลังจากประเทศไทยได้ประกาศยาแอม-

เฟตามีนเป็นยาเสพติดให้โทษแล้ว ภาคีสมาชิกในคณะกรรมาธิการว่าด้วยยาเสพติดให้โทษขององค์การสหประชาชาติได้หยิบยกปัญหาเรื่องนี้ขึ้นมาพิจารณา บัดนี้กรรมาธิการว่าด้วยยาเสพติดให้โทษได้จัดยาแอมเฟตามีนเป็นยาประเภทจิตประสาทหลอน กำหนดมาตรการควบคุมอย่างเข้มงวดกวดขันคล้ายคลึงกับยาเสพติดให้โทษ

ดังนั้นผู้ใดผลิต นำ หรือสั่ง จำหน่ายหรือมีแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตจากกระทรวงสาธารณสุข ถือว่าเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ มีบทกำหนดโทษรุนแรง ทั้งจำและปรับ

นอกจากยาแอมเฟตามีนแล้ว ยังมียาอื่น ๆ อีกหลายขนานที่อ้างสรรพคุณเป็นยาลดความอ้วน ส่วนใหญ่เป็นอนุพันธ์ของแอมเฟตามีน บางประเภทเป็นยาประกอบด้วยเกลือแร่ และยาสกัดสมุนไพร มีฤทธิ์กระตุ้นการทำงานของตับและน้ำดี ช่วยเร่งทำให้ลำไส้บีบหดตัวเพื่อให้อาหารผ่านไปได้รวดเร็ว บางประเภทใช้ยาระบายอ่อน ๆ บางประเภทใช้ยาผสมเจลาทีนซึ่งเมื่อรับประทานเข้าไปแล้วเจลาทีนจะดูดซึมน้ำในกระเพาะอาหาร แต่เจลาทีนหรือเซลลูโลสไม่ใช่อาหาร และไม่เกิดประโยชน์ต่อร่างกาย เพียงแต่ทำให้เกิดความรู้สึกว่าคล้ายกับมีอาหารอยู่ในกระเพาะ

ยาประเภทลดความอ้วนไม่ว่าชนิดรับประทานหรือชนิดฉีด ส่วนใหญ่เป็นอันตรายต่อร่างกายทั้งสิ้น ไม่ก่อประโยชน์ใด ๆ และไม่ใช่วิธีลดความอ้วนที่ถูกต้อง

ปัญหาเรื่องความอ้วน นับว่าเป็นจุดอ่อนของสุภาพสตรี เพราะจุดสนใจที่จะมีต่อสุภาพสตรีเมื่อแรกพบนั้น ก่อนอื่นจะต้องมองดูกันที่เรือนร่าง ความสมส่วนของเรือนร่างหรือเรือนกายเป็นจุดสนใจแรกที่คนจะต้องพินิจดู ส่วนอื่น ๆ เช่นนิสัยใจคอหรือที่เราเรียกกันว่าเรือนใจนั้น เป็นเรื่องตามมาทีหลัง ด้วยเหตุนี้คุณสุภาพสตรีทุกท่านที่รักสวยรักงามจึงมีความสนใจและเอาใจใส่ต่อเรือนร่างมากกว่าอย่างอื่น ทุกคนพยายามที่จะหาทางปรับปรุงตัวเองด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้มีเรือนร่างงาม คนอ้วนก็พยายามลดน้ำหนัก คนผอมก็พยายามเพิ่มน้ำหนัก ซึ่งรวมความแล้วก็กล่าวได้ว่าทุกคนมีสัญชาติญาณรักสวยรักงามและตระหนักดีว่า ความอ้วนก็ไม่ดี ความผอมก็ไม่สวย ทำอย่างไรถึงจะให้รูปร่างสมส่วน ไม่

อ้วนไม่ผอมได้ เป็นผลให้ผู้เฉลียวฉลาดอยากรวยด้วยวิธีลัด พยายามหาวิธีการต่าง ๆ โฆษณาหาประโยชน์ ส่วนใหญ่ใช้วิธีให้ยารักษาโรคบ้าง เครื่องสำอางบ้าง หรืออาหารบางประเภทที่โฆษณาว่าสามารถลดความอ้วนได้ เพิ่มน้ำหนักก็ได้ สุภาพสตรีเป็นจำนวนมากอยากทดลอง ยอมรับมาปฏิบัติกันอย่างกว้างขวาง บางรายโฆษณาเกินขนาดเช่นน้ำมันรำชนิดหนึ่งจะทำให้ลดความอ้วนได้ สำหรับท่านที่ไม่ทราบเรื่องราวรายละเอียดของคุณค่าอาหารแล้ว ก็คงจะเชื่อและคล้อยตาม แต่เมื่อรับประทานเข้าไปเท่าใด น้ำหนักไม่เคยลดมีแต่อ้วนขึ้น เรื่องนี้จะลดน้ำหนักได้อย่างไรในเมื่อท่านรับประทานอาหารซึ่งมีคุณสมบัติเป็นน้ำมัน ๑๐๐ % จะเป็นน้ำมันรำ น้ำมันหมู น้ำมันเนย น้ำมันถั่ว น้ำมันมะพร้าว หรือน้ำมันชนิดใดก็ตาม ล้วนแต่มีสารอาหารประเภทไขมันเกือบ ๑๐๐ % เหมือนกันหมด ท่านใช้วิธีลดไขมันโดยไม่รับประทานน้ำมันหมู แต่ไปทานน้ำมันรำ ผลที่ได้ก็เท่ากัน คือท่านไม่ได้ลดอาหารประเภทไขมันลงเลย

การลดความอ้วนที่ดีที่สุดได้แก่การลดอาหารด้วยวิธีการที่ถูกต้องผสมกับกำลังใจที่แน่วแน่ที่จะปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักการโดยเคร่งครัด และการบริหารร่างกายที่ถูกวิธี ถ้าหากท่านผู้ฟังสนใจ โปรดอ่านหนังสือเรื่องอาหารเสริมสวย ของอาจารย์อุทัย พิศลยบุตร ซึ่งอธิบายหลักการไว้โดยละเอียด และมีข้อแนะนำที่ไม่ต้องลงทุน ไม่ต้องใช้ยาหรือเครื่องสำอาง และไม่มีอันตรายใด ๆ เกิดขึ้นได้อีกด้วย

เนื่องจากเวลานี้สิ้นสุดลง ข้าพเจ้าหวังว่าการบรรยายเรื่องนี้คงจะให้ประโยชน์แก่ท่านผู้สนใจบ้างตามสมควร และขอความสุขสวัสดีจงมีแด่ท่านผู้ฟังทุก ๆ ท่าน.

สวัสดี

อันตรายและข้อควรระวังในการบริโภคอาหาร

โดย

สุขจิตต์ ไตติลานนท์

สวัสดีท่านผู้ฟังที่เคารพ

ในการบรรยายครั้งนี้นับเป็นการบรรยายครั้งที่ ๘ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่ของกองควบคุมอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข ในครั้งก่อน ๆ ได้พูดถึงอันตรายและข้อควรระมัดระวังเกี่ยวกับยารักษาโรค อันตรายจากยากำจัดศัตรูพืชหรือยาฆ่าแมลง อันตรายจากยาเสพติดให้โทษในการบรรยายครั้งนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับอันตรายและข้อควรระวังในการบริโภคอาหาร ตามข้อเท็จจริงเราทราบกันดีอยู่แล้วว่าอาหารเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการดำรงชีวิตของมนุษย์ แต่บางกรณีปัญหาที่จำเป็นที่สุดและสำคัญที่สุด เราอาจสนใจน้อยที่สุดดังเช่นอาหารเป็นตัวอย่าง ทั้งนี้เพราะเราต้องบริโภคอาหารกันเป็นประจำวันทุก ๆ วัน อาหารจึงเป็นปัญหาที่มีความสำคัญน้อยมาก สำหรับประเทศที่กำลังพัฒนา แตกต่างกับประเทศที่พัฒนาแล้วซึ่งเขาสนใจในด้านการรักษาความสะอาด ในเรื่องการบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพอนามัยเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการดำรงชีวิต ทั้งนี้ตามข้อเท็จจริง มนุษย์ตระหนักในความสำคัญระหว่างอาหารที่บริโภคกับสุขภาพมานานแล้ว แต่เพิ่งจะเข้าใจว่า เพราะเหตุใดอาหารจึงมีอิทธิพลต่อสุขภาพ ตามสถิติของผู้เชี่ยวชาญทางโภชนาการกล่าวว่า ปัจจุบันนี้พลโลกไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งกำลังตกอยู่ในภาวะหิวโหยทนทุกข์ทรมานเนื่องจากขาดแคลนอาหารหรือบริโภคอาหารโดยไม่รู้จักคุณค่าของอาหารแต่อย่างใด ด้วยเหตุผลดังกล่าว ประเทศไทยซึ่งมีอาหารเหลือกินเหลือใช้ กลับมีประชาชนอยู่อีกเป็นจำนวนมากเป็นโรคขาดธาตุอาหาร หรือมิฉะนั้นบริโภคอาหารเกินสมควรหรือบริโภคอาหารไม่ถูกสุขลักษณะจนเกิดโรคเกี่ยวกับระบบทางเดินของอาหาร และเป็นโรคที่มีสถิติสูงสุดเมื่อเปรียบเทียบกับโรคภัยไข้เจ็บอื่น ๆ

ก่อนที่จะกล่าวถึงอันตรายและข้อควรระวังในการบริโภคอาหาร เราควรจะทราบถึงความสำคัญของอาหารที่มีต่อร่างกายแต่พอสังเขปเพื่อเป็นแนวทางพิจารณากันต่อไป

อาหารที่มนุษย์บริโภคเป็นประจำวันประกอบด้วยอาหารหลายประเภท ได้แก่ อาหารแป้งหรือคาร์โบไฮเดรท อาหารโปรตีน อาหารไขมัน อาหารเกลือแร่ วิตามินและน้ำ อาหารแต่ละชนิดที่เรารับประทาน เป็นต้นว่า ข้าว ส่วนใหญ่ประกอบด้วยอาหารแป้งหรือคาร์โบไฮเดรท อาจมีวิตามินหรือเกลือแร่อยู่บ้างเล็กน้อย อาหารโปรตีนก็อาจมีอาหารไขมันปนอยู่บ้าง อาหารแต่ละชนิดจึงไม่สามารถรวมสารอาหารที่ร่างกายต้องการโดยครบถ้วนทุกประเภท ดังนั้น จึงจำเป็นต้องรับประทานอาหารหลาย ๆ ชนิดเพื่อให้ได้ธาตุอาหารครบถ้วนตามที่ร่างกายต้องการ

อาหารหลักอาจจำแนกออกได้เป็นประเภทใหญ่ ๕ ประเภท โดยถือปริมาณสารอาหารที่เป็นส่วนประกอบสำคัญดังต่อไปนี้

๑. อาหารโปรตีน ได้จากเนื้อสัตว์ต่าง ๆ ไข่ นม ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ถั่วลิสง โดยเฉพาะถั่วเหลืองซึ่งนับว่ามีอาหารโปรตีนสูง ตัวอย่างอาหารดังกล่าวนอกจากมีโปรตีนเป็นส่วนประกอบสำคัญแล้ว ยังมีไขมัน เกลือแร่และวิตามินรวมอยู่ด้วย โปรตีนมีคุณค่ามากที่สุดสำหรับมนุษย์ เพราะโปรตีนทำหน้าที่เกี่ยวกับความเจริญเติบโตของร่างกาย ต้านทานโรค ให้พลังงานและความสุขสมบูรณ์ของร่างกาย

๒. อาหารคาร์โบไฮเดรทหรืออาหารแป้ง ส่วนใหญ่ได้จาก ข้าว น้ำตาล เผือก มัน อาหารคาร์โบไฮเดรททำหน้าที่เสมือนเชื้อเพลิงให้พลังงานและความร้อนแก่ร่างกาย

๓. อาหารไขมัน ทั้งไขมันจากสัตว์และไขมันจากพืชเป็นต้นว่า น้ำมันหมู น้ำมันมะพร้าว น้ำมันงา เนย อาหารไขมันให้พลังงานมากกว่าอาหารประเภทอื่น ๆ นอกจากนี้ยังเป็นส่วนช่วยละลายวิตามินชนิดละลายในไขมันให้ร่างกายใช้ประโยชน์และป้องกันการสูญเสียความร้อนภายในร่างกาย และเป็นส่วนเกินของพลังงานซึ่งร่างกายสะสมไว้ใช้

๔. และ ๕. อาหารเกลือแร่และวิตามิน ส่วนมากมีใน พืช–ผัก ผลไม้ เป็นต้นว่า ผักกาด ผักคะน้า กระหล่ำปี ส่วนผลไม้ก็มีใน ส้ม กล้วยน้ำว้า มะละกอ และอื่น ๆ

อาหารหลักทั้ง ๕ ประเภท หาได้ง่ายและมีอยู่ทั่วไป อาหารดีที่สุดไม่จำเป็นต้องมีราคาแพง แต่สามารถหาได้ง่ายโดยทั่วไปในราคาถูก เพียงแต่ให้รู้จักรับประทานอาหารที่สะอาดถูกสุขลักษณะและเหมาะสมกับภาวะการที่เป็นอยู่ในประเทศไทย

อันตรายจากการบริโภคอาหาร

จากสถิติสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๑๒ อัตราการตายด้วยสาเหตุที่สำคัญแสดงให้เห็นดังนี้

๑. การตายของเด็กอายุต่ำกว่า ๑ ขวบ ถึงแม้จะลดลงแต่ก็ยังมีอัตราสูงที่สุด ส่วนมากสาเหตุเนื่องมาจากขาดธาตุอาหาร หรือบริโภคอาหารไม่สะอาด ทำให้เกิดโรคท้องร่วง อาหารที่มีเชื้อโรคอาจก่อให้เกิดอันตรายถึงชีวิต

๒. อัตราเกิดโรคเกี่ยวกับระบบทางเดินของอาหารเป็นต้นว่า ปวดท้อง ท้องร่วง อาการอักเสบของกระเพาะอาหารและลำไส้เป็นลำดับที่สอง ส่วนมากสาเหตุจากการบริโภคอาหารที่ไม่ถูกสุขลักษณะ อาหารเผ็ดจัด ร้อนจัด หรือรับประทานอาหารไม่เป็นเวลา

๓. โรคอื่น ๆ อันเนื่องมาจากอาหารทั้งโดยทางตรงหรือทางอ้อม เช่น โรคเหน็บชา โรคบิด โรคไข้รากสาดน้อย และไข้รากสาดเทียม อหิวาตกโรค โรคคอหอยพอกยังมีอัตราสูง

กรมอนามัยได้เคยทำการสำรวจโรคพยาธิต่าง ๆ ซึ่งเกิดจากการบริโภคอาหารที่ไม่ถูกสุขลักษณะ ในบางท้องที่ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปรากฏว่ามีผู้ป่วยในอัตราสูงมาก โดยเฉพาะในบางท้องที่ของจังหวัดกาฬสินธุ์ สกลนคร นครพนม ขอนแก่น และอุดรธานี เป็นพยาธิใบไม้ในตับถึงร้อยละ ๗๐–๙๐ ซึ่งในปัจจุบันยังไม่สามารถจะรักษาให้หายขาดได้

นอกจากนี้ยังมีการสำรวจพบโรคขาดธาตุอาหารต่าง ๆ เช่นโรคขาดโปรตีน โรคขาดวิตามิน

จากสถิติต่าง ๆ ที่แสดงข้างต้นนี้จะเห็นได้ว่าอันตรายในการบริโภคอาหารของประเทศไทยมีอัตราสูงสุด

เราอาจแบ่งแยกอันตรายในการบริโภคอาหารดังนี้.–

๑. อันตรายอันเกิดจากพิษที่ปะปนอยู่ในอาหาร

๒. อันตรายอันเกิดจากการขาดหรือบกพร่องธาตุอาหาร

๑. อันตรายอันเกิดจากพิษที่ปะปนอยู่ในอาหาร สิ่งเป็นพิษที่มีอยู่ในพืชและสัตว์บางชนิด เช่น เห็ดที่เป็นพิษ แมงดาทะเลที่เป็นพิษ

สารเคมีเช่น สารเคมีสำหรับป้องกันอาหารไม่ให้บูดเน่า สีบางชนิดที่ใช้ปรุงแต่งอาหาร ยาฆ่าแมลงและปุ๋ยที่ติดมากับผักและผลไม้ เป็นต้น

เชื้อจุลินทรีย์ต่าง ๆ เชื้อบางประเภทอาจเป็นเชื้อโรคติดต่อร้ายแรงปะปนมาในอาหาร เช่น อหิวาตกโรค ไข้รากสาดน้อย บิด ท้องร่วง เชื้อโรคเหล่านี้อาจเข้าไปอยู่ในอาหารโดยติดมาจากแหล่งอาหาร ติดมาในระหว่างการปรุงแต่งหรือแมลงเป็นสื่อนำมา

เชื้อปาราสิตต่าง ๆ ได้แก่เชื้อโรคอันเนื่องมาจากพยาธิ์ในอาหารพวกโปรโตซัว และหนอนพยาธิ์ เมื่อบริโภคเข้าไปกับอาหารจะเจริญเติบโตเป็นตัวแก่ แย่งกินอาหารรบกวนหรืออุดตันลำไส้ตลอดจนปล่อยพิษร้ายเข้าสู่ร่างกาย ทำให้เกิดโรคได้หลายชนิดเช่น โรคบิด โรคหนอนพยาธิ์

สิ่งแปลกปลอมต่าง ๆ เช่น เศษแก้ว ไม้กลัด ก้างปลา กระดูกสัตว์ ซึ่งเมื่อปะปนเข้าไปกับอาหารก็อาจทำให้เกิดบาดแผลแก่ทางเดินอาหารได้

๒. อันตรายอันเกิดจากการขาดหรือบกพร่องธาตุอาหาร

ภาวะโภชนาการที่ดี คือการบริโภคอาหารในปริมาณที่เพียงพอ ได้ส่วนสัดและมีธาตุอาหารครบถ้วนตามความต้องการของร่างกาย เมื่อบริโภคเข้าไปแล้วร่างกายสามารถนำสารอาหารเหล่านั้นเข้าไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการสร้างสุขภาพอนามัยได้อย่างเต็มที่

ภาวะโภชนาการที่ไม่เหมาะสม แบ่งออกเป็น ๒ อย่าง

๑. โภชนาการต่ำ คือบริโภคอาหารน้อยกว่าความต้องการร่างกายขาดธาตุอาหารอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง

ภาวะโภชนาการต่ำทำให้เกิดโรคต่าง ๆ ดังนี้ โรคขาดโปรตีนมักเกิดกับทารกและเด็กวัยก่อนเรียนระหว่างอายุ ๖ เดือน ถึง ๔ ขวบ ในประเทศไทย ผู้ปกครองมักจะพาไปตรวจและรักษาเมื่อเข้าขั้นรุนแรง เด็กมักจะตายด้วยโรคแทรกอื่น ๆ เกิดจากการบริโภค

อาหารที่มีโปรตีนต่ำ หรือมีโรคพยาธิ์ซึ่งขัดขวางการย่อยดูดซึม และการเผาผลาญของอาหาร หรือเนื่องจากฐานะยากจน

๒. โภชนาการเกินสมบูรณ์ คือการบริโภคอาหารมากกว่าความต้องการของร่างกาย ทำให้อ้วน ความอ้วนไม่ใช่เครื่องหมายของความแข็งแรง ส่วนใหญ่มักเกิดจากการรับประทานอาหารประเภทไขมันเกินความต้องการของร่างกาย ประเทศไทยอยู่ในโซนที่มีอากาศร้อนความจำเป็นในด้านบริโภคไขมัน ควรจะอยู่ในอัตราต่ำเพียงพอกับความต้องการของร่างกายเท่านั้น การบริโภคไขมันเกินความจำเป็น อาจก่อให้เกิดอันตรายได้อย่างง่ายที่สุด และอาจเกิดโรคที่พบกันบ่อยได้แก่โรคเส้นเลือดตีบหรือเส้นเลือดแข็ง กล้ามเนื้อหัวใจตายบางรายที่รับประทานอาหารคาร์โบไฮเดรทหรืออาหารแป้ง เป็นต้นว่า ข้าว หรือน้ำตาลมากเกินความจำเป็นจนร่างกายไม่สามารถเผาผลาญได้หมดสิ้น จะเป็นผลให้น้ำตาลสะสมไว้ในร่างกายเกินปริมาณ กลายเป็นโรคเบาหวาน ซึ่งปัจจุบันนี้ยังไม่มีวิธีการรักษาให้หายขาดได้ ดังนี้เป็นต้น

นอกจากนี้การบริโภคอาหารมากกว่าความต้องการของร่างกาย อาจทำให้อาหารไม่ย่อย และสมรรถภาพในการงานลดลง

ข้อควรระวังในการบริโภคอาหาร

๑. การเลือกอาหาร สิ่งที่จะต้องคำนึงถึงในการเลือกอาหาร คือ

ก. ความต้องการอาหารของร่างกาย ที่จะใช้สารอาหารต่าง ๆ จากอาหารอะไรบ้าง สิ่งสำคัญคือ อาหารทุกมื้อจะต้องประกอบด้วยอาหารที่มีอยู่ในอาหารทั้ง ๕ หมู่

ข. ความสามารถของอาหารในการถูกย่อยและดูดซึม ร่างกายจะได้รับประโยชน์จากอาหาร ก็ต่อเมื่ออาหารนั้นถูกย่อยและดูดซึมเข้าไปเลี้ยงร่างกายเช่น เส้นใยในผักและผลไม้ ร่างกายไม่สามารถย่อยและดูดซึมได้

ค. ความสะอาดและสุขลักษณะของอาหาร เป็นปัญหาสำคัญที่สุดสำหรับประเทศไทย โดยเฉพาะในชนบท เพราะอัตราป่วยและตายด้วยโรคเกี่ยวกับทางเดินของอาหารมีอัตราสูงมาก สิ่งที่ประชาชนควรสนใจก็คือจะต้องรู้หลักสุขลักษณะอาหาร เช่น ความ

สะอาดและความปลอดภัยของอาหารควรจะรักษาความสะอาดสถานที่ ได้แก่โรงครัว ภาชนะใส่อาหาร การเลือกซื้อวัตถุดิบนำมาปรุงอาหาร ความสะอาดระหว่างการปรุงอาหาร จนกระทั่งเป็นอาหารสำเร็จรูป อนามัยและความสะอาดของผู้ประกอบอาหาร การเก็บรักษาอาหาร การล้างและเก็บภาชนะเครื่องใช้ในการปรุงอาหาร การกำจัดเศษอาหาร น้ำทิ้งและอื่น ๆ เป็นต้น

ง. ความสดของอาหาร คืออาหารที่เพิ่งมาจากแหล่งผลิต

จ. เครื่องปรุงแต่งอาหาร โปรดรำลึกไว้ด้วยว่าเป็นแต่เพียงทำให้มีลักษณะน่าดู เกิดความพอใจ ช่วยให้บริโภคได้มากขึ้นเท่านั้น

ฉ. การเลือกอาหารตามหลักเศรษฐกิจ เช่นควรซื้ออาหารที่มีในท้องถิ่นที่หาได้ง่ายและเป็นอาหารตามฤดูกาล เลือกอาหารที่มีคุณค่าโดยไม่จำเป็นต้องมีราคาแพง

มีข้อสังเกตเกี่ยวกับการเลือกซื้ออาหาร ผู้ซื้อบางคนมักจะซื้อของที่มีราคาถูกที่สุดที่จะซื้อได้ แต่ปรากฏว่า มักจะได้อาหารที่เสื่อมคุณภาพ หรือบางครั้งผู้ซื้อใช้เงินฟุ่มเฟือยซื้ออาหารแพง ๆ ทั้ง ๆ ที่อาจซื้ออาหารอื่น ๆ ที่มีคุณภาพดีและราคาถูกกว่า

ช. ความเชื่อเกี่ยวกับอาหาร ซึ่งบางข้อก็มีส่วนถูกเช่น กินผักบุ้งทำให้ตาดี กินมะละกอเป็นยาระบายท้อง บางข้อก็ผิดเช่น กินเผือกทำให้เป็นโรคเรื้อน เป็นต้น

๒. ความรู้เกี่ยวกับอาหารบางประการในทางโภชนาการ เป็นปัญหาสำคัญเช่น

ก. ไม่ซื้ออาหารที่มีประโยชน์มาบริโภค เพราะขาดความรู้ ไม่สนใจในเรื่องการกิน ไม่ชอบ หรือมีความเชื่อที่ผิด

ข. ซื้ออาหารที่มีคุณค่ามาบริโภค แต่ได้รับประโยชน์จากอาหารไม่คุ้มค่าเพราะขาดความรู้ในการประกอบอาหาร ทำให้ธาตุอาหารที่มีอยู่สูญเสียไป หรือติดนิสัยบริโภคอาหารที่ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เป็นต้นว่าเคี้ยวอาหารไม่ละเอียด รีบรับประทานอาหาร กินจุกจิกหรือกินอาหารไม่เป็นเวลา เลือกบริโภคแต่อาหารที่ชอบ ละเลยหลักโภชนาการของอาหารเป็นต้น

มีคำกล่าวว่า การบริโภคเพื่อสุขภาพอนามัยนับว่าเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าที่สุด ดังนั้นเราทุกคนควรจะตระหนักถึงอันตรายและข้อควรระวังในการบริโภคอาหารให้มากขึ้น เพื่อป้องกันมิให้อาหารเป็นต้นเหตุให้เกิดความเจ็บป่วยแก่ผู้บริโภค คือการรู้จักรักษาความสะอาดและสุขลักษณะของอาหาร และโปรดรำลึกด้วยว่าคุณค่าของอาหารมิได้ขึ้นอยู่กับราคาค่างวดของอาหารแต่อย่างใดเลย องค์ประกอบของอาหารที่ถูกต้องตามหลักโภชนาการก็มีจำหน่ายอยู่ทั่วไปในราคาถูก ๆ ทั้งนี้เพื่อความสุขสมบูรณ์และปลอดจากโรคภัยไข้เจ็บอันสืบเนื่องมาจากการบริโภคอาหาร

เนื่องจากเวลาสิ้นสุดลง ข้าพเจ้าหวังว่าการบรรยายครั้งนี้ คงจะให้ประโยชน์แก่ท่านผู้ฟังบ้าง และขอความสุขสวัสดีจงมีแด่ท่านผู้ฟังทุก ๆ ท่าน.

สวัสดี

การป้องกันอันตรายอันเกิดจากยาฆ่าแมลง

โดย

อัจฉรา วิริโยทัย

เนื่องจากประชากรของโลกกำลังทวีจำนวนขึ้นอย่างมากมาย เราจึงมีความจำเป็นที่จะต้องเพิ่มการผลิตอาหารให้มีปริมาณมากขึ้นเพื่อให้เพียงพอแก่ความต้องการของพลโลก ผลิตผลทางเกษตรกรรมอันได้แก่พืชผลต่าง ๆ ก็เป็นอาหารที่จำเป็นอย่างยิ่ง แต่พืชผลโดยมากมักถูกแมลงที่เป็นศัตรูรบกวนทำลายทำให้เสียหายอยู่เสมอ ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมาจึงได้มีการนิยมใช้ยากำจัดศัตรูพืชซึ่งเป็นพวกสารเคมีกันมาก ยากำจัดศัตรูพืชซึ่งนิยมใช้กันในท้องตลาดเวลานี้ได้แก่ยาฆ่าแมลงชนิดต่าง ๆ เป็นส่วนใหญ่สารที่ใช้เป็นยาฆ่าแมลงนี้ได้ชื่อว่ามีทั้งคุณอนันต์และโทษมหันต์

คุณประโยชน์ของยาฆ่าแมลงที่เห็นได้ชัดก็คือ ช่วยทำลายแมลงที่เป็นศัตรูพืชให้หมดไปหรือน้อยลงทำให้พืชนั้นงอกงามและผลิตผลได้ดีขึ้น เป็นการช่วยเพิ่มผลผลิตทางเกษตรให้มีปริมาณสูงขึ้น แต่ข้อเสียของการใช้ยานี้ก็มีมากเช่นกัน เพราะนอกจากจะทำลายแมลงชนิดที่เป็นศัตรูพืชแล้วยังอาจจะทำลายแมลงอีกบางชนิด ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อพืชได้อีกด้วย นอกจากนี้ยังอาจเป็นอันตรายร้ายแรงต่อมนุษย์และสัตว์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อกสิกรผู้ใช้ยาฆ่าแมลงและต่อผู้บริโภคอาหารซึ่งอาจจะมีพิษของยาฆ่าแมลงตกค้างอยู่ในอาหารนั้น ๆ อันเกิดจากการที่รีบเอาพืชผลนั้นมาบริโภคก่อนถึงกำหนดที่ฤทธิ์ยาฆ่าแมลงจะเสื่อมสิ้นไป ดังนั้นอันตรายซึ่งอาจจะเกิดขึ้นได้จากการใช้ยาฆ่าแมลงจึงมีอยู่ไม่น้อย และควรที่จะได้มีการศึกษาโดยละเอียดถึงวิธีการที่จะให้ความปลอดภัยให้มากที่สุดเท่าที่สามารถจะทำได้แก่ผู้ใช้และผู้บริโภคผลิตผลนั้นๆ การใช้ยากำจัดศัตรูพืชที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันนี้ ใช้ทั้งในด้านเกษตรกรรมและในบ้าน สำหรับในด้านเกษตรกรรมที่จะต้องพิจารณาศึกษาถึงความปลอดภัยของพี่น้องชาวกสิกรนั้น กระทรวงเกษตรเป็นผู้ดำเนินการอยู่แล้ว สำหรับในด้านสาธารณสุขจะต้องพิจารณาถึงความปลอดภัยของยากำจัดศัตรูพืชซึ่งอาจเหลือเป็นพิษตกค้างอยู่ในอาหารเป็นต้นว่า ข้าว,

ผัก, ผลไม้ รวมทั้งเนื้อสัตว์และอื่น ๆ ซึ่งเป็นอาหารหลักของประชาชน ยาฆ่าแมลงที่ใช้ในด้านการเกษตร และที่ใช้ตามบ้านเรือนในขณะนี้จำแนกได้เป็น ๖ จำพวกด้วยกัน คือ.—

จำพวกที่หนึ่ง ได้แก่สารประกอบจำพวกคลอริเนทเตดไฮโดรคาร์บอน เช่น ดี.ดี.ที., ดีลดริน และแอลดริน เป็นต้น

จำพวกที่สอง ได้แก่สารประกอบจำพวกอินทรีย์ฟอสฟอรัส เช่น พาราไธออน, มาลาไธออน และซิสทอกซ์ เป็นต้น

จำพวกที่สาม ได้แก่สารประกอบจำพวก ไนโตรฟีนอล เช่น ดี.เอ็น.ซี. เป็นต้น

จำพวกที่สี่ ได้แก่สารประกอบซึ่งได้จากพืช เช่น นิโคติน ซึ่งมีอยู่ในใบยาสูบ ไพเรตรุม ซึ่งมีอยู่ในดอกเบญจมาศ และ โรทีโนน ซึ่งได้จากต้นโล่ติ๊น เป็นต้น

จำพวกที่ห้า ได้แก่สารประกอบจำพวก อนินทรีย์ ซึ่งหมายถึงสารที่มีพวกทองแดง ปรอท สารหนูหรือฟลูออรีน เป็นส่วนประกอบ เช่น แพรีสกรีน ซึ่งมีชื่อทางเคมีว่าคอปเปอร์อาร์ซีไนท์, คาโลเมล ซึ่งมีชื่อทางเคมีว่า เมอร์คิวรัสคลอไรด์, แคลเซี่ยมอาร์ซีเนท และโซเดียมฟลูออโรซิลิเกต เป็นต้น

จำพวกที่หก ได้แก่สารประกอบอื่น ๆ ซึ่งไม่รวมอยู่ในห้าจำพวกแรก เช่น น้ำมันดิน น้ำมันปิโตรเลียม คาร์บอนไดซัลไฟด์ และแคลเซียมไซยาไนด์ เป็นต้น

การเข้าสู่ร่างกายของยาฆ่าแมลง

ยาฆ่าแมลงอาจเข้าสู่ร่างกายได้หลายทาง คือ

๑. ทางระบบการหายใจ โดยการสูดไอระเหยของยาฆ่าแมลงในขณะพ่นยา

๒. ทางปากโดยการรับประทานอาหารซึ่งมีพิษตกค้างของยาฆ่าแมลง หรือโดยการจงใจรับประทานยาฆ่าแมลงเพื่อใช้เป็นเครื่องมือฆ่าตัวตาย

๓. ทางผิวหนัง โดยการซึมผ่านรูขุมขน

สำหรับยาฆ่าแมลงส่วนมากนั้นเมื่อเข้าสู่กระแสโลหิตแล้วมันจะไปทำให้เกิดอาการพิษต่อระบบประสาท อาการซึ่งเกิดจากพิษของยาฆ่าแมลงที่พบบ่อย ๆ คือ มึนศีรษะ ปวดศีรษะ ใจสั่น ตามัวพร่า น้ำลายฟูมปาก หายใจไม่สะดวก ชักตัวแข็ง เหล่านี้เป็นต้น

การป้องกัน

เนื่องจากผู้ใช้ยาฆ่าแมลงเหล่านี้ส่วนมากมักจะยังไม่ใคร่ทราบถึงอันตรายร้ายแรงที่อาจเกิดจากยาดังกล่าว และมักจะถือว่าเป็นเรื่องไม่สำคัญ จึงทำให้ขาดความระมัดระวัง บางคนยังไม่เข้าใจถึงวิธีปฏิบัติดีพอ เนื่องจากขาดการศึกษาและขาดการแนะนำที่ถูกต้องหรือเนื่องจากความประมาทสะเพร่าอันเนื่องมาจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เป็นต้นว่าในฉลากระบุวิธีใช้ไว้อย่างชัดเจน ว่าให้สวมหน้ากากป้องกันไอพิษในขณะพ่นยา และให้ใช้เครื่องนุ่งห่มที่มิดชิด ให้สวมถุงมือ และรองเท้าหุ้มส้นเหล่านี้ เป็นต้น แต่ถ้าผู้ใช้ไม่ปฏิบัติตามก็อาจจะได้รับอันตรายจากการใช้ยาฆ่าแมลงนั้นได้ เนื่องจากยาฆ่าแมลงบางชนิดเข้าสู่ร่างกายได้ทางระบบการหายใจ และทางผิวหนัง สำหรับพิษของยาที่อาจมีเหลือตกค้างอยู่ในอาหารจำพวกพืช ผัก ผลไม้ได้นั้นมักเกิดจากการที่กสิกรนำพืชผลซึ่งได้ฉีดยาฆ่าแมลงไว้แล้วไม่ได้ทิ้งระยะให้นานพอตามเวลาที่กำหนดไว้ในฉลากก่อนนำออกจำหน่าย ยาฆ่าแมลงบางชนิดเมื่อใช้กับพืชแล้วต้องทิ้งระยะไว้ถึง ๖ สัปดาห์ก่อน จึงจะเก็บพืชนั้นออกจำหน่ายได้ ทั้งนี้เพื่อให้พิษของยาที่เกาะติดอยู่ตามพืชผลนั้นเสื่อมสลายตัวให้หมดสิ้นไปเสียก่อนจึงจะยังความปลอดภัยให้แก่ผู้บริโภคได้ แต่บางทีผู้ใช้ไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำในฉลาก กลับรีบเก็บพืชผลนั้นมาจำหน่ายเป็นอาหาร ทำให้ผู้บริโภคต้องได้รับอันตรายอันเกิดจากพิษตกค้างที่ติดอยู่ในอาหารเหล่านั้นได้ แต่อย่างไรก็ดีในบางรายอาการพิษอาจจะไม่ปรากฏให้เห็นขึ้นในทันทีก็ได้ เพราะผู้บริโภคอาจจะได้รับพิษตกค้างเพียงทีละเล็กละน้อยซึ่งยังไม่มากพอที่จะทำให้ถึงกับเกิดอาการได้ แต่เมื่อมีพิษตกค้างสะสมในร่างกายเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากเกินกว่าที่ร่างกายจะสามารถทนทานได้แล้ว ก็จะทำให้เกิดอาการพิษร้ายแรงแก่ผู้บริโภคได้ ดังนั้นกระทรวงสาธารณสุขจึงขอแนะนำตักเตือนท่านทั้งหลายเกี่ยวกับหลักปฏิบัติในการใช้ยากำจัดศัตรูพืชหรือยาฆ่าแมลงต่างๆ ดังต่อไปนี้

๑. ก่อนใช้ยา ผู้ใช้ควรจะได้ศึกษาเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับยาที่จะใช้ด้วยความระมัดระวังอย่างละเอียดถี่ถ้วนเสียก่อน และปฏิบัติตามคำแนะนำที่แจ้งไว้ในฉลากอย่างเคร่งครัดในเรื่องเกี่ยวกับขนาดของยา วิธีใช้ และข้อควรระมัดระวังต่าง ๆ เป็นต้นว่าชนิดของ

เครื่องนุ่งห่มที่ควรใช้ ภาชนะที่จะใช้บรรจุหรือผสม ทิศทางที่จะพ่นยาและการทำความสะอาดร่างกายเครื่องแต่งกายและเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ เป็นต้น สำหรับชาวกสิกรควรจะปฏิบัติตามคำแนะนำและชี้แจงของเจ้าหน้าที่กระทรวงเกษตร ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงในเรื่องนี้อย่างเคร่งครัด

๒. พืชผลในไร่ที่ได้ฉีดยาฆ่าแมลงไว้แล้ว ควรจะปล่อยทิ้งไว้ให้ครบตามกำหนดเวลาที่ระบุไว้ในฉลากก่อนเก็บมาจำหน่าย การเก็บก่อนถึงกำหนดแล้วทิ้งไว้จะไม่ทำให้พิษของยาที่เกาะติดอยู่กับพืชนั้นเสื่อมสลายไปได้เร็วเท่าที่ควร จะทำให้มีพิษตกค้างเหลืออยู่ในอาหารนั้นได้ พืชที่เก็บมาแล้วก็ควรจะได้ล้างด้วยน้ำสะอาดอีกสักสองสามครั้งก่อนนำออกจำหน่าย การล้างด้วยน้ำแม้จะไม่ทำให้พิษตกค้างหมดสิ้นไปแต่ก็พอจะช่วยลดปริมาณลงได้บ้าง ผลไม้บางอย่างเช่น พุดทรา มะเขือเทศ ส้ม เหล่านี้ เป็นต้น ชาวสวนมักจะฉีดยาก่อนเก็บมาจำหน่ายเพียงสองสามวันเท่านั้น จึงเป็นเรื่องที่น่าวิตกสำหรับผู้บริโภค เพราะอาจมีพิษตกค้างอยู่ในปริมาณที่มากเกินกว่าที่ร่างกายจะทนได้ ก็จะทำให้ผู้บริโภคเป็นอันตรายได้

ดังนั้น ก่อนที่จะบริโภค พืชผัก ผลไม้ ต่าง ๆ จึงควรที่จะได้มีการล้างด้วยน้ำสะอาดเสียก่อน เพื่อช่วยลดปริมาณของยาฆ่าแมลงที่ติดอยู่ตามพืชผลเหล่านั้น ถ้าเป็นผลไม้ที่ปอกเปลือกได้ก็ควรปอกเปลือกทิ้งเสียก่อน ได้เคยมีข่าวการตายหมู่ในงานเลี้ยงในพิธีตามชนบทซึ่งมีการปลูกผักกันมาก และในการปลูกผักนี้ได้มีการใช้ยาฆ่าแมลงด้วย จึงทำให้เข้าใจว่า การตายหมู่นั้นอาจจะเนื่องมาจากการรับประทานผัก ซึ่งมีพิษตกค้างของยาฆ่าแมลงอยู่ในปริมาณสูง อันเนื่องมาจากการเก็บมาบริโภคก่อนกำหนดเวลาที่ระบุไว้ในฉลากและล้างไม่สะอาดพอก็ได้

๓. ไม่ควรวางพวกยาฆ่าแมลงไว้ในที่ซึ่งอาจเป็นอันตรายได้ เช่น ในที่ซึ่งเด็กหยิบถึงหรือวางรวมอยู่กับอาหาร หรือยาที่ใช้รับประทานได้ หรือใช้บรรจุในภาชนะซึ่งไม่มีฉลากปิดไว้โดยชัดเจน หรือภาชนะนั้นเคยใช้บรรจุยาซึ่งรับประทานได้มาก่อนและฉลากเก่ายังเหลืออยู่

ยาฆ่าแมลงจำพวกที่ใช้ฉีดฆ่ายุงตามบ้านเรือนก็นับว่ามีอันตรายอยู่มิใช่น้อยหากผู้ใช้ไม่ระมัดระวัง ทั้งนี้เนื่องจากยาจำพวกนี้อาจซึมเข้าสู่ร่างกายได้ทางผิวหนังและลมหายใจ ดังนั้นเมื่อใช้ยาจำพวกนี้ซึ่งได้แก่ ดี.ดี.ที, ดีลดริน และยาฉีดฆ่ายุงชนิดอื่น ๆ ที่มีขายอยู่ในท้องตลาดอีกหลายชนิด ผู้ใช้จึงควรจะได้ศึกษาวิธีใช้ให้ละเอียดและทำความเข้าใจให้ดีเสียก่อนที่จะลงมือใช้ยานั้น ๆ ทั้งนี้ก็เพื่อประโยชน์และความปลอดภัยของผู้ใช้รวมทั้งผู้อยู่อาศัยในบ้านนั้นด้วย

ข้อควรระวังโดยทั่วไปเกี่ยวกับการใช้ยาฆ่ายุงตามบ้านเรือน พอจะรวบรวมได้ดังนี้ คือ

๑. ระวังอย่าให้น้ำยาหยดหรือหกถูกผิวหนังและห้ามพ่นยาลงบนผิวหนัง เวลาถ่ายยาลงในเครื่องฉีดควรสวมถุงมือ เพื่อป้องกันยาหกลงถูกผิวหนัง ถ้าบังเอิญยาหกลงถูกผิวหนัง ต้องรีบล้างออกทันที

๒. ขณะพ่นยา ไม่ควรจะปล่อยให้สัตว์เลี้ยง หรือคนอื่น ๆ อยู่ในบริเวณนั้น ภาชนะที่ใส่อาหารก็ควรปิดให้มิดชิด เพื่อป้องกันมิให้ยาฆ่ายุงปนลงไปได้

๓. ผู้พ่นยาควรมีที่ปิดจมูก เพื่อป้องกันการสูดดมเข้าไปมากเกินควร ซึ่งอาจจะทำให้เกิดอันตรายได้หากใช้ยาเหล่านี้ติดต่อกันเป็นเวลานาน ๆ

๔. เมื่อพ่นยาแล้วควรปิดห้องทิ้งไว้ประมาณ ๑/๒–๑ ชั่วโมงเป็นอย่างน้อยก่อนที่จะกลับเข้าไปอยู่ในห้องนั้น เพื่อให้ไอระเหยของยาให้ลดน้อยลง

สำหรับยาฉีดฆ่ายุงบางชนิด ที่อ้างว่าเป็น ดี.ดี.ที. ซึ่งผู้ขายได้ทำการโฆษณาไว้ในทำนองอวดอ้างสรรพคุณว่าเป็นยาที่มีประสิทธิภาพสูง เมื่อใช้ฉีดยุงจะทำให้ยุงตายทันที ความจริงแล้วบางชนิดหาใช่มีแต่ตัวยา ดี.ดี.ที. เพียงอย่างเดียวไม่ แต่ได้ผสมสารเคมีชนิดอื่น ซึ่งมีความแรงกว่า ดี.ดี.ที. ลงไป เพื่อเสริมอำนาจในการทำลายยุงให้ดียิ่งขึ้น เมื่อสารเหล่านี้มีอำนาจทำลายชีวิตพวกแมลงได้สูง สารนั้นก็จะเป็นอันตรายต่อมนุษย์ได้สูงด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้ยังมียาที่ใช้จุดไล่ยุงบางชนิด ซึ่งเมื่อจุดแล้วจะทำให้เกิดแกสไฮโดรเย็นคลอไรด์ขึ้น ซึ่งจะเป็นพิษต่อผู้ที่สูดดมแกสนี้เป็นประจำ จะทำให้เกิดอาการระคายเคืองต่อระบบทางเดินของการหายใจ มีอาการคอแห้งและแสบคอเป็นต้น เพราะแกสนี้เป็นพิษต่อพวก

เยื่ออ่อนต่าง ๆ ดังนั้นผู้ที่จะใช้ยาจุดไล่ยุงชนิดต่าง ๆ ที่มีขายอยู่ทั่วไป จึงควรจะระมัดระวังในการใช้ยาดังกล่าวด้วย หากปรากฏว่าชนิดใดทำให้เกิดอาการคอแห้งหรือแสบคอหรือไอหายใจไม่ออกอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างก็ควรจะเลิกใช้ยาชนิดนั้นเสีย

เรื่องนี้กระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่กระทรวงเกษตรและกระทรวงอุตสาหกรรม ได้ร่วมกันร่างพระราชบัญญัติวัตถุมีพิษขึ้น ซึ่งร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้รัฐบาลได้เสนอต่อสภาร่างรัฐธรรมนูญทำหน้าที่สภานิติบัญญัติรับหลักการไปแล้วและกำลังอยู่ในระหว่างการพิจารณาในขั้นกรรมาธิการ ซึ่งเข้าใจว่าคงจะประกาศใช้เป็นกฎหมายได้ในไม่ช้านี้ วัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้ก็เพื่อจะได้ควบคุมการผลิต จำหน่าย นำเข้า และการใช้สารเคมีต่าง ๆ ที่เป็นพิษ (ยกเว้นยารักษาโรค) ดังเช่น จำพวกยาปราบศัตรูพืชต่างๆ อันได้แก่ ยาฆ่าแมลง ยาฆ่าเชื้อรา ยาเบื่อหนู เหล่านี้เป็นต้น เมื่อพระราชบัญญัติดังกล่าวได้ประกาศใช้เป็นกฎหมายแล้ว อันตรายอันอาจเกิดจากการใช้ยากำจัดศัตรูพืช เช่น ยาฆ่าแมลงก็จะลดน้อยลงทำให้ประชาชนผู้บริโภคอาหารได้รับความปลอดภัยยิ่งขึ้น สมดังความมุ่งหมายของทางราชการ.

สวัสดี.

บทความเกี่ยวกับ

การจัดการงานบุคคล

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

บทความเกี่ยวกับ

[illegible]

ผู้จัดการวัยดึก

ประกิต วิริโยทัย

จู่ ๆ ผมก็ต้องจากวงการในราชการไปสู่วงการอุตสาหกรรมและธุรกิจเอกชนอย่างกระทันหัน ทั้ง ๆ ที่แสนจะเสียดายงานและเพื่อนร่วมงานที่ได้ร่วมปลุกปล้ำงานอบรมแรงงานด้วยกันมา ทว่าสิ่งแรกที่ผมอดรู้สึกประหลาดใจมิได้ในการกระโจนเข้าสู่วงการอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรมในครั้งนี้ก็คือ ได้พบกับบรรดาผู้จัดการคนไทยซึ่งยังอยู่ในวัยหนุ่มแน่นและสาวงามหลายคน บางคนเพียงอายุ ๔๐ หรือกว่า ๆ หน่อยก็เป็นผู้จัดการระดับอาวุโสหรือกรรมการอำนวยการของบริษัทเลย แล้วก็ในขณะที่ผมกำลังรู้สึกฉงนและทึ่งอยู่นั่นเอง ก็ได้ไปอ่านพบเรื่องของผู้จัดการวัยกลางคนในวารสารทางวิชาการของมหาวิทยาลัยฮาวาร์ดซึ่งทำให้อดคิด เลย เถิดไปถึงผู้จัดการที่ได้ผ่านชีวิตการงานมาอย่างตรากตรำและคร่ำเคร่งจนใกล้วัยเกษียณเข้าไปทุกทีแล้วมิได้ เมื่อนึกไปนึกมาและได้มีโอกาสคุยกับเพื่อน ๆ ที่ศูนย์อบรมแรงงาน และเพื่อน ๆ ที่ทำงานใหม่ของผม ก็เลยคิดว่าควรจะขีด ๆ เขียน ๆ อะไรต่ออะไรเกี่ยวกับผู้จัดการอาวุโสเหล่านี้บ้าง และเพื่อให้ชื่อเรื่องพิศดารหน่อยก็เลยเห็นพ้องต้องกันว่า "ผู้จัดการวัยดึก" เป็นนามธรรมที่พิศดารพอสมควร เพราะผมเองก็ไม่ค่อยสัดทัดเรื่องขีด ๆ เขียน ๆ ให้เป็นภาษาวิชาการเท่าใดนัก คิดว่าเขียนภาษาง่าย ๆ แต่ให้มีสาระบ้างก็คงจะไม่เสียเวลาของท่านผู้อ่านไปโดยไร้ประโยชน์

ที่กล่าวมาแล้วก็เป็นที่มาของชื่อเรื่องนี้ ซึ่งไม่มีเจตนาจะล้อเลียนหรือเยินยอใคร ๆ ทั้งสิ้น หากแต่ใคร่จะขอนำเอาข้อคิดที่ได้คุยกับเพื่อน ๆ หรือข้อมูลที่พอจะหยิบฉวยได้ง่าย ๆ จากเอกสารใกล้ ๆ มือมาเล่าสู่กันฟังเท่านั้น

ข้อคิดข้อแรกก็คือ *"ใครบ้างที่ควรจะอยู่ในเกณฑ์ "ผู้จัดการวัยดึก" ของเรา ? และเราจะเอาอะไรเป็นบรรทัดฐานสำหรับวัด "วัย" ของผู้จัดการแต่ละคน"* ยิ่งในขณะนี้การวัดวัยของผู้จัดการหรือนักบริหารก็กำลังเป็น "ข่าว" อยู่เนื่องจากมีข่าวลือหนาหูว่า การเกษียณในวงการราชการอาจจะเพิ่มจาก ๖๐ ปี เป็น ๖๕ ปี แต่ถ้าหากจะพิจารณาเฉพาะด้านจิตวิทยาแต่

อย่างเดียวแล้ว จะเห็นได้ว่าอายุมิใช่เครื่องวัด "วัย" ของผู้จัดการหรือนักบริหารแน่นอนเลย แม้กระทั่ง Han Selye ผู้ซึ่งได้ทำการค้นคว้าด้านนี้จนผลิตหนังสือออกมาในชื่อเรื่องว่า "The Stress of Life" ก็ยังได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า

"...*ความชราภาพของบุคคลมิได้นับจากเวลาที่ล่วงเลยไปตั้งแต่เกิด หากแต่ดูได้จากสังขารและจิตใจซึ่งได้ตรากตรำและสิ้นเปลืองไปกับกาลเวลา* ..."

อีกท่านหนึ่งคือ J.W. Stiee ก็ได้รวบรวมการค้นคว้าไว้ใน New York Times ฉบับวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๐๐ ว่าคนเรา "ชราภาพ" ในกิจกรรมแต่ละอย่างในอายุที่ไม่เท่ากัน จะเห็นได้ง่าย ๆ เมื่อพ้นวัย ๆ หนึ่งแล้วคนเราก็เริ่มเสื่อมถอยจากการประสบความสำเร็จในกิจกรรมแต่ละอย่างเป็นต้นว่าแชมเปี้ยนในการวิ่งแข่งระยะสั้น ๆ มักจะเป็นเด็กรุ่นหนุ่มรุ่นสาว คืออายุระหว่าง ๑๖–๒๕ พอพ้นจากวัยนี้ไปแล้วก็มักจะวิ่งไม่ค่อยเร็วนัก จึงเรียกได้ว่าเป็น "วัยดึก" สำหรับกรีฑาประเภทวิ่งระยะสั้น หากแต่กลับเป็นผู้ที่มีกำลังวังชาบึกบึนมาก จึงมักจะเล่นกีฬาที่ต้องใช้แรงมาก ๆ ได้ดี เช่น ฟุตบอล เป็นต้น แต่พอพ้น ๓๕ หรือ ๔๐ ส่วนมากก็จะแก่เกินไป สำหรับกีฬาฟุตบอลแล้ว หากแต่จะมีฝีมือหรือความชำนาญมาก จึงเล่นกีฬาประเภท กอล์ฟดี พอวัยกลางคนตามภาษาชาวบ้านของเรา คือระหว่างใกล้ ๆ ๔๐ จนถึง ๔๕ ท่านก็ว่าเป็นนักไต่เขาดีนักแลเพราะอดทนและใจเย็นมาก ยิ่งระหว่าง ๔๐ กว่า ๆ ถึง ๕๐ หรือ ๖๐ (หากยังมีเรี่ยวมีแรง) ก็เป็นพรานล่าสัตว์ดีที่สุด เพราะมีทั้งความเข้มแข็ง อดทน และไหวพริบที่สามารถตามรอยเท้าสัตว์และเอาชนะสัตว์ได้ง่าย ๆ

จากการค้นคว้าของ J.W. Still ดังกล่าวแล้ว เป็นเหตุให้ใครต่อใครใช้ไปอ้างอิงกันต่อ ๆ ซึ่งผมเองก็ขอสารภาพว่าไม่ได้อ่านต้นฉบับของแกหรอกครับ หากแต่ไปพบในหนังสือเรื่อง Industrial Psychology ของ B. von Haller Gilmer ซึ่งแกเองก็ไปพบจากการอ้างอิงของ E.B. Hurlock ในหนังสือของแกเรื่อง Development Psychology อีกต่อหนึ่ง J.W. Still ยังได้พบสิ่งที่น่าสนใจว่าในระหว่างอายุ ๑๐–๒๕ ปีนั้น บุคคลตามปกติจะมีความจำได้ดีที่สุด ระหว่างอายุ ๑๘–๓๒ ปี จะเป็นนักคำนวนหรือศิลปินได้ดีที่สุด ระหว่างอายุ ๓๐–๕๗ ปี จะเป็นนักคิดนักวิทยาศาสตร์ และนักบริหารได้ดีที่สุดและระหว่างอายุ ๔๕–๘๕ (หากอายุยืนพอ) จะเป็นนักปรัชญาได้ดีที่สุด

ข้อเท็จจริงเหล่านี้ก็พอดีไปตรงกับข้อเท็จจริงที่ศาสตราจารย์ H.C. Lehman พบจากการสำรวจของท่านในเรื่อง Age and Achievement ซึ่งได้สำรวจโดยวิธีสุ่มตัวอย่างผู้นำในทางอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรมของสหรัฐ จำนวน ๒,๗๙๕ คน แล้วพบว่าบุคคลชั้นนำเหล่านั้นส่วนใหญ่จะมีชื่อเสียงก็ต่อเมื่ออายุ ๕๐–๖๐ ปี แต่จุดสุดยอดของผู้ประสบความสำเร็จส่วนใหญ่อยู่ที่ปีที่ ๕๗ หลังจากนั้นก็เริ่มดวงตก

สรุปว่าผู้จัดการวัยดึกไม่แน่ว่าจะประสบความสำเร็จในชีวิตการงานเสมอไปแต่โอกาสที่จะประสบความสำเร็จอาจมีมากกว่า เพราะเหตุผลที่พอนึกหรือรวบรวมได้ดังต่อไปนี้ คือ

๑. ผู้จัดการวัยดึกมักมีความรู้และประสบการณ์ในงานมากกว่า

๒. ผู้จัดการวัยดึกมัก "โดดร่ม" น้อยกว่าผู้จัดการวัยหนุ่มสาวหรือวัยกลางคนทั้งหลาย

๓. ผู้จัดการวัยดึกมาทำงานอย่างสม่ำเสมอ

๔. ผู้จัดการวัยดึกมักรู้จักทำงานด้วยความปลอดภัย ไม่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุหรือความเสียหายร้ายแรง

๕. ผู้จัดการวัยดึกมีความภักดีกับบริษัทมากกว่าผู้จัดการหนุ่ม ๆ สาว ๆ

แต่ในขณะเดียวกันผู้จัดการวัยดึกก็มักมีจุดอ่อนดังต่อไปนี้

๑. ทำงานช้าลง ไม่ว่องไวหรือกระฉับกระเฉงเหมือนแต่ก่อน ๆ

๒. ความกระตือรือร้นในการทำงานหรือจิตใจที่จะต่อสู้หรือแข่งขันกับเพื่อนร่วมงานหรือคู่ต่อสู้อาจลดน้อยลง ยิ่งเป็นผู้จัดการที่รู้ตัวว่าได้ขึ้นไปจนถึง "ที่สุด" ของตนแล้วก็จะยิ่งเฉื่อยชาลงไปทุกที

๓. ร่างกายและสังขารอาจจะไม่อำนวยให้

๔. อาจจะเกิดความระมัดระวังจนเกินไป เป็นเหตุให้ไม่กล้าเสี่ยงเพื่อความก้าวหน้าหรือผลสำเร็จของงานเอาเลย

๕. ขี้ลืมหรือขี้บ่น

๖. วิตกกังวลหรือพะวงกับชีวิตเมื่อต้องเกษียณแล้ว

ความวิตกกังวลของผู้จัดการวัยดึกที่ใกล้เกษียณแล้วนั้นเป็นจุดใหญ่ที่ผมอยากนำมาเล่าสู่กันฟัง เพราะไม่ว่าบุคคลนั้นจะมี ความรู้ เงินบำเหน็จบำนาญ และฐานะดีอย่างไร ยิ่งใกล้เกษียณก็อดที่จะพะวงกับชีวิตตนเองมากขึ้นมิได้แม้กระทั่งผู้ใหญ่ในวงราชการหลายท่านก่อนเกษียณมีอำนาจบาตรใหญ่ ใคร ๆ ก็นับหน้าถือตา แต่พอเกษียณแล้ว บางครั้งเกือบต้องยกมือไหว้เสมียนที่จ่ายบำเหน็จบำนาญก็มี จึงเห็นได้ว่าชีวิตก่อนเกษียณและหลังเกษียณผิดกันอย่างมากมาย และไม่เป็นที่น่าประหลาดใจเลยว่าผู้จัดการวัยดึกหรือนัก บริหารที่ใกล้เกษียณ แม้จะไม่ค่อยห่วง เรื่องการครองชีพทางเศรษฐกิจ แต่ก็อาจเกิดความวิตกกังวลในเรื่องมีเวลาว่างมาก แต่ไม่รู้จะไปทำอะไร จนกระทั่งตอนท้าย ๆ ของชีวิตการทำงานก่อนเกษียณแทบไม่เป็นอันทำอะไรทั้งสิ้น นอกจากนึกวิตกกังวล ตามตำหรับตำราซึ่งผมพอจะค้นมาได้เขาก็บอกว่าถ้าบริษัทหรือหน่วยงานไม่สร้างความมั่นใจและความสบายใจ แก่บุคคลเหล่านั้น ในระยะหลัง ๆ ใกล้เกษียณย่อมหวังผลจากบุคคลเหล่านั้นไม่ได้เต็มที่นัก

สิ่งแรกที่บริษัทอาจทำได้ก็คือ ในระยะนั้นผู้จัดการวัยดึกมักจะผ่านงานในหน้าที่มาจนเรียกได้ว่า *"เซ็ง"* เต็มที่ ฉะนั้นบริษัทที่ฉลาดควรจะหาทางเปลี่ยนงานใหม่ให้กับบุคคลใกล้เกษียณ เพื่อให้เกิดความกระตือรือร้นในงานใหม่ แต่ก็ต้องระวังว่างานนี้จะไม่ใหม่จนต้องใช้เวลาศึกษาหรือรับมอบงานกันนานนัก มิฉะนั้นยังไม่ทันได้บริหารงานก็อาจจะเกษียณไปเสียก่อน งานที่เหมาะอาจจะเป็นงานด้านใช้ความคิดหรือเป็นที่ปรึกษาแก่ผู้จัดการวัยฉกาจฉกรรจ์ ซึ่งอาจตัดสินใจรวดเร็วเกินไปบ้างในบางกรณี

อีกสิ่งหนึ่งที่บริษัทหรือโรงงานทำได้ง่าย ๆ ก็คือจัดให้มีการอบรมสัมนา ก่อนเกษียนที่เรียกกันว่า Pre-Retirement Training นั่นเอง ผมเข้าใจว่าอุตสาหกรรมหรือพาณิชยกรรมในประเทศไทยยังไม่มีการอบรมแบบนี้ แต่ในต่างประเทศมีกันมานานแล้ว บางบริษัทเช่น Bell Telephone Company ก็จัดเสียใหญ่โตเป็นรูปการสัมนาให้ภรรยาหรือสามีของผู้ใกล้เกษียนเข้าร่วมด้วยทั้งคู่ นอกจากนั้นก็มีผู้ชำนาญงานในแขนงต่าง ๆ มาร่วมให้คำแนะนำเป็นต้นว่านักสังคมสงเคราะห์ นักการเงิน นายหน้าขายบ้านและที่ดิน นักกฎหมาย แพทย์

นักเศรษฐศาสตร์ และนักจิตวิทยาเป็นต้น บางแห่งก็อาจทำง่ายๆ เช่น อาจให้คุยกับผู้จัดการงานบุคคล หรือนักประชาสงเคราะห์เพื่อแสวงหาลู่ทางในการดำรงชีวิตอยู่อย่างสบาย ๆ หลังจากเกษียนแล้วทราบว่าในสหรัฐอเมริกายังมีสมาคมผู้เกษียณแล้ว (The Association of Retired Person) คอยดูแลผู้ครบเกษียณอายุที่สมัครเป็นสมาชิกของสมาคมด้วย

บริษัทในเมืองไทยเราก็น่าจะได้คิดให้บริการด้านนี้แก่ผู้จัดการวัยดึก หรือผู้ใกล้เกษียณอายุด้วย เพราะบุคคลเหล่านี้มักจะเป็นผู้ที่ได้ให้ชีวิตและจิตใจแก่บริษัทมาเป็นเวลา ๑๐,๒๐ หรือ ๓๐ ปี ในบั้นปลายชีวิตของบุคคลเหล่านั้นบริษัทก็น่าจะได้แสดงน้ำใจตอบสนองหยาดเหงื่อของเขาเหล่านั้นด้วยการแสดงความเป็นห่วงเป็นใยและหาผู้มีประสบการณ์ หรือความรู้ ความชำนาญมาชี้แนวทางบั้นปลายให้กับเขาเหล่านั้นด้วย ยิ่งเป็นพนักงานหรือคนงานก็ยิ่งมีความจำเป็นมากยิ่งขึ้นเพราะเขาเหล่านั้นอาจคิดไม่ออกจริง ๆ ว่าเวลาที่ว่างวันละ ๘–๑๒ ชั่วโมง นั้นจะเอาไปใช้ทำอะไรได้บ้าง ตามที่เล่า ๆ กันมาบางครั้งนอกจากเจ้าตัวจะกลุ้มอกกลุ้มใจเองแล้ว ภรรยาหรือสามีพลอยกลุ้มอกกลุ้มใจไปด้วย เพราะเห็นหน้ากันแค่เช้าเย็นและค่ำก็แสนจะเป็น "สนิมอยู่แล้ว" หากต้องเห็นหน้ากันวันละ ๒๔ ชั่วโมง คงจะต้องวุ่นวายแน่

ที่กล่าวมาส่วนใหญ่เป็นบทบาทที่บริษัทหรือห้างร้านจะช่วยผู้จัดการวัยดึกได้ ในด้านของผู้จัดการวัยดึกเอง ตามตำรา (ตอนนี้ผมก็ต้องอาศัยตำราเข้าว่า เพราะตัวเองก็ยังไม่เคยมีประสบการณ์ในการเป็น "วัยดึก" มาก่อนเลย) ท่านก็ว่าควรทำตัวดังนี้

ประการแรก **อย่าหวาดกลัวกับการต้องเกษียณ** เพราะเป็นสิ่งที่ปุถุชนคนธรรมดาต้องประสบทุกผู้ทุกคน ควรทำใจให้สบายแล้วคิดให้ถี่ถ้วนว่าเวลาอีกวันละ ๖–๘ ชั่วโมง จะไปทำอะไรได้บ้าง มีผู้ใหญ่ท่านหนึ่งที่ผมรู้จักดี หลังจากเกษียณแล้วเกิดความไม่สบายใจอย่างมาก แต่พอปรับตัวเองได้ เช้าเล่นกอล์ฟวันละรอบ สาย ๆ เป็นที่ปรึกษาด้านกฎหมายแก่บริษัทวันละ ๒–๓ ชั่วโมง บ่ายและเย็นไปงานแต่งงานบ้าง งานศพบ้าง เสาร์อาทิตย์ช่วยกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์ คือเป็นกรรมการพุทธสมาคมก็รู้สึกว่าท่านมีความสุขสบายดี

ประการที่สอง ระมัดระวังให้สุขภาพดีและแข็งแรงอยู่เสมอ

ประการที่สาม ถ้าเป็นไปได้ควรประกันสุขภาพ

ประการที่สี่ ประหยัดและเก็บออมไว้ใช้เมื่อจำเป็น

และประการสุดท้าย พยายามขยายวงการสังคมให้กว้างขวางยิ่งขึ้นไม่มีทางอื่นจริง ๆ ก็ขอให้เข้าวัดเข้าวาบ้าง

เขียนมาถึงตอนนี้ก็รู้สึกว่าตัวเองชักจะ "วัยดึก" เข้าไปทุกที เลยเห็นจะต้องรีบยุติ ขอความเจริญและความสุขจงมีแด่ผู้จัดการวัยดึกและนักบริหารที่ใกล้เกษียณทุก ๆ คนด้วย เทอญ.

พนักงานสัมพันธ์และการสื่อข้อความ

ประกิต วิริโยทัย

ทุกครั้งที่เกิดกรณีพิพาทระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างหรือระหว่างฝ่ายจัดการกับฝ่ายคนงานสาเหตุประการหนึ่งซึ่งจะพบอยู่ในทุกกรณีพิพาทก็คือ "ความไม่เข้าใจกันระหว่างคู่กรณีนั้น ๆ " และปรากฏอยู่เนือง ๆ ว่าความไม่เข้าใจซึ่งกันและกันนั้น เกิดขึ้นเพราะทั้งสองฝ่าย "ขาดการสื่อข้อความ" ที่ดีนั่นเอง ความผิดพลาดนี้มักจะเกิดขึ้นกับฝ่ายนายจ้างหรือฝ่ายจัดการเป็นส่วนใหญ่

ตัวอย่างที่เกิดขึ้นในอุตสาหกรรมที่หลายท่านอาจจะทราบดีแล้ว ก็ได้แก่โรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่แห่งหนึ่งในประเทศไทยได้ตั้งเป้าหมายการผลิตไว้สูงมาก เนื่องจากคาดว่าจะขายผลิตภัณฑ์ของตนได้ตามเป้าหมายนั้น ๆ ทำให้ฝ่ายผลิตต้องเร่งผลิตทั้งคืนทั้งวันแม้วันเสาร์ – อาทิตย์ ก็ไม่มีการหยุดงาน โดยที่โรงงานแห่งนั้นยอมจ่ายค่าล่วงเวลาตามกฎหมายแรงงานให้แก่พนักงานทุกคน ภาวะการทำงานเป็นเช่นนี้อยู่หลายเดือน คนงานทุกคนก็พอใจ เพราะแม้ว่างานจะหนัก เวลาพักผ่อนน้อยแต่รายได้ทุกคนก็สูง โดยเฉพาะทำงานเสาร์–อาทิตย์ ซึ่งได้ค่าล่วงเวลา ๒ เท่า หรือ ๒½ เท่า แต่แล้วจู่ ๆ ฝ่ายขายก็ปรับปรุงเป้าหมายการขายใหม่ให้ต่ำลงกว่าที่ตั้งไว้เดิมมาก ทำให้ความจำเป็นในการผลิตอย่างรีบเร่งหมดลง โรงงานแห่งนั้นจึงให้คนงานงดทำงานเสาร์–อาทิตย์ เป็นเหตุให้คนงานไม่พอใจมาก พากันนัดหยุดงานโดยพร้อมเพรียงกัน ทั้งนี้เพราะโรงงานแห่งนั้นมิได้ซักซ้อมให้คนงานเข้าใจแต่แรกเริ่มว่าที่ให้ทำงานล่วงเวลามาก ๆ นั้น เพราะความจำเป็นอะไรบ้างและเมื่อหมดความจำเป็นแล้วก็จำเป็นต้องกลับมาทำงานอย่างเดิม ประกอบกับคนงานมีรายได้สูงขึ้นเป็นเวลาหลายเดือน ทำให้การครองชีพ หรือการจับจ่ายใช้สอยเคยไม้เคยมือกับรายได้สูง ๆ เช่นนั้นแล้ว พอต้องถูกงดค่าล่วงเวลาทำให้เดือดร้อนถึงการครองชีพของตนเองและการเลี้ยงดูครอบครัวด้วย และกว่าจะเจรจาตกลงจนเป็นที่เข้าใจและยอมรับของคนงานโรงงานแห่งนั้นก็ต้องเสียเวลาการผลิตไปร่วม ๒ อาทิตย์ ทั้งยังต้องตอบสนองข้อเรียกร้อง

ต่าง ๆ ของคนงานซึ่งบางข้อก็เป็นการถือโอกาส บางข้อก็ถูกสถานการณ์บังคับให้เรียกร้องถึง ๒๒ ข้อ การหยุดงานครั้งนั้นก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทั้งสองฝ่ายเป็นมูลค่าไม่น้อยทีเดียว

อู่ซ่อมรถยนต์อีกแห่งหนึ่ง มีคนงานประมาณ ๕๐ คน จู่ ๆ ก็ไล่หัวหน้างานที่คนงานรักใคร่ชอบพอมากออกไปคนหนึ่ง โดยมิบอกความผิดให้คนอื่น ๆ รู้ พอวันรุ่งขึ้นเจ้าของก็ต้องตกตะลึงเพราะไม่มีใครมาทำงานเลยสักคน เรื่องเดือดร้อนถึงกับต้องตั้งผู้แทนเจรจากันอยู่ ๒ วัน กว่าจะเข้าใจกันที่ว่าเจ้าของอู่ให้หัวหน้างานคนนั้นออกไป เพราะหัวหน้างานนั้นมีหุ้นอยู่กับอู่ซ่อมรถยนต์ใกล้ ๆ กันซึ่งเพิ่งตั้งใหม่ ๆ พอใครเอารถมาซ่อมอู่ที่เกิดนัดหยุดงานนี้ หัวหน้างานคนนั้นก็บอกให้ไปซ่อมอู่ที่ตนมีหุ้นอยู่ดีกว่า เจ้าของอู่จับได้ ๒ ครั้งและตักเตือนเป็นการส่วนตัว พอจับได้ครั้งที่ ๓ จึงให้ออกจากงาน พอคนงานได้รับคำชี้แจงก็ยอมกลับเข้าทำงานโดยดี โดยมิได้เรียกร้องอะไรอีกทั้งสิ้น

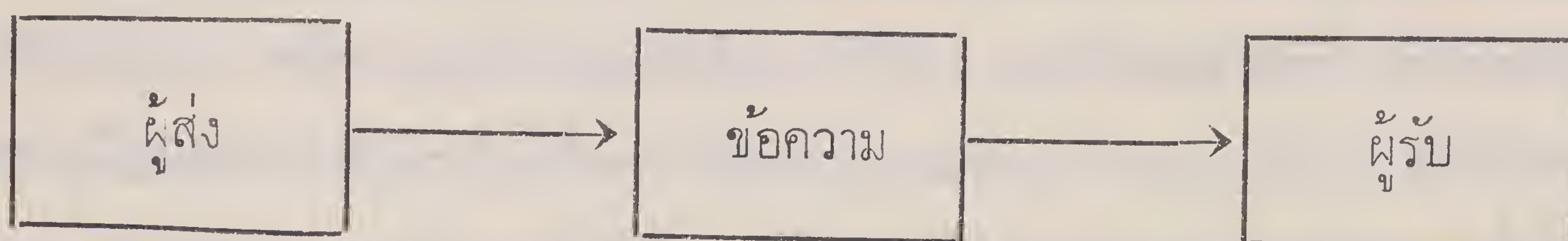
อีกแห่งหนึ่ง เป็นโรงงานทำน้ำอัดลมโรงหนึ่ง หัวหน้าคนงานเข้ามาร้องทุกข์กับผู้จัดการซึ่งเป็นชาวต่างประเทศ หลังจากพูดกันอยู่เป็นนาน จะเป็นเพราะผู้จัดการฝรั่งฟังภาษาอังกฤษอันกระท่อนกระแท่นของหัวหน้างานไม่ออก หรือว่าเกิดอารมณ์ค้างมาจากบ้านก็ไม่แน่ พอหัวหน้างานนั้นพูดเสร็จแกก็ตอบว่า "I don't care" เพียง ๓ คำเท่านั้น ผู้จัดการฝรั่งคนนั้นถึงกับต้องปวดหัวไปร่วมอาทิตย์ เพราะคนงาน ๒๐๐ กว่าคน พากันผละจากงานในบ่ายวันนั้นเอง และก็เช่นเคยกว่าจะเจรจาตกลงกันได้ ก็ต้องสนองข้อเรียกร้องของคนงานในด้านค่าจ้างและสวัสดิการรวม ๑๐ ข้อ

ตัวอย่างที่กล่าวมานี้ คงพอจะเป็นอุทาหรณ์ได้แล้วว่า ความเข้าใจซึ่งกันและกันของนายจ้างกับลูกจ้าง หรือของฝ่ายจัดการและฝ่ายคนงาน มีความสำคัญเพียงใดความเข้าใจกันนี้จะเป็นรากฐานที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดีงามต่อกันระหว่างทั้ง ๒ ฝ่าย แต่ความเข้าใจดังกล่าวจะเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้าขาดเสียซึ่ง "การสื่อข้อความ" ที่ดี

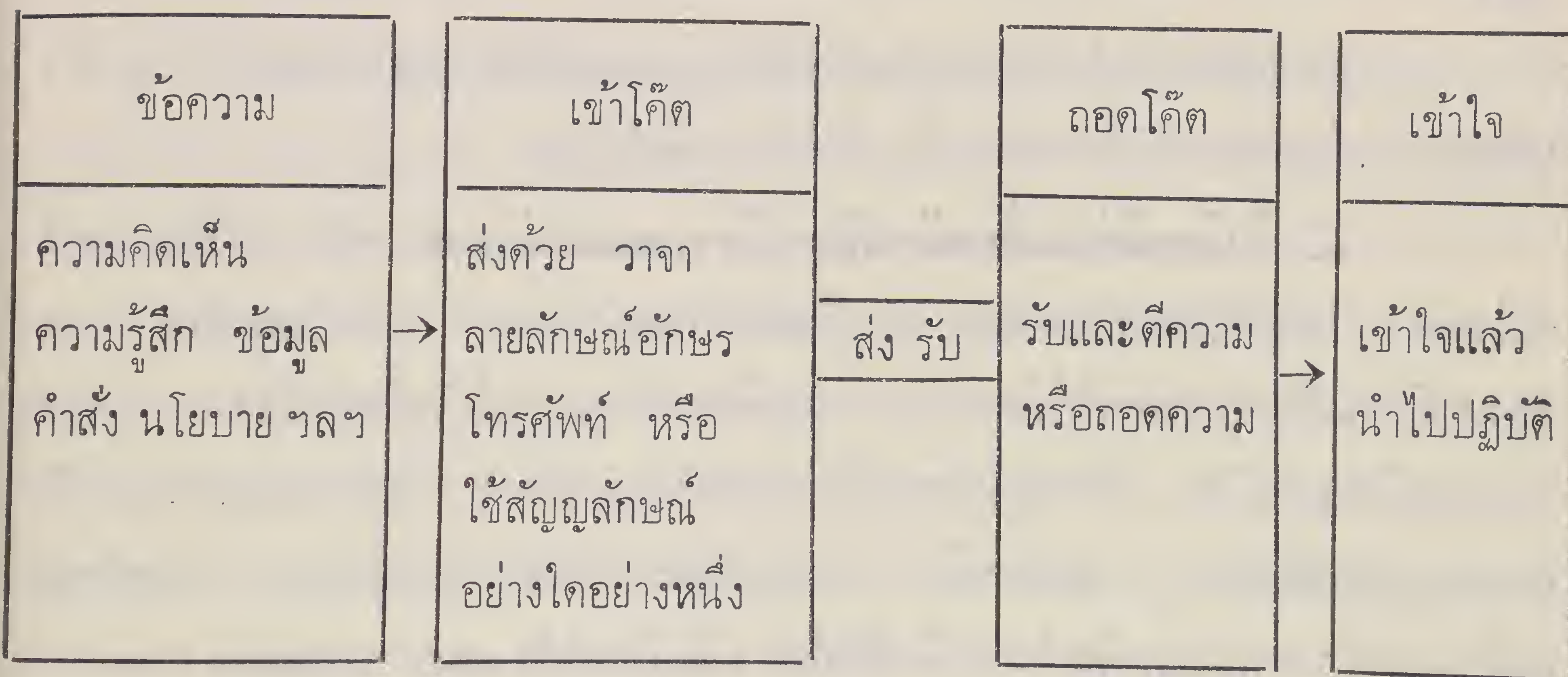
ในภาวะที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ เจ้าของและฝ่ายจัดการยังมิได้ให้ความสนใจเท่าที่ควรแก่การบริหารหรือจัดการเรื่องระบบการสื่อข้อความภายในหน่วยงานของตน ก่อน ๆ นี้เนื่องจากเรามีแต่อุตสาหกรรมขนาดเล็กหรืออุตสาหกรรมครอบครัว การสื่อข้อความมักจะ

กระทำกันในรูปติดต่อถึงตัวและไม่มีระบบหรือวิธีการอะไรมากนัก แต่ปัจจุบันหน่วยงานที่มีคนเป็นร้อย ๆ พัน ๆ ย่อมจะพึ่งพาวิธีการแบบเดิมไม่ได้ จำเป็นที่จะต้องจัดระบบการสื่อข้อความที่ดี มิฉะนั้นก็จะก่อให้เกิดความไม่เข้าใจกัน หรือซ้ำร้ายก่อให้เกิดความเข้าใจผิด ๆ อันอาจเป็นมูลเหตุของการพิพาทระหว่างฝ่ายจัดการกับฝ่ายคนงานได้

วัตถุประสงค์ในการสื่อข้อความนั้น ก็เพื่อจะนำส่งความคิดเห็น ความรู้สึกหรือข้อมูลต่าง ๆ จากผู้ส่งไปยังผู้รับหรือผู้ที่จะต้องปฏิบัติตาม ในหลักการการสื่อข้อความจึงมีปัจจัยที่ต้องพิจารณาอยู่ ๓ ประการใหญ่ ๆ คือ

ส่วนวิธีการส่งนั้นมีมากมายหลายวิธี แต่ทุกวิธีก็อยู่ในหลักการอันเดียวกันดังนี้

แต่ละขั้นตอนในการสื่อข้อความข้างต้นนี้ ล้วนแต่อาจจะเกิดอุปสรรคหรือมีสิ่งกีดขวาง ทำให้ข้อความและเจตจำนงในการส่งถูกตีความให้ผิดพลาดไปได้ทั้งสิ้น เป็นต้นว่า

– ข้อความที่ส่งไม่ชัดเจนพอ หรือมีความหมายได้หลายอย่าง

– การเข้าโค๊ตใช้วิธีไม่เหมาะสม เช่น เรื่องเตือนให้ประชาชนระวังไต้ฝุ่น แต่พูดด้วยสำเนียงการอ่านข่าวของทางราชการตามปกติ ทำให้ประชาชนหรือผู้รับไม่ตระหนักถึง

ความรุนแรงของไต้ฝุ่นนั้น มิได้ระมัดระวังเท่าที่ควร ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สิน

– เมื่อได้รับข้อความแล้ว ผู้รับอาจตีความหรือถอดโค๊ตผิด เช่น "ขอน้ำแข็งเปล่า ๑ แก้ว" อาจจะได้ น้ำแข็งใส่น้ำชา น้ำใส่น้ำแข็ง หรือน้ำแข็งเปล่า ๆ ก็ได้

– บางครั้งถึงแม้จะเข้าใจข้อความที่ได้รับ แต่อาจไม่เห็นด้วยหรือไม่ยอมปฏิบัติก็ได้ เป็นต้นว่า "ห้ามกินขนมในที่ทำงาน" แต่ก็มักมีคนแอบกินอยู่เนือง ๆ

การที่จะป้องกันอุปสรรคเหล่านี้ ผู้ส่งจึงควรตรวจสอบข้อความที่จะส่งให้ชัดเจนก่อนและตั้งวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายให้แน่นอนว่า จะให้ผู้รับรับแล้วจะทำอย่างไรต่อไป จากนั้นก็ต้องเลือกวิธีส่งให้เหมาะสม เปิดโอกาสให้มีการซักถาม หรือ "การสื่อข้อความทั้งไปและกลับ" (Two way communications) เพื่อป้องกันการตีความหมายที่ไม่ตรงกัน พร้อมทั้งชี้แจงเหตุผลหรือส่วนได้ส่วนเสียของผู้รับ เพื่อให้ผู้รับเห็นความสำคัญและยอมนำไปปฏิบัติ

การสื่อข้อความในงานที่จะช่วยให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างหรือระหว่างฝ่ายจัดการกับฝ่ายคนงานนั้น สิ่งที่ควรจะสื่อได้แก่.–

๑. **สิ่งที่จะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำงานของแต่ละคน** เช่น หน้าที่ของเขามีอะไรบ้าง ? ใครเป็นหัวหน้าโดยตรง ใครเป็นหัวหน้าเหนือขึ้นไป ? ใครเป็นลูกน้อง ? งานของเขามีส่วนเกี่ยวข้องหรือทำให้งานของแผนกหรือบริษัทลุล่วงไปด้วยดีอย่างไร ? เขาต้องทำงานแค่ไหนเพียงใด ถึงจะอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจของนายจ้าง ? ผลงานของแต่ละคนได้ตามมาตรฐานหรือไม่ ? กฎเกณฑ์ในการทำงานด้วยความปลอดภัยมีอย่างไร ? มีอะไรจะเปลี่ยนแปลงในงานของเขาในเร็ว ๆ นี้ หรือไม่ ถ้ามี มีอย่างไร และเพราะเหตุใด ? ฯลฯ

๒. **สิ่งที่จะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจ้างงาน** เช่น เงินเดือน วิธีคำนวณเงินเดือนรายชั่วโมง รายวัน รายสัปดาห์ รายเดือน กฎเกณฑ์ในการจ่ายค่าล่วงเวลา โบนัส และสวัสดิการอื่น ๆ ตลอดจนระเบียบวินัยและข้อบังคับ

ทั้งสองสิ่งนี้หากทั้งพนักงานและฝ่ายจัดการยังไม่อาจปรับความเข้าใจให้ตรงกันได้ก็จะเป็นอุปสรรคกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างพนักงานและฝ่ายจัดการหรือฝ่ายเจ้าของได้

โดยง่าย อุปสรรคที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ "ความเปลี่ยนแปลง" ไม่ว่าการเปลี่ยนแปลงจะเป็นในงาน ในตัวบุคคลหรือเครื่องจักร เครื่องไม้เครื่องมือ ถ้าการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นไม่บอกกล่าวให้ทั้งสองฝ่ายได้เข้าใจโดยถ่องแท้แล้ว ก็จะเกิดเป็นข่าวลือไปในทางตรงกันข้าม ความวิตกกังวลว่าการเปลี่ยนแปลงนั้นจะบั่นทอนให้ความมั่นคงในงาน หรือในสายสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน เพราะฉะนั้นอุตสาหกรรมใหญ่ ๆ ในต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่มีสหภาพแรงงานเข้มแข็ง ก่อนจะเปลี่ยนแปลงใดๆ จึงต้องเตรียมการอย่างมโหฬาร มิฉะนั้นอาจเป็นชนวนให้เกิดข้อพิพาทได้โดยง่าย

ก่อนจะเปลี่ยนแปลงอะไรก็ตาม อุตสาหกรรมเหล่านั้นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญศึกษาดูก่อนว่าพนักงานอาจจะเกิดปฏิกิริยาต้านทานการเปลี่ยนแปลงนั้นอย่างไรบ้าง พยายามศึกษาถึงสาเหตุที่แท้จริงของปฏิกิริยานั้น ๆ แล้วจึงวางแผนเพื่อนำเอาความเปลี่ยนแปลงนั้นมาใช้ให้ถูกต้องกับจังหวะตลอดจนถึงการ "สื่อ" ให้พนักงานรู้ถึงความจำเป็นและผลประโยชน์ของความเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ

ตัวอย่างเช่น อุตสาหกรรมทอผ้าในต่างประเทศแห่งหนึ่ง ต้องการใช้เครื่องจักรอันทันสมัยแทนแรงงานคน ประการแรกบริษัทนั้นคอยจังหวะที่การค้ากำลังรุ่งเรืองแล้วสั่งให้ฝ่ายบุคคลลดการจ้างคนใหม่จากภายนอก เพื่อจะได้เอาคนที่เหลือจากงานเก่าที่มีเครื่องจักรมาแทน ไปฝึกและรับงานใหม่แทน จากนั้นนำเอาเครื่องจักรใหม่มาติดตั้งไว้ในห้องทดลองซึ่งติดแอร์คอนดิชั่นด้วย แล้วก็เชิญพนักงานที่จะถูกเครื่องจักรแทนที่มาชมเครื่องจักรนี้ พร้อมทั้งอธิบายว่า เครื่องจักรนี้จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตอย่างไร และจะช่วยให้บริษัทต่อสู้กับคู่แข่งขันได้อย่างไร ? ซึ่งถ้าเป็นฝ่ายมีเปรียบ ก็หมายถึงความมั่นคงในชีวิตการทำงานของคนทุกคนนั่นเอง นอกจากนั้นฝ่ายจัดการยังได้ชี้ให้เห็นว่า เท่าที่เป็นมา บริษัทนี้มักจะปรับปรุงเครื่องจักรให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ และตามประวัติการปรับปรุงทุกครั้งก็ไม่เคยให้คนงานต้องเดือดร้อนออกจากงานเลย พอคนงานเข้าใจเช่นนี้ ยังกลับเป็นฝ่ายเร่งฝ่ายจัดการเสียอีกว่า ถ้ามัวงุ่มง่ามอยู่ ไม่รีบเปลี่ยนเสียเร็ว ๆ จะไม่ทันคู่แข่งขันเอา

เรื่องจริงที่เกิดขึ้นแล้วในสหรัฐอเมริกาอีกเรื่องหนึ่งก็คือ โรงงานแห่งนั้นมอบให้ฝ่ายพนักงานสัมพันธ์ทำงานชิ้นหนึ่งซึ่งแทบจะกล่าวได้ว่าหาทางสำเร็จยาก นั่นก็คือให้พนัก

งานส่วนหนึ่งยอมรับการเปลี่ยนแปลงทางด้านระบบการจูงใจให้ทำงาน (incentive system) อันจะเป็นผลให้พนักงานส่วนนั้นมีรายได้ลดลงชั่วคราว (temporarily lower take–home pay) โดยที่โรงงานแห่งนั้นอ้างด้วยว่า นี่เป็นวิธีการขั้นเดียวที่เหลืออยู่ที่โรงงานแห่งนั้นจะสามารถผลิตสินค้าออกแข่งขันกับคู่ต่อสู้อื่น ๆ ได้ ฝ่ายพนักงานสัมพันธ์ได้ใช้วิธีสื่อสารต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ จนเป็นผลสำเร็จที่น่าภาคภูมิใจ คือ:–

ขั้นแรกก่อนกำหนดการนำแผนจูงใจใหม่นั้นมาบังคับใช้ ๑ เดือนเต็ม หัวหน้างานทุกคนที่อยู่ในแผนกที่คนงานจะได้รับการกระทบกระเทือนจากแผนใหม่นี้ ได้เข้ารับการอบรมแนะนำให้เข้าใจและซาบซึ้งกับแผนใหม่นี้ ทั้งทางด้านวัตถุประสงค์ ความจำเป็น การบริหารงานตามแผนใหม่ ตลอดจนปัญหาต่าง ๆ ที่คาดว่าอาจจะเกิดขึ้นได้ การอบรมแนะนำนี้กระทำกันอย่างละเอียดลออจนแน่ใจว่า หัวหน้างานที่เกี่ยวข้องทุกคนสามารถเข้าใจถึงวัตถุประสงค์และผลประโยชน์ของแผนการณ์นี้ในระยะยาว

จากนั้นก่อนหน้าที่จะนำแผนนี้มาใช้ ๑ สัปดาห์ ทางโรงงานก็มีจดหมายถึงบ้านพนักงานทุกคนที่เกี่ยวข้อง โดยในจดหมายได้ชี้แจงถึงความจำเป็นที่ต้องนำเอาแผนนี้มาใช้ รายละเอียดต่าง ๆ ของแผนใหม่ตลอดจนประโยชน์ในระยะยาวและวันที่ที่จะนำแผนนี้ออกบังคับใช้

หลังจากที่พนักงานทุกคนที่เกี่ยวข้องกับแผนใหม่นี้ได้รับจดหมายแล้ว พนักงานเหล่านั้นก็ได้รับเชิญให้เข้าร่วมประชุมกับหัวหน้างานแต่ละคนของตนที่ได้รับการอบรมแนะนำไว้ก่อนแล้ว โดยเริ่มต้นด้วยการฉายสไลด์ประกอบการบรรยายถึงแผนใหม่นั้นว่าคืออะไร มีผลกระทบกระเทือนต่อพนักงานในระยะสั้นอย่างไร มีผลดีอย่างไรในระยะยาว ฯลฯ และต่อด้วยการตอบปัญหาและชี้แจงข้อข้องใจต่าง ๆ ของพนักงานหลังจากเสร็จสิ้นการประชุมแล้วก็มีเอกสารอธิบายชี้แจงแผนใหม่ โดยใช้รูปต่าง ๆ ประกอบให้เข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้นแจกทุก ๆ คนที่เข้าประชุม

วันรุ่งขึ้นก็มีการประชุมเพื่อตอบปัญหาข้องใจอีกครั้งหนึ่ง จากนั้นก็เป็นการสอนและแนะนำการปฏิบัติตามแผนใหม่ในงานเพื่อให้ได้มาซึ่งผลผลิตที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้แล้ว แต่การสื่อข้อความยังไม่สิ้นสุดเพียงเท่านั้น วารสารและหนังสือพิมพ์หรือเอกสารสื่อข่าวอื่น ๆ

ที่โรงงานมีอยู่แล้ว ก็ยังคงมีข่าวคราวหรือความรู้สึกของผู้ที่เกี่ยวข้องติดตามข่าวอยู่อีกพักใหญ่ และโดยวิธีการดังกล่าวตั้งแต่ต้น นอกจากโรงงานแห่งนั้นสามารถให้พนักงานยอมรับแผนใหม่แล้ว ยังเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างพนักงานและฝ่ายจัดการให้ใกล้ชิดยิ่งขึ้นอีกด้วย และถึงแม้ว่าสหภาพแรงงานจะไม่เห็นด้วย และพยายามคัดค้านการนำแผนใหม่นี้มาใช้เบื้องต้น แต่ก็หาประสบผลสำเร็จไม่ ? เพราะโรงงานได้ "สื่อ" จนพนักงานเห็นความจำเป็นและผลประโยชน์ในระยะยาวแล้ว

จากตัวอย่างเหล่านี้ พอจะสรุปได้ว่า วิธีสื่อข้อความที่จะเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างพนักงานและฝ่ายจัดการได้มีดังนี้ –

๑. **สื่อด้วยวาจาหรือบอกกล่าวถึงตัว** (Oral or face-to-face communication) ซึ่งอาจได้แก่

การสั่งด้วยวาจา การบรรยาย ประชุม สัมภาษณ์

โทรศัพท์ แนะนำด้วยวาจา ข่าวลือ ฯลฯ

ซึ่งอาจเป็นตัวต่อตัวหรือกับคนหมู่มากก็ได้โดยใช้ระบบเครื่องขยายเสียงช่วยในกรณีหลัง

๒. **สื่อเป็นลายลักษณ์อักษร**

ระเบียบวินัยที่พิมพ์ไว้ จดหมายถึงตัว บันทึกคำสั่ง

ประกาศ จดหมายเหตุ หนังสือเวียน คู่มือปฏิบัติ

วารสาร/หนังสือพิมพ์ รายงานต่าง ๆ โพสเตอร์ ฯลฯ

๓. **สื่อในรูปของการประชุมพนักงานแต่ละระดับ** เช่น ประชุมหัวหน้างานฝ่ายผลิต ฝ่ายพัฒนาและฝ่ายช่าง ทุกวันเวลา ๑๐.๐๐ น. ประชุมผู้จัดการเดือนละครั้ง ร้านสรรพสินค้าแห่งหนึ่งในอังกฤษถึงกับปิดร้านระหว่าง ๑๐.๐๐ น.–๑๐.๑๕ น. ทุกวันเพื่อให้หัวหน้ากลุ่มยืนแถลงข่าวประจำวันกับลูกกลุ่มๆ ละ ๗–๘ คน แถลงแล้วก็ซักถามข้อข้องใจได้

๔. **สื่อในรูปคณะกรรมการหรือจัดตั้งโครงการพิเศษ** เช่น

๔.๑ **คณะกรรมการที่ปรึกษาหารือร่วมกัน** (Joint Consultive Committee) อันประกอบด้วยผู้แทนฝ่ายจัดการ ซึ่งทุกคนได้รับการแต่งตั้งและผู้แทนฝ่ายคนงาน

ซึ่งให้คนงานมีสิทธิเลือกตั้งโดยมีกำหนดอายุกรรมการแน่นอน อาจจะเป็น ๑ ปีหรือ ๒ ปีก็ได้ คณะกรรมการนี้มีสิทธิพิจารณาเรื่องที่เกี่ยวกับสภาพการทำงาน แต่ไม่เกี่ยวกับสภาพการจ้างงาน คือพิจารณาเรื่องเงินเดือนไม่ได้ เท่าที่ทราบคณะกรรมการในรูปนี้ ซึ่งอาจเรียกชื่อแตกต่างกันไปบ้าง มีอยู่แล้วหลายแห่งในอุตสาหกรรมในประเทศไทย โดยเฉพาะที่บริษัทโรงกลั่นน้ำมันไทย ศรีราชา และที่บริษัทรองเท้าบาจา นอกจากฝ่ายจัดการจะได้ข้อคิดเห็นท่าทีและความรู้สึกจากผู้แทนคนงานอันจะเป็นประโยชน์ในการวางแผนหรือแนวนโยบายในอนาคตแล้ว ฝ่ายจัดการยังอาจอาศัยผู้แทนคนงานเหล่านั้นเป็นกระบอกเสียง "สื่อ" เหตุผลหรือความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลงสภาพการทำงาน ระเบียบวินัยหรือการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ก็ตามอีกด้วย

๔.๒ คณะกรรมการรักษาความปลอดภัย (Safety Committee) บางบริษัทอาจจะยังไม่พร้อมที่จะจัดตั้งคณะกรรมการที่มีผู้แทนคนงานเป็นทางการในรูปดังกล่าวข้างบน แต่ก็อาจแต่งตั้งผู้แทนคนงานเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการรักษาความปลอดภัยได้ นอกจากจะเป็นประโยชน์ที่ผู้แทนคนงานสามารถบอกกล่าวเพื่อนร่วมงานเกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุแล้ว ยังอาจถือโอกาสท้าย ๆ ของการประชุมดังกล่าวถามทุกข์สุขส่วนรวมพนักงานได้ วิธีนี้บริษัทลีเวอร์บราเธอร์ (ประเทศไทย) จำกัด กำลังดำเนินการอยู่ และได้ผลเป็นที่น่าพอใจมาก

๔.๓ แผนการข้อเสนอแนะ (Suggestion Scheme) แผนการนี้มีหลักการง่าย ๆ ว่า พนักงานคนใดก็ตาม (นอกจากฝ่ายจัดการ) ถ้ามีข้อเสนอแนะที่สามารถทำให้งานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น หรือสามารถเพิ่มคุณภาพหรือผลผลิตของงาน หรือสามารถทำให้บริษัทประหยัดค่าใช้จ่าย ก็จะได้รับการสมนาคุณจากบริษัท โดยทั่ว ๆ ไปมักจะถือเอา ๑๐% ของเงินที่ประหยัดในปีแรกเมื่อคณะกรรมการพิจารณาข้อเสนอแนะและให้รางวัลได้รับข้อเสนอแนะนั้นแล้วเป็นมาตรฐาน ถ้าหากข้อเสนอแนะใดที่คิดเป็นมูลค่าการประหยัดเป็นเงินทองไม่ได้ ก็ให้สิทธิคณะกรรมการพิจารณาตามแต่ควร แต่มักนิยมกำหนดขั้นต่ำไว้ ๑๐๐.- บาท และขั้นสูง ๕๐,๐๐๐- บาท แผนการนี้อาจนับว่าเป็น "การสื่อข้อความกลับมาหา

ฝ่ายจัดการ" ก็ได้ หรือที่เรียกกันว่า Two–ways Communication นอกจากได้ข้อเสนอแนะที่อาจเป็นประโยชน์แล้วยังเป็นการส่งเสริม "ขวัญ และความพอใจ" ในการทำงานของพนักงานได้อีกด้วย

วิธีการ ดังกล่าวมาทั้งหมดนี้ จะได้ผลเพียงใดก็อยู่ที่ฝ่ายจัดการระดับสูงจะให้ความสนับสนุนด้วยความจริงใจเพียงใด การทดสอบก็อาจจะทำได้ง่าย ๆ โดยวิธีที่เรียกว่า "การสำรวจท่าทีและความรู้สึกของพนักงาน" เป็นแบบคำตอบ ความรู้สึกทั่ว ๆ ไป พร้อมทั้งสังเกตสิ่งประกอบอื่น ๆ เป็นต้นว่า การขาดงาน การมาสาย การให้ความร่วมมือ ฯลฯ หรือหากจะใช้วิธีโดยตรงก็ได้ คือใช้วิธี "ตรวจสอบระบบการสื่อข้อความ" (Communication Audit) อาจใช้วิธีง่าย ๆ โดยปล่อยข่าวอะไรอย่างหนึ่งออกไป หลังจากนั้นคอยติดตามสอบถามพนักงานบางคน ดูซิว่าข่าวคราวนั้นจะมีผู้รู้โดยถูกต้องสักกี่คน รู้ผิด ๆ กี่คน และไม่รู้เลยกี่คน หรือหากจะทำให้แน่นอนก็จะต้องมีแบบคำถามสำรวจระบบของตนเองเช่น:–

ตัวอย่างการตรวจสอบระบบการสื่อข้อความของหน่วยงาน

๑. เป็นที่น่าพอใจ ไม่ต้องปรับปรุง	๒. ต้องปรับปรุง (ดูรายละเอียดแนบท้าย)	๓. ระยะเวลาที่ต้องทำการปรับปรุง	(ก) อ่านแล้วเขียนเครื่องหมาย (×) ลงในช่อง ๑. หรือ ๒. ตามที่เป็นจริงในข้อความข้างล่างนี้ (ข) ถ้าช่องใดต้องปรับปรุง (๒) ให้แสดงว่าจะต้องปรับปรุงเมื่อใดดังต่อไปนี้.– ๑. ต้องปรับปรุงภายใน ๓ เดือน ๒. ต้องปรับปรุงภายใน ๔–๖ เดือน ๓. ต้องปรับปรุงภายใน ๗–๑๒ เดือน ๔. ต้องปรับปรุงภายใน ๑๘ เดือน
			การสื่อแบบตัวต่อตัว (ก) ผู้จัดการเคยเดินไปในแผนกต่าง ๆ จนกระทั่งพนักงานไม่รู้สึกแปลกใจเมื่อพบเห็น หรือเข้าใจผิดว่ามาแอบจับผิดใครหรือไม่ ? **การประชุมพนักงาน** (ก) มีการประชุมพนักงานแต่ละระดับหรือไม่ ? (ข) แต่ละระดับเวลาประชุมมีการแลกเปลี่ยนระเบียบวาระหรือรายงานการประชุมหรือไม่ ? **จดหมายถึงพนักงาน** (ก) เมื่อมีเหตุการณ์ที่พนักงานควรทราบ นอกจากการบอกกล่าวด้วยการประชุมหรือทางวาจากันแล้ว มีจดหมายยืนยันให้แน่นอนอีกครั้งหรือไม่ ?

๑.	๒.	๓.	
			คณะกรรมการต่าง ๆ
			(ก) พนักงานทุกระดับมีสิทธิได้รับเลือกหรือแต่งตั้งให้เป็นกรรมการหรือไม่ ?
			(ข) รายงานการประชุมได้เวียนให้ทราบทั่วกันเพียงใด ? ในระยะเวลาอันสมควรหรือเปล่า ?
			ประกาศติดบอร์ด
			(ก) สถานที่ตั้งของประกาศมองเห็นได้ถนัดและดึงดูดความสนใจของคนอ่านหรือไม่ ?
			(ข) มีใครรับผิดชอบโดยเฉพาะในการเขียนและติดประกาศหรือไม่ ?
			การชุมนุมพนักงานทั้งบริษัท
			(ก) มีการชุมนุมพนักงานทั้งบริษัทในแต่ละปีหรือไม่ ? กี่ครั้ง ?
			(ข) ผลการชุมนุมเป็นอย่างไรในปีที่แล้ว ๆ มา
			วารสารหรือหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับพนักงาน
			(ก) มีวารสารสำหรับพนักงานไหม ? ออกเป็นประจำหรือรายสะดวก ?
			(ข) วารสารเป็นที่สนใจของพนักงานหรือไม่ ? (วารสารที่น่าสนใจสำหรับพนักงานโดยทั่ว ๆ ไป ควรมีรูป ๖๐% ข่าว หรือบทความ ๔๐%)
			ข้อเสนอแนะ
			(ก) มีแผนการที่ใช้สิทธิพนักงานเสนอแนะข้อคิดเห็นเพื่อปรับปรุงงานหรือไม่ ?
			(ข) พนักงานเสนอข้อคิดเห็นมากน้อยเพียงใด ?
			การจัดให้ญาติมิตรของพนักงานดูงาน
			(ก) บริษัทหรือโรงงานมีโปรแกรมจัดไว้แน่นอนเพื่อต้อนรับญาติมิตรของพนักงานที่ประสงค์จะมาดูงานหรือไม่ ?

๑.	๒.	๓.	
			(ข) พนักงานเองอยากให้ญาติมิตรมาดูงานไหม ?
			การสำรวจความรู้สึกของพนักงาน
			(ก) เคยมีการสำรวจความรู้สึกของพนักงานต่อบริษัท สภาพการทำงาน และเพื่อนร่วมงานหรือไม่ ? ถ้ามีทำสม่ำเสมอเพียงใด ?
			(ข) ผลของการสำรวจเคยแถลงให้พนักงานทราบหรือไม่ ? ช้าเร็วแค่ไหน ?
			ระบบอื่น ๆ
			(ก) มีรายงานประจำปีแถลงแก่พนักงานหรือไม่ ?
			(ข) หัวหน้างานมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในนโยบายเพียงใด
			(ค) มีการจัดงานรื่นเริง หรือกีฬาบันเทิงหรือไม่ ?
			(ง) ถ้าพนักงานศึกษาเพิ่มเติม มีกองทุนสงเคราะห์การศึกษานั้นหรือไม่ ?
			(จ) ก่อนพนักงานจะออกจากงานโดยกรณีใด ๆ ก็ตาม มีการสัมภาษณ์พนักงานผู้นั้นโดยฝ่ายบุคคลหรือไม่ ?
			(ฉ) มีคู่มือหรือระเบียบการร้องทุกข์ที่บอกกล่าววิธีร้องทุกข์เป็นขั้นตอนและตามลำดับชั้นไปหรือไม่ ?
			(ช) มีการประเมินผลงานเป็นระยะแน่นอนหรือไม่ ? ประเมินแล้วพนักงานมีสิทธิขอทราบผลหรือข้อข้องใจหรือไม่ ?
			(ซ) มีมาตรฐานหรือเป้าหมายการทำงานในแต่ละแผนกหรือไม่ ?
			(ด) มีแคมเปญน์เกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุหรือไม่ ?
			(ต) มีรางวัลผู้ทำงานครบ ๑๕ ปี ๒๕ ปี หรือ ๓๐ ปี หรือไม่ ?
			(ถ) ทุกคนมีคู่มือพนักงานหรือระเบียบข้อบังคับหรือไม่ ?
			(ท) ประสิทธิภาพของฝ่ายบุคคลหรือผู้ทำหน้าที่ "สื่อ" ข้อความนี้ดีเพียงใดในความคิดเห็นของคุณ
			ความคิดเห็นเพิ่มเติม
			(ให้ระบุไว้ในช่องว่างนี้ พร้อมทั้งอ้างข้อที่เกี่ยวข้องข้างต้นนี้ด้วย) ....

สายลับหมายเลข......ในอุตสาหกรรม

ประกิต วิริโยทัย

เมื่อประมาณ ๑ ปีที่แล้วมานี้เอง ณ บาร์แห่งหนึ่งซึ่งมีชื่อว่า พอม พอม (Pom Pom) ในกรุงโรม ประเทศอิตาลี มีกระทาชายนายหนึ่งอายุประมาณ ๓๒ ปี สั่งเหล้ามานั่งดื่มที่โต๊ะตัวหนึ่ง และที่โต๊ะของชายคนนั้นนี่เอง ยังมีถ้วยกาแฟเปล่า ๆ วางคว่ำอยู่ ๑ ชุด สายตาของชายผู้นี้มักสอดส่ายและสังเกตดูผู้เดินเข้าประตูบาร์แห่งนี้อย่างกระวนกระวายจนสังเกตได้ชัด

แล้ว จู่ ๆ ชายผู้นี้ก็ถูกตำรวจนอกเครื่องแบบในกรุงโรมจู่โจมเข้าจับตัวได้โดยละม่อม ปรากฏว่าชายคนนี้ได้ติดต่อกับสำนักงานใหญ่ของบริษัท พรอคเตอร์แอนด์ แกมเบิล (Procter and Gnmble) ในกรุงโรมและบอกขายสูตรลับและข้อมูลต่าง ๆ ในการทำสบู่และผงซักฟอกของบริษัทคู่แข่งของพรอคเตอร์ แอนด์ แกมเบิล คือ บริษัท ยูนิลีเวอร์ ซึ่งบริษัทของผู้เขียนก็เป็นหนึ่งในเครือของยูนิลีเวอร์นั่นเอง บริษัทพรอคเตอร์ แอนด์ แกมเบิล ซึ่งได้แกล้งแสดงความสนใจในสูตรและข้อมูลเหล่านั้น เมื่อแรกได้รับการติดต่อจากกระทาชายนายนั้น โดยนัดแนะให้ไปพบกับผู้แทนของบริษัท ณ บาร์แห่งนั้น และใช้ถ้วยกาแฟคว่ำลงเป็นสัญญาณการติดต่อ แต่ได้ลอบแจ้งตำรวจให้ทำการจับกุม ซึ่งเป็นผลดีแก่บริษัท ยูนิลีเวอร์ เป็นอย่างยิ่ง และเป็นการแสดงออกซึ่งจรรยาในการแข่งขันทางการค้าอย่างบริสุทธิ์และสูงส่งที่น่าชมเชยมาก

ที่จริง สูตร หรือ ข้อมูลหลายอย่างในการผลิตสบู่ก็ดี ผงซักฟอกก็ดี มิใช่เป็นเรื่องลึกลับนัก เป็นต้นว่าสมัยสงครามขณะที่สบู่กำลังขาดตลาดมาก ๆ ผู้เขียนเองก็ยังเคยจำได้ว่า เคยช่วยคุณแม่ทำสบู่ใช้เอง โดยเอาน้ำมันมะพร้าวมาต้มกับโซดาไฟก็ได้สบู่ใช้ได้สบาย แต่กระนั้นการผลิตสินค้าแต่ละอย่างของแต่ละโรงงานหรือแต่ละบริษัทก็มักจะมี "สูตรลับ" หรือ "กรรมวิธีโดยเฉพาะ" ที่เป็นของตนเอง เป็นต้นว่าสบู่แต่ละยี่ห้อก็จะมีส่วนผสมของวัตถุดิบไม่เหมือนกัน หรือถ้าเหมือนกันก็อาจมีส่วนผสมพิเศษที่เรียกว่า "เครื่องเทศ"

(Ingredients) ซึ่งเป็นสูตรลับเฉพาะของแต่ละยี่ห้อ น้ำอัดลมชนิดเดียวกันแต่ต่างยี่ห้อกัน ก็ทราบมาว่าผิดกันตรง "เครื่องเทศ" นี่เอง

การจารกรรมอุตสาหกรรมมิได้ต้องการสูตรลับหรือกรรมวิธีในการผลิตเสมอไป ในสมัยของการซื้อหนึ่งแถมหนึ่ง หรือซื้อยาสีฟันแถมแปรงสีฟันหรือถ้วยแก้วนี้การวางแผนว่าเมื่อไหร่จะขายอะไรแถมอะไรย่อมต้องระวังและเก็บไว้เป็นความลับมากที่สุด มิฉะนั้นคู่ต่อสู้ก็จะไหวตัวทัน และอาจวางแผนจู่โจมหรือวางแผนซ้อนแผนทำให้แผนเดิมของเราประสบความล้มเหลวโดยสิ้นเชิงได้ เป็นต้นว่าบริษัทแห่งหนึ่งต้องการนำสินค้าที่มีอีกบริษัทหนึ่งเป็นเจ้าของตลาดมานานแล้วออกวางตลาดบ้าง โดยได้ทำการทดลองและค้นคว้าจนแน่ใจว่าสินค้าของตนขายได้แน่ แต่กำหนดที่จะวางตลาดเกิดรั่วเข้าหูคู่แข่งซึ่งเป็นเจ้าตลาดอยู่ ก่อนนั้น ๒-๓ วัน เจ้าตลาดก็ขนสินค้าของตนเข้าไปอุดจนเต็มทุกร้านโดยลดเปอร์เซนต์ให้เป็นพิเศษ จนร้านค้าไม่สามารถจะซื้อผลิตภัณฑ์ที่ออกมาใหม่ โดยเหตุที่เก็บไม่มีและเงินจะซื้อสินค้าประเภทนี้ก็ได้จ่ายไปหมดแล้วสินค้าใหม่ก็เลยไม่มีแม้แต่ที่จะวางขาย

มีผู้คำนวณว่าอุตสาหกรรมและธุรกิจในประเทศอังกฤษได้รับความเสียหายจากข้อมูลรั่วไหลนี้ไม่ต่ำกว่าปีละ ๗๐ ล้านปอนด์ หรือประมาณ ๓,๕๐๐ ล้านบาทต่อปีและในปีที่แล้วมีผู้โฆษณาในหนังสือพิมพ์รายวันของอังกฤษหา "สายลับในอุตสาหกรรม" (Industrial Investigators) โดยต้องการผู้มีความรู้ทางอุตสาหกรรมพร้อมทั้งคุณสมบัติของสายลับตามแบบฉบับ ๐๐๗ หรือเจมส์บอนด์ไม่ต่ำกว่า ๑๕ ราย

ที่จริงเรื่องการจารกรรมในอุตสาหกรรมมิใช่เรื่องใหม่เลย บางประเทศก็มีชื่อมีเสียงในทางจารกรรมหรือลอกแบบเขามาจนโด่งดังและเป็นที่รู้กันทั่วไป สมัยโบราณเองถ้าพูดอย่างสุภาพก็ว่าฝรั่งได้ความคิดเรื่องดินปืนจากเมืองจีน แต่คิดให้ลึกก็เป็นจารกรรมประการหนึ่งนั่นเอง บาดหลวงชาวเปอร์เซียสองคนก็เป็นนักจารกรรมได้เป็นอย่างดีเพราะเป็นบุคคลชุดแรกที่ลักลอบนำเอาไข่ของตัวไหมจากประเทศจีนไปยังกรุงคอนสแตนติโนเปิล (Constantinopal) ซึ่งเป็นผลให้เกิดอุตสาหกรรมเลี้ยงไหมและทำไหมในยุโรปในกาลต่อมา และยังมีคณะบาดหลวงชาวฝรั่งเศส (Pere d' Entrecolles) ซึ่งไปศึกษาความลับในการทำเครื่องปั้นดินเผาจากประเทศจีนแล้วนำกลับไปเผยแพร่ในฝรั่งเศสและนายเฮนรี่ วิคคัม(Henry

Wickham) ซึ่งได้ลักลอบนำเอาเมล็ดยางจากลุ่มแม่น้ำอเมซอนไปยังสวนคิว (Kew Gardens) อันเป็นการวางรากฐานสวนยางในมาเลเซียในกาลต่อมาจนถึงกาลปัจจุบัน

ในปัจจุบันการจารกรรมในอุตสาหกรรมยิ่งเจริญก้าวหน้าและทำได้ง่ายมากสถานประกอบการใหญ่ ๆ ที่กลัวข้อมูลรั่วไหลมักมีเครื่องทำลายเอกสารแพง ๆ ติดตั้งอยู่ไปทั่วเครื่องทำลายเอกสารนี้สามารถทำลายเอกสารให้เหลือ ๑/๓๒ ของนิ้วเพื่อมิให้ใครอ่านข้อความเดิมในเอกสารเหล่านั้นได้ ฉะนั้นทางรั่วไหลทางหนึ่งก็คือถังทิ้งผงของแต่ละสำนักงานหรือผู้จัดการ ห้องอธิบดี ห้องรัฐมนตรีนั่นเอง

อีกทางหนึ่งซึ่งสายลับในอุตสาหกรรมจะหาข้อมูลได้ง่าย ๆ ก็คือ ไปเที่ยวเตร็ดเตร่อยู่ตามบาร์ หรือร้านอาหาร ใกล้โรงงานหรือบริษัทที่ตนต้องการล้วงความลับแล้วก็คอยเงี่ยหูฟังว่าบรรดานักบริหารหรือชนชั้นผู้จัดการซึ่งอาจจะมาจับกลุ่มดื่มเหล้าหลังเลิกงาน หรือรับประทานอาหารกลางวัน แล้วต่างก็คุยโวว่าตนทำอะไรมาบ้างวันนี้หรือรู้เรื่องอะไรใหม่ ๆ หรืองานสำคัญ ๆ อะไรมาบ้าง ยิ่งถ้าเป็นเมืองนอกเมืองนา การดื่มเหล้าหรือเบียร์หลังเลิกงานมักเป็นที่นิยมกันมาก ก็ยิ่งเปิดโอกาสให้สายลับเหล่านั้นได้แอบฟังมากขึ้นสายลับเหล่านั้นอาจทำเป็นนั่งดื่มโต๊ะข้าง ๆ ทำเป็นเอาหูไปนาเอาตาไปไร่ แต่แท้ที่จริงพยายามจดจำข้อความสำคัญ ๆ และถ้ายังสมมติว่าอยู่เมืองนอกต่อถ้ายังหาข้อมูลไม่พอ แกก็อาจจะติดตามกลุ่มนักฝอยนี้ขึ้นรถประจำทางหรือรถไฟใต้ดินกลับบ้านพร้อมทั้งแอบฟังไปตลอดทางโดยทำทีว่าหนังสือพิมพ์ที่แกกางอยู่ข้างหน้าแกช่างน่าอ่านเสียเหลือเกิน

ถ้าสายลับนั้นอยากใช้เครื่องมือที่ทันสมัยหน่อยหรือว่าเข้าไม่ถึงตัวคนพูด ก็อาจหาซื้อเครื่องดักฟังเสียงที่ในต่างประเทศมีขายกันเกลื่อนและเรียกว่า shot gun mike ซึ่งเพียงแต่ชี้เครื่องดักฟังนี้ไปทางผู้ที่อยู่ห่างในรัศมี ๒๐๐–๓๐๐ ฟุต ก็จะได้ยินเสียงสนทนาของประธานบริษัทกับรองประธานซึ่งคุยกันอยู่ในบริเวณโรงงาน แถว ๆ รั้วทึบสูง ๆ ซึ่งคิดว่าคงปลอดภัยดีแล้ว และปราศจากผู้คนใกล้เคียง เครื่องดักฟังชนิดนี้ในอังกฤษขายในราคาประมาณเครื่องละ ๙,๐๐๐ บาทเท่านั้นเอง

หรือถ้าคุณมีสตางค์มากกว่านั้น เป็นต้นว่าสัก ๓๐,๐๐๐ บาท คุณก็สามารถซื้อเครื่องดักฟังชนิดพิเศษกว่านั้นอีก ชนิดเรียกว่า infinity transmitter คุณเพียงแต่ลำบากหน่อยที่ต้องพยายามหาทางต่อเครื่องนี้เข้ากับสายโทรศัพท์ของผู้ที่คุณต้องการจะแอบฟัง ถ้าต่อได้แล้วก็สบายมากคุณจะไปไหนก็ได้ ไกลใกล้เท่าไหร่ก็ได้ และเมื่อไหร่ก็ได้ ถ้าคุณอยากฟังว่าโทรศัพท์เครื่องนี้มีใครพูดอะไรไปบ้างแล้ว ก็เพียงแต่หมุนหมายเลขโทรศัพท์เครื่องนั้นจากเครื่องดักฟังของคุณ เครื่องดักฟังที่คุณต่อสายไว้ก็จะทำหน้าที่ส่งเสียงสนทนาทั้งหมดมาให้คุณฟัง ไม่ว่าขณะนั้นจะมีคนพูดสายอยู่หรือไม่ ในขณะเดียวกันก็จะมีคลื่นเสียงพิเศษที่จะส่งไปป้องกันมิให้โทรศัพท์เครื่องนั้นเกิดเสียงดังขึ้นจริง ๆ เมื่อคุณหมุนหมายเลขนั้น

หรือถ้าคุณไม่มีเงินพอ เพียงแค่ ๒,๕๐๐ บาท คุณก็สามารถซื้อก้อนน้ำตาลที่เหมือนกับก้อนน้ำตาลทุกอย่างทั้งสีสันและรูปร่าง ผิดกันแต่ที่ทำด้วยพลาสติคและสามารถใช้เป็นเครื่องส่ง เพื่อคุณจะได้แอบฟังเสียงคุยกันได้ในระยะ ๑,๐๐๐ ฟุตอย่างสบายแต่คุณต้องแอบไปวางปนกับก้อนน้ำตาลอื่น ๆ ที่อยู่บนโต๊ะของผู้ที่คุณอยากรู้ว่าเขาจะคุยอะไรกันถ้าคุณโชคร้ายก็อาจถูกเขาหยิบใส่ลงในชาหรือกาแฟของเขาก็ได้ แต่ถ้าโชคดีก็ได้ยินได้ฟังเรื่องที่เขาคุยกันทั้งหมด หรือที่ถูกกว่านั้นในราคา ๕๐๐–๖๐๐ บาท เครื่องส่งที่ทำเป็นรูปเข็มกลัดเนคไท กระดุม เข็มกลัดเสื้อของสุภาพสตรีก็มีขายเกลื่อน

เครื่องมือจารกรรมทั้งหมดนี้มีขายในอังกฤษนะครับ สำหรับประเทศไทยเข้าใจว่าจะถูกตำรวจห้ามขายเพราะการรับส่งคลื่นวิทยุไม่ว่าใกล้ไกลทางราชการห้ามทำเด็ดขาด นอกจากคุณจะขอและได้รับอนุญาตเป็นพิเศษ แต่ถ้าจะเอามาเพื่อทำการจารกรรมคงไม่มีใครยอม แต่ที่อังกฤษคุณซื้อได้โดยกฎหมายไม่ห้าม เพียงแต่ห้ามส่ง แต่โทษก็เบามากจนเกือบเรียกได้ว่าไม่มีใครกลัว เครื่องมือหากินได้ง่าย ๆ อีกชิ้นหนึ่งก็คือ กล้องถ่ายรูปที่ใช้เลนซ์เทเลโฟโต้ ถ้าเลนซ์ดีจริง ๆ สามารถแอบถ่ายเอกสารสำคัญ ๆ ที่คุณวางอยู่บนโต๊ะทำงานของคุณซึ่งอาจอยู่ใกล้ ๆ หน้าต่าง จากหน้าต่างตึกตรงกันข้ามหรือตึกข้างเคียงก็ได้

เล่าไปแล้วก็รู้สึกน่าใจหายว่าความลับอาจจะไม่เป็นความลับต่อไป แต่ปัญหาใหญ่ก็อยู่ที่หาผู้ซื้อความลับของคุณ เพราะบริษัทที่มั่นคงและมีชื่อเสียง แม้ว่าอยากได้ความลับ

ของคู่ต่อสู้ก็ไม่กล้าเสี่ยงซื้อ และมักจะเป็นคนบอกคุณและบอกตำรวจจับเหมือนอย่างตัวอย่างจริงต่อขึ้นต้นเรื่องเสียอีกโดยที่หวังไว้ถ้าเป็นที่ของเขา คุณก็คงทำเช่นเดียวกันบ้าง

ความลับที่จะรั่วไหลได้มากที่สุดมักจะเป็นเพราะความสะเพร่าหรือเผลอเรอของพนักงานระดับผู้จัดการมากกว่า บุคคลเหล่านี้อาจจะเผลอพูดความลับออกไปได้โดยมิได้ตั้งใจ อาจจะพูดให้ลูกเมียฟัง แล้วรั่วไหลไปเข้าหูบ้านใกล้เรือนเคียง ซึ่งอาจทำงานอยู่กับบริษัทคู่แข่งขัน เรื่องก็เลยไม่เป็นความลับอีกต่อไป หรืออาจเป็นความสะเพร่าเผลอเรอเที่ยวทิ้งเอกสารสำคัญ ๆ ไว้ในที่สาธารณะหรือในที่มีผู้คนหลายคน การพิมพ์โรเนียวหรือถ่ายเอกสารก็ต้องระมัดระวัง เพราะถ้าหากไม่จัดการให้ดีก็อาจเป็นทางรั่วไหลได้ง่าย ในยุคแห่งการแถมของเมื่อซื้อสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งนี้ บริษัทที่พิมพ์กล่องหรือพิมพ์คำโฆษณาว่าจะแถมอะไรราคาเท่าไหร่ ตลอดจนบริษัทที่รับทำผลิตภัณฑ์ที่แถมให้ก็มักเป็นช่องทางให้เกิดการรั่วไหลได้ง่ายยิ่งถ้าไม่ใช่ลูกค้าประจำก็มักจะถูกพ่อค้าหัวใส พอบริษัทหนึ่งจ้างทำผลิตภัณฑ์ชนิดหนึ่งเพื่อแถมในอนาคตอันใกล้ พ่อค้าหัวใสผู้นั้นก็จะแอบไปกระซิบกับคู่แข่งของบริษัทที่มาจ้างทำว่าเขาจะแถมแล้วนะ บริษัทคู่แข่งก็เตรียมและหาทางแถมให้ดีขึ้น พ่อค้าผู้นั้นก็จะแอบไปกระซิบบริษัทเดิมนั้นให้รู้และหาของแถมใหม่ ความร่ำรวยก็เลยตกอยู่แก่พ่อค้าหัวใสผู้นั้น

ฉะนั้นเวลาจะตลาดผลิตภัณฑ์เก่าแต่สูตรใหม่หรือเปลี่ยนรูปร่างหน้าตา หรือจะมีของอะไรแถมที่สำคัญ ๆ ก็ตาม บริษัทห้างร้านต่าง ๆ จะระมัดระวังมิให้ความลับรั่วไหลไปเข้าหูคู่ต่อสู้กันยังกับความลับสุดยอดของประเทศชาติทีเดียว ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดก็คือบริษัทอังกฤษที่ผลิตบุหรี่ชื่อเพลเยอร์ (Player) ตราทหารเรือใส่หมวกที่แต่โบราณบ้านเราก็นิยมกันมาก ขณะนี้เพลเยอร์นัมเบอร์ ๖ (Players Number 6) กำลังเป็นที่นิยมกันมากในอังกฤษ แต่ก่อนที่จะนำเอาบุหรี่เพลเยอร์นัมเบอร์ ๖ นี้ออกสู่ตลาด บริษัทนี้พยายามเก็บไว้เป็นความลับอย่างที่สุด ก่อนจะออกก็ไม่ยอมให้ใครรู้ชื่อแม้กระทั่งพนักงานเองรู้จักแต่ชื่อโค้ด เช่น "ไดนาโม" (Dynamo) บ้าง หรือ "โอโตบาห์น" (Autobahn) บ้าง แล้วเพื่อกันมิให้คู่ต่อสู้รู้ความลับนี้และเข้าใจผิดไปในทางอื่นถึงกับยอมลงทุนออกบุหรี่สูตรใหม่อีกสูตรหนึ่ง โดยที่มิได้ตั้งใจจะขายแข่งเท่าใดนัก แม้กระทั่งการเตรียมการผลิตซองและบุหรี่ก็

ทำกันอย่างละเอียดและกระจายกันไปเป็นประเทศ ๆ เพื่อไม่ให้คู่ต่อสู้ได้ระแคะระคายเป็นต้นว่า การผลิตของแถมสั่งทำในเมืองซูริค ประเทศสวิส การพิมพ์คูปองแจกพิมพ์ในฮอลแลนด์ การพิมพ์แคทตะล้อคของแถม พิมพ์ในอิตาลี แต่การถ่ายทำแบบทำในฝรั่งเศส และ ภาพยนตร์สำหรับโฆษณาถ่ายทำในสหรัฐอเมริกา ทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นว่าเขาระมัดระวังความลับจะรั่วไหลกันขนาดไหน

คุณเองละ ไม่ว่าจะอยู่ในวงการราชการหรือธุรกิจเอกชนเคยประสบปัญหาความลับรั่วไหลบ้างไหม ? และเคยหรือจะคิดหาทางป้องกันไว้อย่างไร ? ตัวอย่างและข้อมูลที่ให้มาคงจะพอเป็นประโยชน์ให้คุณหาทางคิดป้องกันได้บ้าง ข้อสำคัญก็คือต้องคิดถึง

๑. **การผลิตเอกสารที่เป็นความลับ** จะให้ใครเป็นคนทำ ทำที่ไหน มีทางรั่วไหลหรือไม่ ไม่ว่าจะเป็นการพิมพ์ อัดสำเนา หรือถ่ายรูปอัดสำเนาก็ตาม

๒. **การแจกจ่ายเอกสารความลับนั้น** ไปยังผู้รับทำได้รัดกุมพอหรือยังจะปรับปรุงแก้ไขได้อย่างไร

๓. **การทำลายเอกสารเหล่านั้น** เมื่อใช้แล้ว หรือการทำลายเอกสารที่เสียใช้การไม่ได้

เหล่านี้ก็ขอฝากเป็นข้อคิดของท่านผู้อ่านต่อไป.

การสัมภาษณ์เพื่อคัดเลือกพนักงาน

ประกิต วิริโยทัย

๑. บทนำ

การคัดเลือกพนักงานในตำแหน่งงานต่าง ๆ ย่อมกระทำได้หลายวิธี ส่วนใหญ่ก็จะเริ่มต้นด้วยการให้กรอกใบสมัคร แล้วก็คัดผู้ที่เห็นว่ายังมีคุณสมบัติไม่ถูกต้องออกเสียก่อน ขั้นต่อไปก็อาจให้มีการสอบข้อเขียน กล่าวคือสอบภาควิชาการ ถ้าเป็นงานที่ต้องใช้ฝีมือก็มักมีการทดสอบฝีมือ เช่น ช่างกลึง ก็ต้องกลึงให้ดู ช่างเชื่อมโลหะ ก็ต้องเชื่อมให้ดู ถ้าเป็นคนงานที่ยังไม่ทราบความถนัดหรือความสามารถโดยชัดเจน ก็อาจให้ทดสอบความถนัดด้วย เช่น ทดสอบการใช้นิ้วมือประกอบชิ้นส่วนต่าง ๆ ทดสอบการใช้นิ้ว สมอง และประสาทในการทำงานที่ต้องการความละเอียด เช่น ประกอบวิทยุ หรือการทอผ้าเป็นต้น แต่ไม่ว่าจะเป็นการคัดเลือกแบบใด หากยังมิได้มีการสัมภาษณ์พนักงานโดยตรงก็มักถือว่ายังไม่เป็นการคัดเลือกที่สมบูรณ์นัก

การสัมภาษณ์เพื่อคัดเลือกพนักงานทุกวันนี้จึงเป็นวิชาหรือหลักการที่กำลังได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง เพราะการสัมภาษณ์เป็นการเผชิญหน้ากันระหว่างผู้ทำการสัมภาษณ์คือฝ่ายนายจ้างหรือผู้แทนนายจ้าง กับผู้สมัครงาน ทำให้เห็นบุคคลิกลักษณะ ท่วงทีวาจาตลอดจนการวางตัวหรืออุปนิสัยบางอย่างของผู้สมัครงาน นอกจากนั้นยังสามารถสอบถามหรือให้ข้อมูลเพิ่มเติมซึ่งกันและกันได้ทั้งสองฝ่าย จึงมีประโยชน์ในการที่จะทำความเข้าใจกันได้ตั้งแต่เบื้องต้น ซึ่งเป็นการเริ่มต้นการทำงานที่ดี หากผู้สมัครงานนั้นได้รับการคัดเลือกให้มาเป็นผู้ร่วมงานด้วยในที่สุด

นอกจากนี้การสัมภาษณ์ที่ดีและถูกวิธียังมีประโยชน์อย่างยิ่งในการขจัดข้อขัดแย้งหรือยุติข้อร้องทุกข์ของพนักงาน ในการรักษาและควบคุมระเบียบวินัย ในการให้คำแนะนำประกอบอาชีพตามที่แต่ละบุคคลถนัด ในการโยกย้ายการงานหรือตำแหน่งของพนักงานและใน

การฝึกอบรมเพื่อเพิ่มวิชาความรู้หรือฝีมือแก่พนักงาน แต่ในที่นี้จะขอเน้นถึงการสัมภาษณ์เพื่อคัดเลือกพนักงานเท่านั้น

๒ การสัมภาษณ์เป็นวิธีการที่เชื่อถือได้หรือไม่ ? เพียงใด ?

สมัยเมื่อมีการนำเอาวิธีการสัมภาษณ์เพื่อคัดเลือกพนักงานมาใช้ปฏิบัติใหม่ ๆ นั้น ปรากฏว่าความเชื่อถือในวิธีการสัมภาษณ์เพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าวยังมิได้รับความนิยมมากนัก และยังได้มีการทดลองพิสูจน์ความเชื่อถือของการสัมภาษณ์ดังกล่าวด้วย การทดลองครั้งนั้นกระทำโดยขอให้ผู้จัดการและนักบริหารที่มีชื่อเสียงหลายท่านร่วมกันคัดเลือกพนักงานในตำ-แหน่งงานต่าง ๆ เมื่อได้สัมภาษณ์แล้วให้ประเมินผลและจัดอันดับความสามารถของผู้ถูกสัมภาษณ์ตามผลการสัมภาษณ์นั้น ต่อมาเมื่อถูกสัมภาษซ์ได้ปฏิบัติงานอยู่ระยะเวลาหนึ่ง ปรากฏว่าผลการสัมภาษณ์ไม่ค่อยมีส่วนสัมพันธ์ดับความสำเร็จหรือล้มเหลวของผู้ถูกสัมภาษณ์มากนัก กล่าวคือบุคคลที่ผู้สัมภาษณ์ว่ามีความสามารถบ้างไม่มีบ้าง และบุคคลที่ถูกจัดอันดับความสามารถต่ำก็อาจประสบผลสำเร็จในงานการได้เช่นกัน แต่การศึกษาค้นคว้าในระยะต่อมาก็เป็นที่ประจักษ์แจ้งว่า ผลการสัมภาษณ์ที่เชื่อถือไม่ได้นั้น แท้จริงเป็นความผิดพลาดของผู้ทำการสัมภาษณ์นั้นเอง เพราะวิธีการสัมภาษณ์ของแต่ละบุคคลไม่มีหลักการอะไรที่แน่นอน เพียงใช้แต่ "*ปากถามหูฟัง*" เท่านั้น มิได้สังเกตกิริยาท่าทางหรือบุคคลิกลักษณะตลอดจนท่วงทีวาจาเท่าใดนัก

ปัจจุบัน "*การสัมภาษณ์*" จึงถือว่าเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ กล่าวคือเป็น "*ศาสตร์*" ในแง่ที่ว่าการสัมภาษณ์ต้องมีหลักการที่เหมาะสมแน่นอนพอสมควร และในขณะเดียวกันยังต้องอาศัย "*ศิลป์*" หรือความชำนาญของแต่ละบุคคลที่จะนำเอาหลักการนั้น ๆ ไปใช้ปฏิบัติให้เกิดผลอีกด้วย ศาสตร์และศิลป์ในการสัมภาษณ์อาจกำหนดได้กว้าง ๆ ดังนี้ –

๒.๑ การเตรียมงานก่อนการสัมภาษณ์

๒.๒ วิธีการสัมภาษณ์

๒.๓ การประเมินผลการสัมภาษณ์

๓. การเตรียมงานก่อนการสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ที่ดีต้องมีการเตรียมการล่วงหน้าพอสมควร สิ่งที่จะเตรียมล่วงหน้าได้มีดังต่อไปนี้–

๓.๑ ตั้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ เพื่อให้ทราบว่าการสัมภาษณ์เพื่อคัดเลือกพนักงานครั้งนี้วัตถุประสงค์อย่างไรแน่ เช่น เพื่อคัดเลือกคนดีที่สุดมาทำงานด้วย หากได้วางวัตถุประสงค์ไว้เช่นนี้ก็ง่ายต่อการที่จะตัดสินใจ โดยยึดหลักความสามารถของแต่ละคนเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจ ไม่ต้องเกรงอกเกรงใจเพื่อนฝูงหรือผู้มีอิทธิพลที่มาฝากคนไว้ ในขณะเดียวกันก็อาจมีวัตถุประสงค์ที่รอง ๆ ลงไปได้อีก เช่นเพื่อให้โอกาสผู้สมัครงานได้ซักถามข้อข้องใจเกี่ยวกับงานในตำแหน่งที่รับสมัครด้วย หรือเพื่อให้สมัครงานมีความรู้สึกอันดีต่อสถานประกอบการของตนไม่ว่าผู้สมัครงานนั้นจะได้รับการคัดเลือกให้เข้าทำงานหรือไม่ ความประทับใจที่ผู้สมัครงานมีต่อบุคคลหรือการบริหารงานของสถานประกอบการของตน ย่อมมีค่าอย่างยิ่งในด้านประชาสัมพันธ์

๓.๒ ต้องรู้ลักษณะและหน้าที่ของงานโดยแจ่มแจ้ง กล่าวคือ ต้องรู้ว่าตำแหน่งที่ว่างหรือที่ต้องการพนักงานนั้นต้องทำหน้าที่และมีความรับผิดชอบอะไรบ้าง ถ้าสามารถกำหนดลักษณะและอำนาจหน้าที่ของงาน (Job Description) ไว้โดยชัดเจนกระทัดรัดแน่นอนและเข้าใจง่ายก็จะช่วยผู้ทำการสัมภาษณ์ได้มาก ประการที่พึงระลึกอยู่เสมอก็คือ *ต้องกำหนดลักษณะงานก่อนแล้วค่อยหาคนที่ดีมีความสามารถมาบรรจุในตำแหน่งงานนั้น ๆ มิใช่กระทำในทางที่กลับกัน คือหาคนก่อนแล้วค่อยกำหนดหน้าที่ตามความถนัดหรือความสามารถของคนผู้นั้น*

๓.๓ ศึกษาประวัติของผู้สมัครงานล่วงหน้าพอสมควร ประวัติดังกล่าวอาจศึกษาได้จากใบสมัครหรือจากผลการทดสอบอื่น ๆ หากยังมีความข้องใจหรือสงสัยประวัติตอนไหนก็ควรจดบันทึกไว้ เพื่อมาซักถามในขณะสัมภาษณ์ต่อไป เช่นประวัติการทำงานที่ขาดระยะไปช่วงใดช่วงหนึ่ง ก็ควรนำมาซักถามให้กระจ่าง เพราะอาจเป็นประวัติที่มิสู้ดีนัก จึงต้องการปิดบังไว้

๓.๔ แบ่งเวลาการสัมภาษณ์ให้เหมาะสม เช่น มีผู้สมัครงานทั้งสิ้น ๒๐ คน มีเวลาที่จะทำการสัมภาษณ์ทั้งสิ้นประมาณ ๗ ชั่วโมง ก็ควรแบ่งเวลาการสัมภาษณ์คนละประมาณ ๑๕ นาที เวลาที่เหลืออีก ๑๒๐ นาทีนั้น อาจเตรียมไว้สำหรับการเสียเวลาระหว่างการประเมินผล หรือการเปลี่ยนผู้สมัครงาน หรืออาจมีกรณีย์พิเศษ เช่น ผู้สมัครมีคุณสมบัติดีมาก ควรรับไว้ในตำแหน่งสูงกว่าตำแหน่งงานคราวนี้ หรือผู้สมัครใช้ความคิดมากก่อนตอบทำให้การสัมภาษณ์เสียเวลามากกว่าคนอื่น ๆ จึงควรใช้เวลามากกว่าปกติสัก ๒–๓ นาที การกำหนดเวลาสัมภาษณ์แต่ละคนล่วงหน้าจะสามารถหลีกเลี่ยงกรณีย์ สัมภาษณ์คนนี้ครึ่งชั่วโมงคนนั้น ๕ นาที นอกจากในกรณีหลังเป็นที่ยอมรับกันทั้ง ๒ ฝ่าย ว่างานนั้นไม่เหมาะสมหรือไม่ได้รับความสนใจจากผู้มาสมัครงาน

๓.๕ จัดเตรียมสถานที่การสัมภาษณ์ หากเป็นไปได้ควรเป็นห้องที่มิดชิดพอสมควร ไฟหรือแสงสว่างดี อากาศเย็นสบาย และไม่พลุกพล่านหรือมีใครมารบกวนได้โดยง่าย

หากจะกล่าวโดยสรุปอีกครั้ง นอกจากเรื่องการเตรียมแบ่งเวลาและจัดสถานที่เพื่อทำการสัมภาษณ์แล้ว การเตรียมงานล่วงหน้าก่อนการสัมภาษณ์ นั้นก็เพื่อให้ได้ข้อมูลหรือคำตอบคำถามดังต่อไปนี้.–

– *ผู้สมัครต้องการงานนั้นหรือไม่ ?*

– *ผู้สมัครจะทำงานนั้นให้ได้ผลหรือไม่ ?*

– *ผู้สมัครมีความสามารถที่จะก้าวหน้าในงานนั้นหรือไม่ ?*

– *ผู้สมัคร "เข้าพวก" กับพนักงานที่มีอยู่แล้วได้หรือไม่ ?*

– *และผู้สมัครพร้อมที่จะทำงานเมื่อเราต้องการหรือไม่ ?*

๔. วิธีการสัมภาษณ์

เมื่อถึงเวลาการสัมภาษณ์แล้ว การสัมภาษณ์ควรเริ่มต้นดังนี้ –

๔.๑ ให้การต้อนรับและเป็นกันเองกับผู้สมัครงานทุกคน เพื่อให้ผู้สมัครหายประหม่าแต่ในขณะเดียวกันต้องไม่เป็นการพูดเล่นจนไม่เป็นกิจลักษณะ วิธีเริ่มประการ

หนึ่งที่มีประโยชน์ก็คือชวนคุยให้หายประหม่าว่า เป็นใคร มาจากไหน มาอย่างไร รถเมล์หรือรถยนต์ บริษัทนี้หายากหรือง่าย ระหว่างที่เดินเข้ามารู้สึกเป็นอย่างไร พอรู้สึกว่าผู้มาสมัครงานหายประหม่าดีแล้วก็เริ่มต้นเข้าสู่เป้าหมายการสัมภาษณ์ที่แท้จริงได้เลย

๔.๒ บอกลักษณะงานโดยสังเขป เพื่อซ้อมความเข้าใจซึ่งกันและกัน และหากผู้มาสมัครงานเมื่อเข้าใจดีแล้วเกิดไม่ชอบงานนั้น ก็จะได้เลิกรากันไป ต่างคนต่างก็ไม่ต้องเสียเวลาโดยใช่เหตุ

๔.๓ ใช้ภาษาคุยกันหรือภาษาง่าย ๆ การสัมภาษณ์ไม่ใช่การโต้วาที หรือการทดสอบความรู้เรื่องศัพท์ยาก ๆ หรือศัพท์ที่ทางวิชาการ จึงควรใช้ภาษาคุยกันธรรมดา หรือภาษาที่คุณสามารถเข้าใจได้โดยง่าย นอกจากจะมีจุดมุ่งหมายเพื่อทดสอบความรู้ทางวิชาการโดยเฉพาะ จึงควรใช้ศัพท์ทางวิชาการเพื่อให้แสดงความคิดเห็น

๔.๔ ถามให้ต่อเนื่องกัน คือถามเป็นเรื่อง ๆ และให้ติดสัมพันธ์กัน ซึ่งอาจหมายถึงการต้องเตรียมคำถามล่วงหน้าบ้าง การถามย้อนไปย้อนมาจะทำให้เกิดความสับสนและเป็น "หลุม" ที่จะลวงตัวเองให้ตกลงไปได้ แต่ถ้าไม่มั่นใจในข้อมูลที่ผู้สมัครให้มาก็อาจย้อนถามเป็นครั้งคราว เพื่อทดสอบข้อมูลเหล่านั้นว่าจะขัดกันหรือไม่

๔.๕ ใช้คำถามที่ถูกต้องแสดงความคิดเห็น กล่าวคือ อย่าใช้คำถามนำที่ผู้ตอบจะตอบเพียง "ใช่" "ไม่ใช่" เพราะจะทำให้ขายข้อมูลที่ต้องการทราบและไม่ได้เห็นและฟังการแสดงความคิดเห็นของผู้มาสมัครงานให้โอกาสผู้ถูกสัมภาษณ์พูดเต็มที่ ถ้าไม่จำเป็นอย่าแย้งหรือโต้เถียง

๔.๖ สังเกตุกิริยาท่าทางและท่วงทีวาจาที่ตอบ ในระหว่างการสัมภาษณ์ผู้ทำการสัมภาษณ์ต้องคอยสังเกตุดูบุคคลิกลักษณะการวางตัว ท่วงทีวาจา ของผู้สมัครงาน การเตรียมคำล่วงหน้าจึงมีประโยชน์ในตอนนี้ที่ทำให้ผู้สัมภาษณ์มีเวลาสังเกตสังกา ผู้ถามมิใช่ต้องคอยเตรียมคำถามที่จะถามต่อไปจนไม่มีเวลาสังเกตการแสดงออกซึ่งกิริยามารยาทตลอดจนท่วงทีวาจาของผู้ถูกสัมภาษณ์

๔.๗ ให้รู้จัก *"จบ"* การสัมภาษณ์ กล่าวคือ เมื่อจะสิ้นสุดเวลาที่กำหนดไว้สำหรับสัมภาษณ์แต่ละบุคคล ให้รู้จักใช้วิธี *"จบ"* การสัมภาษณ์โดยให้ผู้สมัครไม่รู้สึกว่าได้ถูกขอร้องให้เลิกพูด คำเปรยง่าย ๆ ก็มี *"แหม ! เท่าที่คุณเล่ามาให้ฟังก็รู้สึกว่าคุณมีคุณสมบัติ....เป็นอย่างไรก็บอกไป...."* เหมาะสมกับงานหรือไม่ ถ้ายังไม่เหมาะสมต้องพยายามชี้แจงจนกว่าจะมั่นใจว่าผู้สมัครงานยินยอมรับคำชี้แจงนั้น เพราะถึงเขาจะได้งานหรือไม่ ก็ไม่ควรไปสร้างศัตรูให้กับสถานประกอบการของท่านขึ้นอีกคนหนึ่ง ควรผูกมิตรไว้ก่อนจะเป็นการประชาสัมพันธ์ชื่อเสียงของสถานประกอบการท่านได้เป็นอย่างดี

๔.๘ บอกผลหรือการกระทำขั้นต่อไป เมื่อจบการสัมภาษณ์แล้วควรบอกผลทันทีหากเป็นไปได้ หากยังไม่อาจให้คำตอบแน่นอนได้ก็ขอให้กำหนดวันที่จะรู้ผลโดยแน่นอน เช่น วันที่เท่านั้นเท่านี้ของเดือนนั้นเดือนนี้ การบอกกำหนดกว้าง ๆ ว่า อีก ๒ เดือนจะแจ้งผลไป อาจเป็นเหตุให้เสียคนดีไปกับบริษัทหรือห้างร้านอื่นได้ ทั้ง ๆ ที่ผู้สมัครงานอาจอยากทำงานกับเรามากกว่า แต่ความที่ไม่มีกำหนดแน่นอน ก็ย่อมไม่อาจ *"หวังน้ำบ่อหน้า"* ได้

๔.๙ สัมภาษณ์แล้วรีบให้คะแนนหรือประเมินผล เพราะเก็บไว้อาจสับสนกับผลการสัมภาษณ์คนอื่น ๆ หรือร้ายยิ่งกว่านั้น อาจหลงลืมเลยก็ได้ การประเมินผลจะนำมากล่าวโดยละเอียดอีกครั้ง

๕. การประเมินผลการสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ว่ายากแล้ว การประเมินการสัมภาษณ์หรือกล่าวง่าย ๆ ว่าการจะตัดสินใจว่าจะเลือกใครดีก็ยิ่งยากกว่าเป็นไหน ๆ ยิ่งหากไม่มีหลักการโดยแน่นอนการตัดสินใจก็ยิ่งยากยิ่งขึ้น หลักการดังกล่าวอาจอาศัยแบบพิมพ์ประเมินผลการสัมภาษณ์ช่วยได้มาก แบบพิมพ์ดังกล่าวแตกต่างกันไปตามแต่ลักษณะงาน ตำแหน่งงาน และตามแต่ละสถานประกอบการ ในที่นี้ขอเสนอแบบพิมพ์พอเป็นแนวสำหรับนำไปดัดแปลงแก้ไขให้เหมาะสมกับงานของแต่ละบุคคลดังต่อไปนี้–

การประเมินผลการสัมภาษณ์

ผลการสัมภาษณ์ ☐ คุณสมบัติถูกต้องตามที่ต้องการทุกประการ ☐ คุณสมบัติปานกลาง ☐ คุณสมบัติยังไม่ดีพอ ☐ ไม่ควรรับ ลงชื่อ........................กรรมการ หรือผู้สอบสัมภาษณ์

ชื่อผู้สมัคร......................
หมายเลข.........................
วันที่สัมภาษณ์.....................
เวลา.............................

(๑) คุณสมบัติ	(๒) คุณสมบัติที่ต้องการ	(๓) ผล ดีเลิศ	ดี	ปานกลาง	เลว	(๑) คุณบัติ	(๒) คุณสมบัติที่ต้องการ	(๓) ผล ดีเลิศ	ดี	ปานกลาง	เลว
ความเหมาะสมของอายุ						งานอดิเรก					
สุขภาพอนามัย						กีฬา					
รูปร่าง (สูงใหญ่เหมาะสมแก่งาน)						บันเทิง					
ท่วงทีวาจา						สังคม					
การวางตัว						หนังสือ					
สุ้มเสียง						ชีวิตครอบครัว					
หู (ความสามารถในการรับฟัง)						โสด					
ตา (ปกติ สั้น ยาว)						สมรสแล้ว					
ความถนัดของแขน (ซ้าย ขวา)						บุตรธิดา...คน					
ส่วนยาวลำแขน						รายได้					
การศึกษา						ผู้สมัครงาน					
ประสบการณ์						ภรรยาหรือสามี					
ความสามารถพิเศษ						อื่น ๆ					
ไหวพริบ											
สติปัญญา						ฯ ล ฯ					
ความถนัด											

หมายเหตุ • คุณสมบัติอื่น ๆ กำหนดตามที่ต้องการได้ ๒. ในช่อง (๒) หากงานใดต้องการคุณสมบัติอย่างไรให้ใส่เครื่องหมาย ✓ ไว้ในช่อง (๒) นี้ ๓. ให้แสดงผลการสัมภาษณ์ในช่องใดช่องหนึ่ง ๔. ผลรวมแสดงไว้ข้างบน.

แบบประเมินผลการสัมภาษณ์

ประกอบการบรรยาย เรื่องวิธีการสัมภาษณ์

ผลการสัมภาษณ์
....

(ลงชื่อ)..กรรมการสัมภาษณ์

หมายเลขผู้สมัคร.. ....…

วันที่......... ....เวลา. ....

คุณสมบัติที่ต้องการ	ก ๑๐	ข ๘	ค ๖	ง ๔	จ ๒	ความคิดเห็นเพิ่มเติม
๑. บุคคลิกลักษณะ						
สุขภาพอนามัย						
รูปร่าง ท่วงที						
กิริยา						
๒. การศึกษาและประสบการณ์						
การศึกษา						
การฝึกวิชาชีพโดยเฉพาะ						
ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้อง						
๓. สติปัญญา						
เชาว์หรือไหวพริบ						
ความสามารถในการตอบ คำถามหรือแก้ปัญหา						
ลักษณะการแสดงความคิดเห็น						
เหตุผล						
๔. ความสามารถพิเศษ						
ความถนัดในเครื่องยนต์กลไก						
ความชำนาญในการใช้นิ้วมือ หรือนิ้ว						
ความถนัดในทางขีดเขียนหรือ ตัวเลข						
การเป็นผู้นำ						

คุณสมบัติที่ต้องการ	ก	ข	ค	ง	จ	ความคิดเห็นเพิ่มเติม
	๑๐	๘	๖	๔	๒	
๕. ความสนใจ						
งานอดิเรก						
กีฬา						
บันเทิง						
๖. ลักษณะของการวางตัว						
ถูกกาลเทศะ						
การแต่งกาย						
ความน่าเชื่อถือ						
เป็นที่พึ่งของตนเอง						
การสังคม						
๗. ภูมิหลัง						
ประวัติส่วนตัว						
ชีวิตในครอบครัว						
รวม						

หมายเหตุ ๑. แบบประเมินผลนี้เหมาะสำหรับการสัมภาษณ์ผู้สมัครงานในตำแหน่งสูงๆ ซึ่งต้องการรายละเอียดมาก

๒. หากข้อใดมีความสำคัญต่องานของท่านเป็นพิเศษ อาจเพิ่มคะแนนจาก ๑๐ เป็น ๒๐ ก็ได้ และคะแนนอื่นๆ ลดลงตามส่วน

๓. ความหมายของคะแนนมีดังนี้—

ก หรือ ๑๐ = ดีเลิศ ข หรือ ๘ = ดี

ค หรือ ๖ = ปานกลาง ง หรือ ๔ = พอใช้

จ หรือ ๒ = ไม่ควรรับ

๖. บทสรุป

การสัมภาษณ์จะให้ได้ผลดีก็ต่อเมื่อการสัมภาษณ์นั้นมีหลักการและวิธีการที่ดีพอสมควร กล่าวคือ ต้องมีการเตรียมงานล่วงหน้า ต้องวางแผนซักถามและประเมินผลโดยมีหลักการ นอกจากนั้นยังพึงระลึกถึงสิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติ ดังนี้–

๖.๑ อย่าถามเรื่องที่รู้แล้ว เพราะเสียเวลาโดยใช่เหตุ

๖.๒ โดยปกติอย่ายั่วหรือหลอกผู้ถูกสัมภาษณ์

๖.๓ อย่า *"โฆษณา"* งานที่ว่าง ถ้าจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับงานก็บอกเล่าตรงไปตรงมาเพื่อเป็นการให้ข้อเท็จจริงเท่านั้น

๖.๔ อย่ารับปากหรือสัญญาว่าจะเลื่อนขึ้นเงินเดือน แต่อาจบอกความก้าวหน้าหรืออนาคตของงานได้

๖.๕ อย่าโต้เถียงกับผู้ถูกสัมภาษณ์

๖.๖ อย่ามีอคติ

๖.๗ อย่าด่วนตัดสินใจก่อนสัมภาษณ์ เช่น พอเห็นหน้าก็รู้สึกว่าคนนี้ไม่ควรจะได้งานหรือควรจะได้งาน เป็นต้น

ทั้งหมดนี้ก็เป็นข้อคิดเกี่ยวกับการสัมภาษณ์ที่ดี การจะนำไปใช้ให้ได้ผลก็ย่อมอยู่ที่ผู้ใช้จะฝึกให้เกิดความชำนาญจนสามารถหยิบยกเอาไปใช้ได้ทุกเมื่อ.

ทางไกลใกล้กว่า

ประกิต วิริโยทัย

ที่จริงอยากจะเขียนให้ถูกความหมายว่า "ทางไกลเร็วกว่า" มากกว่า แต่รู้สึกว่าชื่อข้างต้นนี้ก็ดี แล้วถ้าใครเป็นคนช่างคิดก็จะได้เก็บเอาไปคิดได้ด้วย

ถ้าจะว่ากันจริง ๆ แล้ว ไม่ได้คิดที่จะขีดจะเขียนเรื่องทางไกลทางใกล้อะไรทั้งสิ้น แต่จะบอกว่าจะเขียนเรื่องวิชาการเดี๋ยวท่านจะไม่ยอมอ่าน หรืออ่านแล้วก็จะเกิดหมั่นไส้ผมเอาว่าทำเป็นอวดรู้เสียเรื่อย ทำเองได้หรือเปล่า ? ซึ่งผมเองก็ขอยอมรับว่าเรื่องที่จะเขียนเล่าสู่กันฟังนี้ก็ยังไม่แน่ว่าจะทำเองได้ผลหรือไม่ ว่ากันไปว่ากันมา ท่านก็ยังไม่รู้ว่าผมจะว่าเรื่องอะไรของผมกันแน่ ผมเองก็ตั้งใจว่าจะไม่ขยายให้เร็วนัก

ท่านคงจะประสบมาด้วยตนเองบ่อย ๆ ว่า เวลาที่เราจะไปทำงานก็ดี ไปธุระก็ดี หรือไปเที่ยวก็ดี มีอยู่หลายครั้งหลายคราที่เรามักเลือกไปทางที่ไกลกว่าหรืออ้อมกว่า เพราะทางนั้นถึงจะไกลแต่รถไม่ค่อยติด ทำให้ถึงที่หมายได้เร็วกว่า เสมือนทางนั้นใกล้กว่านั่นเอง

ชีวิตการทำงานก็เช่นกัน บางครั้งทางไกลก็มักจะใกล้กว่า ในเมื่อเราต้องปกครองบังคับบัญชาคนหมู่มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งชนชั้นเสมียนพนักงานขึ้นไปที่มีการศึกษาพอสมควร วิธีที่จะแนะนำหรือสั่งสอนกันนั้น ใช้วิธีตรง ๆ มักจะไม่ค่อยได้ผล หรืออาจได้ผลตรงกันข้ามกับที่คาดคิดเอาไว้ด้วยซ้ำไป

เป็นต้นว่า ผู้จัดการใหญ่ของบริษัทแห่งหนึ่ง มักจะมาทำงานสายเป็นประจำ มิช้ามินานแกก็เริ่มรู้สึกว่าพนักงานในบริษัท โดยเฉพาะระดับผู้จัดการรอง ๆ และหัวหน้างานระดับสูง ๆ เริ่มมาสายบ้าง แกทนดูอยู่นานเหตุการณ์ก็ไม่ดีขึ้น วันหนึ่งแกจึงออกประกาศให้พนักทุกคนทราบว่า :

จากประสบการณ์ ปรากฏว่าพนักงานในระดับต่าง ๆ มาสายกันมาก ทำให้เสียเวลาทำงาน ซึ่งเวลาเหล่านี้คิดเป็นมูลค่าได้เป็นหมื่นเป็นแสนบาทต่อปีเวลาทำงานของบริษัท

เราคือ ๘.๐๐–๑๗.๐๐ น. ต่อไปนี้ใครมาสายจะถูกทำโทษสถานหนักและหากไม่เชื่อฟังจะถูกพิจารณาให้ออกจากบริษัท

พอทุกคนได้อ่านประกาศนี้ ผลก็เกิดขึ้นทันตาเห็น กล่าวคือก่อน ๆ นี้แม้ว่าจะมีพนักงานมาทำงานสายบ้าง แต่ก็มีอีกหลายคนที่อยู่ทำงานจนมืดจนค่ำ เพราะเห็นว่ามีงานด่วนที่จะต้องทำให้เสร็จภายในวันนั้น มิฉะนั้นอาจเกิดความเสียหายขึ้น แต่เย็นวันนั้นเองปรากฏว่าพอ ๑๗.๐๐ น. ก็ได้ยินเสียงเก็บของและปิดตู้ปิดลิ้นชัก เพียงชั่วเวลา ๒–๓ นาทีหลังจากนั้นทุกคนก็กลับบ้านกันหมด !

ที่เลวยิ่งกว่านั้นก็คือ การมาทำงานสายก็ยังไม่ดีขึ้นเท่าใด ผู้จัดการใหญ่ถึงกับลงทุนมายืนคุมการทำงานของพนักงานเองตั้งแต่เวลา ๘.๑๕–๙.๐๐ น. ยืนเฝ้าเช่นนี้อยู่๔–๕ วัน แกก็ยิ้มด้วยความโล่งใจว่าไม่มีใครมาสายแล้ว จนกระทั่งวันหนึ่งแกเองติดประชุมที่อื่น กว่าจะมาถึงที่ทำงานก็ร่วม ๑๐ โมง ถึงได้ไปเจอพวกที่มาสายกว่า ๙ โมงเช้าเสียอีก

ผิดกับอีกรายหนึ่ง รายนี้ผู้จัดการแผนก ๆ หนึ่งในบริษัทที่มีชื่อแห่งหนึ่ง แกเป็นคนนอกและเพิ่งได้รับแต่งตั้งมาดำรงตำแหน่งผู้จัดการแผนกนี้ ปรากฏว่ามีพนักงานมาสายมากเช่นกัน แกไม่เรียกใครมาตำหนิหรือออกประกาศใด ๆ ทั้งสิ้น แต่ตัวแกเองเริ่มมาก่อนเวลาทำงานอย่างน้อยครึ่งชั่วโมง แล้วก็เริ่มทำงานของแกไป พอได้เวลาทำงานแกก็จัดการโทรศัพท์ถึงรองผู้จัดการหรือพนักงานคนอื่น ๆ เพื่อขอเรื่องเดิมบ้างหรือเชิญมาปรึกษาหารือกันบ้าง ถ้าใครยังไม่มาแกก็ให้เลขานุการของแกทิ้งโน้ตไว้ว่าแกเชิญมาประชุมทันทีที่มาถึง ปรากฏว่ารายไหนรายนั้นเข้าถึงห้องแกก็เริ่มกระหืดกระหอบแก้ตัวหรือชี้แจงเหตุผลที่มาสายซึ่งแกก็จะยิ้มรับและไม่พูดถึงเรื่องการมาสายเลย แต่จะพูดธุระกันทันที

ผลปรากฏว่าการมาทำงานสายน้อยลงมาก แต่ก็ยังมีบางคนที่ยังมาสายเป็นประจำ แกก็ยังไม่บ่นหรือตำหนิใครหรือออกประกาศใด ๆ อีกทั้งสิ้น แต่ทุกครั้งที่มีเรื่องงานจะพูดกับบุคคลเหล่านี้ แกจะเรียกประชุมตอนเย็น ๆ โดยเลือกเริ่มต้นเอาตอนเกือบจะเลิกงาน ถ้ามีใครบ่นหรือขอตัวว่ามีธุระจำเป็นแกก็จะรีบบอกงดการประชุมนั้นทันที แล้วเลื่อนไปประชุมเช้าวันรุ่งขึ้นเริ่มการประชุมหลังจากเวลาทำงานเพียง ๑๐ หรือ ๑๕ นาทีตรง โดยอ้างว่า

แกไม่ว่างตอนอื่น ปรากฏว่าการกระทำเช่นนี้เพียงไม่กี่ครั้ง แกก็สามารถแก้ปัญหาเรื่องการมาสายของทุกคนได้โดยไม่ต้องมีการออกคำสั่งใด ๆ เลยทั้งสิ้น

ผู้จัดการอีกคนหนึ่งกลับมีปัญหาอีกด้านหนึ่ง กล่าวคือ ทุกคนมักจะ "มาทำงานตามกระดิ่ง แต่ยังไม่ทันกริ่งก็เลิกทำงาน" แกก็ใช้ศิลปในการจูงใจทางอ้อมโดยถือโอกาสก่อนเลิกงานสัก ๑๐–๑๕ นาที แวะไปคุยกับพนักงานที่อยู่ใกล้ ๆ ทางออก พนักงานที่จะกลับก่อน พอโผล่มาเห็นเจ้านายก็ผลุบกลับไปหรือเมียงมอง ๆ แล้วก็เถลไถลไปเข้าห้องน้ำห้องท่า แกทำเช่นนี้หลาย ๆ วันติดต่อกัน โดยไม่ต้องออกคำสั่งเรื่องการออกก่อนเวลาเลย ไม่นานปัญหาเรื่องการกลับก่อนเวลาของแผนกของแกก็หมดสิ้นไป

ในสมัยที่การอบรมพนักงานกำลังเฟื่องฟูอยู่นี้ก็เช่นกัน เรา ๆ ท่าน ๆ มักจะประสบปัญหา ในการส่งพนักงานที่ทำงานมานาน ๆ ให้ ไปรับการอบรมเท็คนิคหรือความรู้ใหม่ ๆ เสมอ เพราะเขาเหล่านั้นย่อมรู้สึกหรือเข้าใจผิด ๆ ว่า ท่านดูถูกว่าเขาซึ่งผ่านงานมาเป็นสิบ ๆ ปียังไม่มีความรู้เพียงพอ วิธีที่จะทำให้คนเหล่านี้ขวนขวายหาความรู้หรือสนใจวิธีการใหม่ ๆ ก็ง่ายนิดเดียว ถ้าหากท่านรับพนักงานใหม่ ๆ ที่ปราดเปรื่องได้เมื่อไหร่ละก็ส่งไปให้บรรดาผู้ชำนาญงานเหล่านี้เขาสอนงานให้เลย ถูกเด็กหน้าใหม่ต้อนเข้าแพล็บเดียว แกก็จะกระตือรือร้นขอไปเข้าอบรมเพื่อรับวิชาการใหม่ ๆ เอง

ในบรรดาห้างร้านและบริษัททันสมัยในประเทศไทยเรานี้เอง ก็มักจะเป็นที่เชื่อถือกันว่า การทำการประเมินผลงานโดยบอกให้ทุกคนรู้ว่าเขามีจุดเด่นและจุดอ่อนอะไรบ้างในรอบปีที่ผ่านมา ถ้ามีจุดเด่นก็ชมเชยกัน ถ้ามีจุดอ่อนก็เสนอว่าควรจะจัดการแก้ไข โดยวิธีนี้ทุกบริษัทก็หวังว่าชนชั้นนักบริหารของบริษัทของตนจะสามารถปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อนของโต แต่จากการทำการวิจัยและค้นคว้าจากของจริง ผลหาได้ปรากฏอย่างที่หวังไว้ไม่ (นี่ผมไปได้ข้อมูลมาจากวารสารชื่อ International Management เดือนกุมภาพันธ์ ๑๙๗๐ เรื่อง "The Subte Art of Directing Indirectly" โดย ERIC WEBSTER ถ้าใครสนใจดูได้ หน้า ๔๔–๔๕) เพราะผลกลับปรากฏว่าจุดอ่อนเหล่านั้นกลับยิ่งเลวลงไปอีก สันนิษฐานว่าคงจะสืบเนื่องมาจากความวิตกกังวลที่ถูกกล่าวหาว่าทำงานบกพร่อง

ในทำนองเดียวกัน การชมเชยต่อหน้าต่อตาของเจ้านายก็มักจะไม่ได้ผลเช่นกัน เพราะผู้ถูกชมก็มักจะนึกว่า เจ้านายแจกยาหอม อีกแล้ว แต่ถ้าหากจะชมกันลับหลังโดยที่คนถูกชมไม่อยู่ด้วย แต่ชมกับเพื่อนร่วมงานของแก แกกลับจะรู้สึกชื่นชมและขยันขันแข็งขึ้นอีกแยะ เพราะผู้ถูกชมลับหลังจะนึกเสมอว่า ถ้าเจ้านายไม่ชอบจริง คงไม่ไปชมกับคนอื่นแน่ !

การจูงใจทางอ้อมนี้ก็มิใช่ว่าจะได้ผลเสมอไปอย่างเช่นเรื่องการมาทำงานสาย ถ้าจะมัวไปจูงใจทางอ้อมกับคนงานในโรงงานละก็เครื่องจักรเห็นจะไม่ต้องได้เดินแน่ เพราะขนาดแต่ละโรงงานให้ตอกบัตรลงเวลา และมีการปรับหรือหักค่าแรง เป็นต้นว่า ๑–๕ นาทีแรกหัก ๒ บาท ๖–๑๕ นาที หัก ๔ บาท ๑๕–๓๐ นาที หัก ๕ บาท ฯลฯ คนงานก็ยังไม่กลัว แถมยังจะได้ยินเสียงบ่นว่า หักได้ก็หักไปซิวะ เอาด้วยซ้ำไป การแก้ก็อาจต้องใช้มาตรการอย่างอื่นให้เหมาะสมกับสภาพและสิ่งแวดล้อมของบุคคลนั้น ๆ ซึ่งจะขอทิ้งท้ายไว้ให้ท่านผู้อ่านนำไปแก้ปัญหาเอาเองก็แล้วกัน หากจะมีปัญหาเช่นนี้เกิดขึ้นในสถานที่ทำงานของท่าน วันนี้เพียงตั้งใจเล่าเรื่อง "การจูงใจหรือสั่งงานทางอ้อม" ตามที่ได้ไปอ่านมาสู่กันฟังกันอ่านเท่านั้น

การฝึกคนเพื่อเพิ่มกำไร

ประกิต วิริโยทัย

จะฝึกเพื่อเพิ่มกำไรได้

ต้องหา "ความต้องการ" ในการฝึกอบรมก่อน

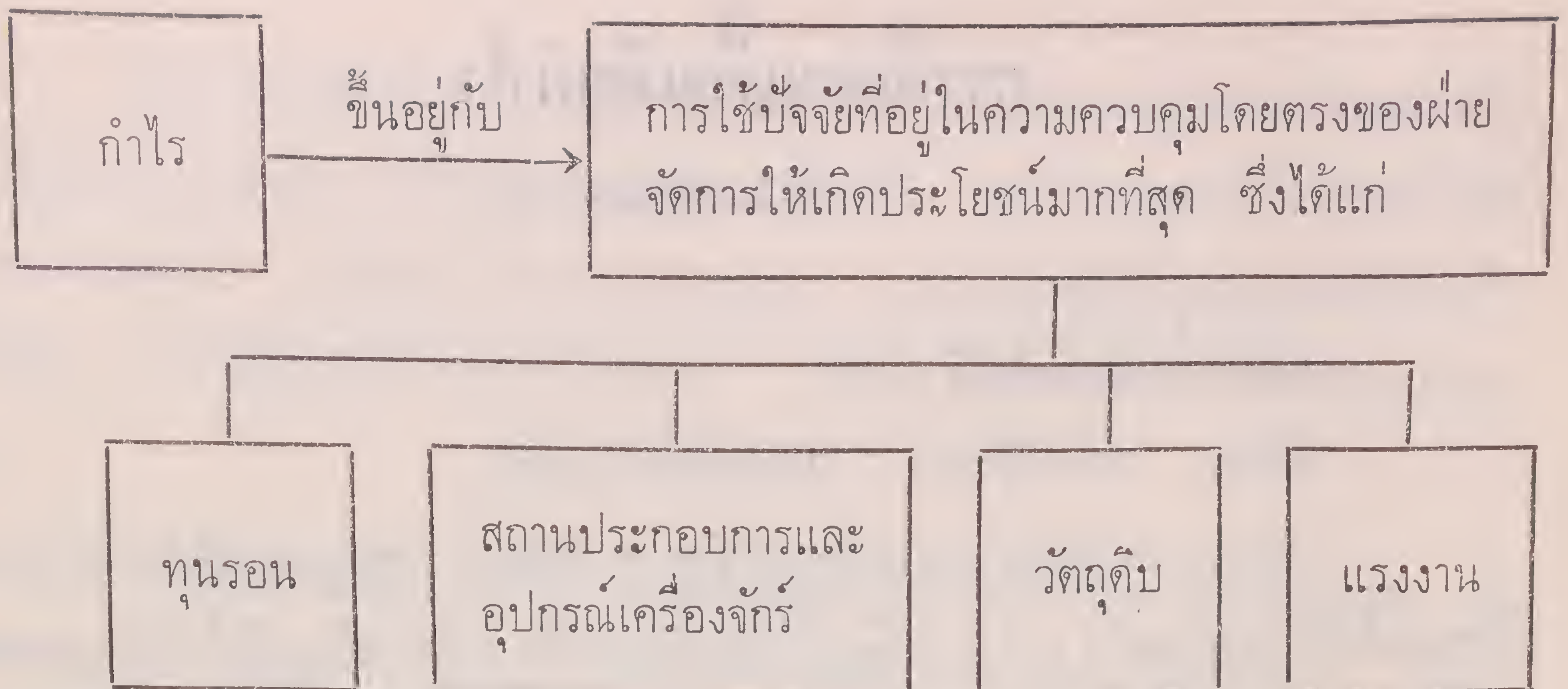
การประกอบอุตสาหกรรมหรือธุรกิจใด ๆ ก็ตาม จุดมุ่งหมายที่สำคัญที่สุดของเจ้าของหรือผู้ลงทุนโดยทั่ว ๆ ไป ก็เพื่อให้ได้มาซึ่งผลกำไร กำไรจึงมักถูกใช้ให้เป็นมาตรการในการวัดผลความสำเร็จของกิจการต่าง ๆ หากกิจการใดมีกำไรมาก เราก็มักกล่าวกันว่ากิจการนั้นได้รับความสำเร็จมาก หากกิจการใดมีกำไรน้อยหรือถึงกับขาดทุนเราก็กล่าวได้ว่ากิจการนั้นประสบความสำเร็จน้อยหรือไม่ประสบความสำเร็จเลยในกรณีที่ขาดทุน

ในเมื่อกำไรเป็นมาตรการวัดความสำเร็จของกิจการเช่นนี้ กำไรจึงพลอยเป็นมาตรการวัดความสำเร็จของผู้จัดการกิจการนั้น ๆ ด้วย ยิ่งผู้จัดการนั้นมิใช่เป็นเจ้าของหรือผู้ลงทุน กำไรก็จะมีบทบาทมากยิ่งขึ้นในการที่จะตัดสินโชคชะตาของผู้จัดการนั้น ๆ ว่ายังควรจะได้รับการจ้างให้เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินกิจการนั้น ๆ หรือไม่ จุดมุ่งหมายสำคัญที่สุดประการหนึ่งของการจัดการจึงเพื่อให้ได้มาซึ่งกำไร และกำไรนี้จะได้มาโดยง่ายก็ต่อเมื่อฝ่ายจัดการ คือรวมตั้งแต่ผู้จัดการใหญ่ลงมาจนถึงหัวหน้างานเบื้องต้น (foreman) รู้จักใช้ปัจจัยต่าง ๆ ที่อยู่ในความควบคุมของตนโดยตรงให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ปัจจัยเหล่านั้นได้แก่

– ทุนรอน (capital)
– สถานประกอบการและเครื่องจักร์ (plant and equipment)
– วัตถุดิบ (raw materials)
– กำลังคน (manpower) แต่ในที่นี้ขอใช้คำง่าย ๆ ว่า "ลูกจ้างหรือแรงงาน" แทน

(หมายเหตุ) : ในที่นี้จะไม่ขอกล่าวถึงปัจจัยที่ไม่อยู่ในความควบคุมของฝ่ายจัดการโดยตรง เช่น การตลาด ความต้องการของลูกค้า ฯ ล ฯ

เพื่อให้เข้าใจได้ง่าย ๆ ขอสรุปเท่าที่กล่าวมาแต่ต้นดังนี้:–

ในบทความนี้จะขอกล่าวเฉพาะการใช้ปัจจัยหลังสุด คือ "**แรงงาน**" ให้เกิดประโยชน์มากที่สุดเพื่อเป็นทางเพิ่มผลผลิตและเพิ่มกำไรเท่านั้น ปัจจัยอื่น ๆ จะไม่ขอกล่าวถึง

การจะใช้ "**แรงงาน**" ให้เกิดประโยชน์มากที่สุดนั้น จะกระทำได้ก็ต่อเมื่อ "แรงงาน" ที่จะถูกนำไปใช้มี "**ประสิทธิภาพ**" และ **ความเต็มใจ** ที่จะให้ใช้ประสิทธิภาพของแรงงานจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อแรงงานนั้นมีฝีมือและความรู้ความสามารถ ตลอดจนอุปนิสัยใจคอเหมาะสมกับงานนั้น ๆ และจำนวนแรงงานหรือคนงานจะต้องได้ส่วนสัดกับภาระของงานคือคนงานต้องไม่มากจนคนล้นงาน หรือไม่น้อยจะต้องทำงานกันไม่ไหว ความเต็มใจทำงานจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อฝ่ายจัดการได้สร้าง "**บรรยากาศในการทำงาน**" ให้ดีพอสมควร เช่น ค่าจ้างตอบแทนในอัตราที่เป็นธรรมและพอให้คนงานยังชีพได้ ความเป็นกันเองระหว่างฝ่ายจัดการกับฝ่ายคนงาน สภาพการทำงานอยู่ในลักษณะที่สะดวกสบายพอสมควร มีสวัสดิการเบื้องต้น เช่น น้ำรับประทาน ที่ล้างหน้าล้างมือ ฯลฯ

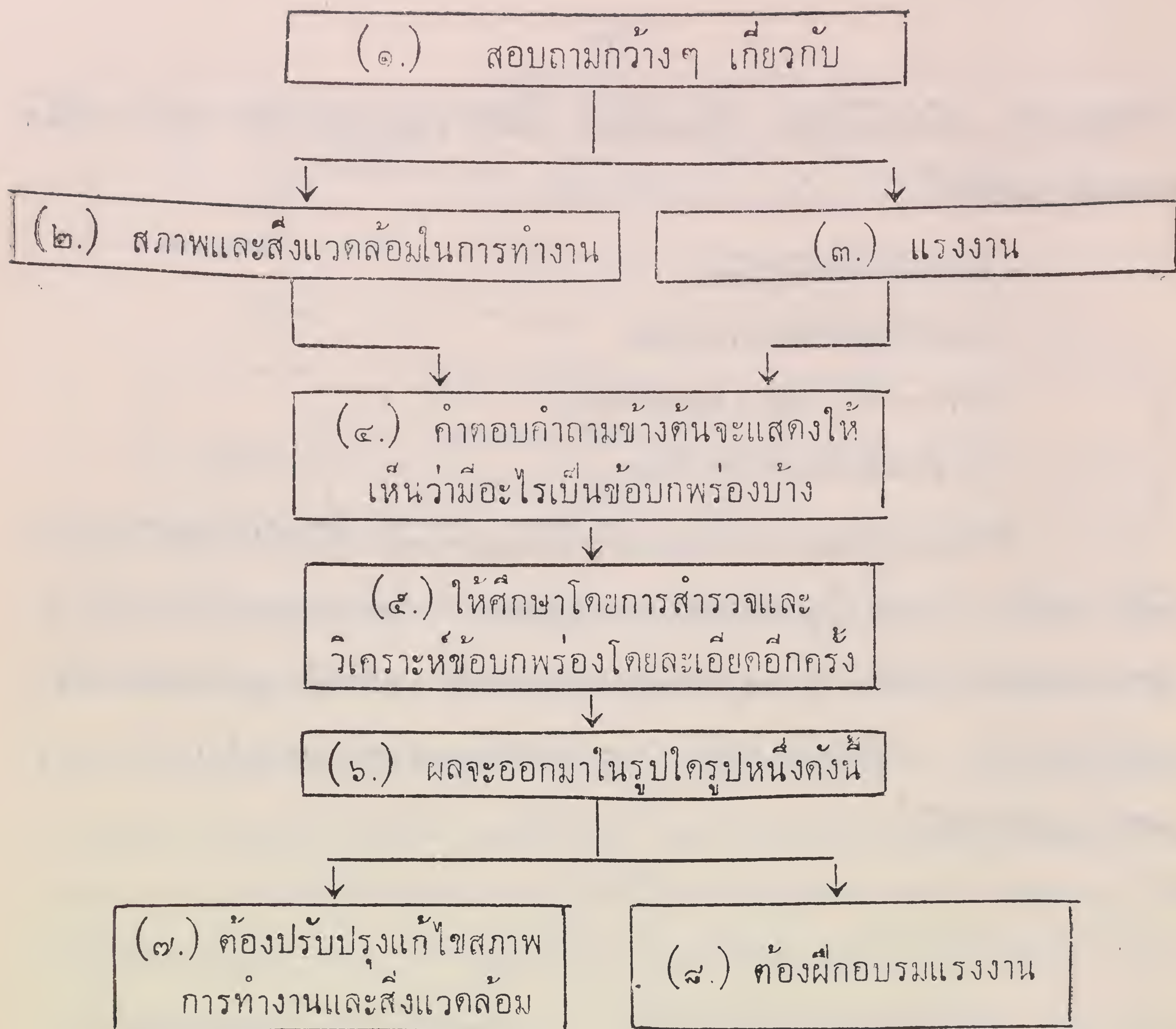
ปัญหาที่น่าคิดก็คือว่า ทำอย่างไรผู้จัดการหรือฝ่ายจัดการจึงจะทราบว่าแรงงานที่ตนมีอยู่มีประสิทธิภาพหรือไม่ ?

วิธีที่ง่ายที่สุดและเกือบมิต้องใช้วิชาการอะไรเลยก็คือตรวจสอบผลงานของแรงงานนั้นเอง หากผลงานยังไม่ได้มาตรฐานที่ตั้งไว้ โดยที่ฝ่ายจัดการให้คำนึงแล้วว่ามาตรฐานที่ตั้งไว้เป็นมาตรฐานเฉลี่ยและยุติธรรมแล้วจริง ๆ ก็แสดงว่าแรงงานนั้นอาจยังไม่มีประสิทธิภาพ

หรือพูดง่ายๆ ว่ายังไม่มีฝีมือพอ ลักษณะอื่นๆ ที่แสดงว่าแรงงานยังไม่มีประสิทธิภาพฝีมือพออาจสังเกตได้ดังนี้

- *คุณภาพของงานยังไม่ดีพอ*
- *มีของเสียมากในระหว่างการผลิต*
- *อัตราการเข้า ๆ ออก ๆ ของคนงานสูง*
- *การสับเปลี่ยนงานกันทำทำได้ยาก*

หากแรงงานในสถานประกอบการใดมีลักษณะดังเช่นว่านี้ในข้อใดข้อหนึ่งก็พึงตั้งข้อสังเกตได้ว่า แรงงานนั้นอาจมีประสิทธิภาพไม่เพียงพอ จึงควรหาทางแก้ไขโดยขั้นแรกศึกษาให้ละเอียดว่าอะไรเป็นสาเหตุแห่งข้อบกพร่องเหล่านั้น และอาจมีทางแก้ไขข้อบกพร่องเหล่านั้นอย่างไร เพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้น กระบวนการศึกษาสาเหตุและข้อแก้ไขดังกล่าวอาจแสดงในรูปแผนผังดังนี้

คำถามกว้าง ๆ ที่จะใช้สอบถามตามข้อ (๑) ในรูปแบ่งเป็น ๒ ประเภทใหญ่ๆ คือ ประเภทแรกเกี่ยวกับสภาพและสิ่งแวดล้อมในการทำงานที่ไม่รวมถึงแรงงาน และประเภทที่สองที่เกี่ยวกับแรงงานโดยเฉพาะ

สำหรับประเภทแรกอาจตั้งคำถามกว้าง ๆ ได้ดังนี้:—

• คำถามโดยทั่ว ๆ ไป

- โรงงานหรือบริษัทนี้มีวัตถุประสงค์หรือนโยบายอย่างไร?
- คาดว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงอะไรในอนาคตหรือไม่?
- การจัดรูปหน่วยงานดีพอที่จะให้ได้มาซึ่งวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่?
- กิจการได้กำไรดีอยู่หรือ?
- มีทางใดปรับปรุงแก้ไขได้บ้าง?

๒. คำถามเกี่ยวกับด้านการเงิน

- การใช้เงินทองของโรงงานหรือบริษัทประหยัดหรือได้ผลคุ้มค่าหรือไม่ ?
- มีการลงทุนเพื่อการศึกษาค้นคว้า เพื่อการพัฒนา และเพื่อผลผลิตแล้วหรือยัง ?
- การควบคุมงบประมาณได้ผลดีเพียงใด ?
- มีการพยากรณ์ต้นทุนหรือควบคุมต้นทุนได้แน่นอนเพียงใด ?

๓. คำถามเกี่ยวกับการผลิต

- สามารถผลิตได้ตามเป้าหมายทุกวันหรือไม่ ?
- คุณภาพได้ตามมาตรฐานหรือไม่ ?
- หากมีเหตุฉุกเฉิน จะยังคงสามารถผลิตได้ตามเป้าหมายหรือไม่ ?

๔. คำถามเกี่ยวกับการขายและการตลาด

- สถิติการขายน่าพอใจหรือไม่ ?
- การขายและการผลิตไปด้วยกันได้หรือไม่ ?
- ขอบเขตของตลาดกว้างขวางพอหรือไม่ ?
- มีใครตำหนิเรื่องมรรยาทและบริการของพนักงานขายหรือไม่ ?

๕. คำถามเกี่ยวกับโรงงานและเครื่องจักร

- ที่ตั้งโรงงานหรือเครื่องจักรเหมาะสมหรือยัง ?
- ทั้งโรงงานและเครื่องจักรอยู่ในสภาพใด ?
- ต้องปรับปรุงแก้ไขหรือไม่ ?
- มีทางที่จะดำเนินการควบคุมและรักษาให้ดีขึ้นหรือไม่ ?
- จะต้องปรับปรุงหัวหน้างานหรือผู้ควบคุมเครื่องจักรหรือไม่ ?
- ต้องลงทุนเพิ่มขึ้นหรือไม่ ?
- เครื่องจักรต้องเปลี่ยนใหม่หรือไม่ เมื่อใด ?

๖. คำถามเกี่ยวกับผลผลิตหรือสินค้าที่ผลิตแล้ว

- สินค้าคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐานที่ต้องทิ้งไปมีจำนวนมากน้อยเพียงใด ?
- มีลูกค้าร้องเรียนหรือตำหนิติฉินมากหรือไม่ ?
- การตรวจสอบคุณภาพภายในมีหรือไม่ ?
- ถ้ามี ปฏิบัติกันอย่างไร ? หย่อนยาน ? เข้มงวดเกินไป ? หรือสม่ำเสมอหรือไม่ ?
- ในอนาคตคาดว่าจะมีคู่แข่งเพิ่มขึ้นหรือไม่ ?
- บริษัทควรจะเลิกผลิตสินค้าประเภทใดบ้าง ?
- ราคาสินค้าจะสูงขึ้น ตกต่ำลง หรือคงที่ ?

สำหรับประเภทที่สอง อาจตั้ง คำถามเกี่ยวกับแรงงาน ได้ดังนี้

- การทำงานเป็นทีมหรือเป็นหมู่คณะได้ผลหรือไม่ ?
- ทุกคนทำงานเป็นอิสระได้หรือไม่ ?
- มีการฝึกอบรมและพัฒนาแรงงานเพียงใด ? และอะไรบ้าง ?
- ประสิทธิภาพการทำงานมีทางปรับปรุงหรือเพิ่มขึ้นได้หรือไม่ ?
- คนงานหนึ่งคนทำงานมากกว่าหนึ่งอย่างได้หรือไม่ ?
- มีงานใดต้องการคนเพิ่มขึ้นหรือไม่ ?
- มีพนักงานใกล้เกษียณมากน้อยเพียงไร ?
- มีปัญหาในการจัดหาหรือจ้างคนใหม่หรือไม่ ?
- มีพนักงานเข้า ๆ ออก ๆ บ่อย ๆ หรือเปล่า ?
- งานแต่ละชิ้นใช้คนทำหน้าที่เหมาะสมกับความสามารถและนิสัยของเขาหรือยัง ?
- ผู้จัดการและหัวหน้างานทุกระดับได้รับการฝึกเพื่อให้สามารถฝึกสอน ลูกน้องได้หรือไม่ ?
- ที่ตั้งของสถานประกอบการก่อให้เกิดปัญหาในการจ้างงานหรือเปล่า ?

- จะจัดหาคนงานดีมีฝีมือที่ไหนได้บ้าง ?
- คนงานมีฝีมือประเภทใดหาได้ยากบ้าง ?
- ต้อง "แข่ง" หรือ "แย่ง" คนงานกับโรงงานในละแวกใกล้เคียงหรือไม่ ?

ฯลฯ

คำตอบคำถามเหล่านี้ หากได้รวบรวมมาพิจารณาดู จะเห็นได้ว่าจะชี้ข้อบกพร่องเกี่ยวกับสภาพและสิ่งแวดล้อมในการทำงาน หรือเกี่ยวกับแรงงานได้ไม่มากก็น้อย (ตามข้อ ๔ ในรูป) หากได้นำเอาข้อบกพร่องเหล่านี้มาศึกษาวิเคราะห์โดยละเอียดอีกครั้งก็จะได้ผลออกมาว่า มีอะไรบ้างในข้อบกพร่องเหล่านั้นที่เกี่ยวกับแรงงานและฝึกอบรมแก้ไขได้ หรือมีอะไรบ้างที่เกี่ยวหรือไม่เกี่ยวกับแรงงานที่ไม่อาจใช้การฝึกอบรมเป็นการแก้ไขได้ แต่ต้องอาศัยการแก้ไขในทางอื่น เช่น ปรับปรุงหรือแก้ไขสภาพการทำงานหรือสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ ให้ดีขึ้น คำตอบคำถามดังกล่าวข้างต้นจึงอาจใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแผนการหรือโครงการอบรมเจ้าหน้าที่ขององค์การได้

นอกจากนี้ การวิเคราะห์ข้อบกพร่องของแรงงานเพื่อให้ทราบว่ามีใครบ้างควรจะได้รับการฝึกอบรมเพิ่มเติม เมื่อใด ที่ไหน และอย่างไรนั้น ยังกระทำได้อีกหลายวิธีดังต่อไปนี้–

๑. **ใช้วิธีวัดผลงาน** กล่าวคืองานทุกชิ้นจะต้องมีมาตรฐานตั้งไว้ก่อน แล้วเอาผลงานจริงของพนักงานแต่ละคนเทียบกับมาตรฐานนั้น หากผลงานยังไม่เข้าสู่ขั้นมาตรฐาน ก็หมายความว่าฝีมือยังไม่ถึงหรือไม่ตั้งใจทำงาน ถ้าฝีมือยังไม่ถึงก็ต้องพิจารณากันต่อไปว่าคน ๆ นั้นมีแววพอที่จะฝึกอบรมเพื่อเพิ่มฝีมือให้หรือไม่ หรือเป็นเพราะฝ่ายจัดการยังใช้งานไม่ถูกกับความสามารถและอุปนิสัยของคนงานนั้น

๒. **ใช้วิธีสำรวจความคิดเห็น** โดยใช้แบบคำถามหรือสัมภาษณ์หัวหน้างานและพนักงาน เพื่อให้ทราบข้อคิดเห็นและความสนใจของแต่ละคน ว่าใครจะรับการอบรมหรือไม่และหากสนใจจะรับการอบรม วิชาใดจึงจะเป็นประโยชน์แก่งานในหน้าที่ วิธีนี้มีประโยชน์ที่ว่าได้ทราบข้อคิดเห็นที่อาจแตกต่างหรือคล้ายคลึงกัน ระหว่างหัวหน้างานกับผู้

ปฏิบัติงานจริง ๆ ว่าแต่ละเข้าใจว่างานนั้นคืออะไร มีมาตรฐานหรือมาตรการอย่างไร หากความคิดเห็นแตกต่างกันมาก การประสานงานระหว่างหัวหน้างานกับลูกน้องอาจทำได้ยาก จึงควรมีการอบรมหรือปรึกษาหารือระหว่างบุคคลทั้ง ๒ ฝ่าย เพื่อให้ความคิดและความเข้าใจในงานอยู่ในร่องในรอยเดียวกัน เป็นการสะดวกที่จะประสานงานและสร้างสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างหัวหน้างานกับผู้ปฏิบัติงาน

๓. **ใช้วิธีสัมภาษณ์ผู้ขอลาออกจากงาน** ได้เคยกล่าวไว้ข้างต้นแล้วว่าอัตราการเข้า ๆ ออก ๆ ของคนงานเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงข้อบกพร่องของการบริหารงานได้ประการหนึ่ง ก่อนที่จะให้พนักงานลาออกตามความประสงค์ ฝ่ายจัดการโดยเฉพาะอย่างยิ่งฝ่ายจัดการงานบุคคลสมควรจะทำการสัมภาษณ์ผู้ขอลาออกจากงาน เพื่อขอทราบเหตุผลที่แท้จริงในการลาออกของเขา และขอทราบด้วยว่าบริษัทหรือองค์การของตนมีข้อบกพร่องอะไรบ้าง ข้อบกพร่องเหล่านั้นจะใช้วิธีแก้ไขด้วยการฝึกอบรมได้หรือไม่ ? อย่างไร ? ยิ่งกว่านั้นการสัมภาษณ์ผู้ขอลาออกจากงานอาจเป็นการยับยั้ง หรือทำให้ผู้นั้นเปลี่ยนใจอยู่ทำงานต่ออีกก็ได้ หรือหากบุคคลนั้นจะลาออกจริง ๆ การสัมภาษณ์ที่ดีนอกจากจะได้ทราบข้อเท็จจริงและเป็นการสำรวจข้อบกพร่องของบริษัทแล้ว ยังเป็นการสร้างความรู้สึกที่เป็นมิตรแก่ผู้ที่ขอลาออก ทำให้บริษัทไม่ถูกผู้ขอลาออกกล่าวโจมตีทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงของบริษัท

๔. **ใช้วิธีวางแผนอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ล่วงหน้า** หากในอนาคตจะมีการขยายงานหรือเปลี่ยนแปลงเครื่องจักรหรือกระบวนการผลิต ก็ควรจะได้คำนึงด้วยว่าความต้องการในด้านแรงงานจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง จะต้องใช้พนักงานเพิ่มขึ้นหรือลดลง พนักงานเหล่านั้นได้แก่ใครบ้าง ต้องมีฝีมือหรือคุณสมบัติอย่างไร มีปัญหาในการจัดหาหรือไม่ ? หากมีก็อาจต้องวางแผนการฝึกอบรมผู้ที่มีแววเสียเนิ่น ๆ เพื่อให้ทันรับงานที่จะขยายหรือเปลี่ยนแปลงมิใช่รอจนทุกอย่างเปลี่ยนแปลงแล้วจึงค่อยคิดหาคนที่เหมาะสมมาทำงาน ซึ่งอาจหาผู้เหมาะสมจริง ๆ ไม่ได้ ทำให้งานไม่ได้ผลเท่าที่ควร

นอกจาก ๔ วิธีดังกล่าวนี้แล้ว ยังมีวิธีการวิเคราะห์ที่จะใช้หา "ความจำเป็น" ของการอบรมอีกมาก แต่ ๔ วิธีดังกล่าวและวิธีที่บรรยายมาแต่ต้น เป็นวิธีที่ไม่สลับซับซ้อน

มากนักและเชื่อว่าใคร ๆ ก็ทำได้ หากได้เอาใจใส่สำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ โดยถี่ถ้วนสักหน่อย วิธีอื่น ๆ ที่จะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการต้องฝึกอบรม พนักงานของบริษัทยังมีอีกมาก เช่น วิเคราะห์โครงการณ์สร้างของบริษัท วิเคราะห์ระบบการทำงาน วิเคราะห์สถิติแรงงาน (อายุของผู้ปฏิบัติงานในระดับต่าง การลางานหรือขาดงาน ฯลฯ) วิเคราะห์ปัญหาการบริหารงานของหัวหน้างาน วิเคราะห์ต้นทุนเป็นต้น

หากคุณได้ข้อมูลครบถ้วนหรือพอสมควรแล้วว่าข้อบกพร่องของสถานประกอบการของคุณมีอะไรบ้าง และได้วิเคราะห์แล้วว่าอะไรเป็นปัญหาที่จะแก้ไขด้วยการฝึกอบรมได้ ขั้นสุดท้ายก็เป็นการวางแผนหรือกำหนดนโยบายเพื่อฝึกอบรมคนเพื่อให้ทุกคนมีประสิทธิภาพในการทำงานดีขึ้น ซึ่งก็จะเป็นผลโดยตรงในการเพิ่มผลกำไรของคุณนั่นเอง การวางแผนอบรมหรือกำหนดนโยบายนี้ คุณควรจะกำหนดด้วยเลยว่าใครและวิชาอะไรควรทำการอบรมก่อน จะอบรมโดยบริษัทเองหรือต้องให้ไปอบรมที่อื่น จะอบรบวิธีไหนจึงจะดี และจะต้องมีอุปกรณ์และเครื่องใช้ประกอบการอบรมอย่างไร คำตอบคำถามเหล่านี้ขอเว้นไว้ฉบับหน้าจึงจะนำมาเฉลยสู่กันฟัง

ข้อคิดเห็นในการให้สวัสดิการ

ประกิต วิริโยทัย

พอเอ่ยถึงเรื่องสวัสดิการที่บรรดาบริษัทห้างร้านในเมืองไทยให้แก่ลูกจ้าง และเอามาเปรียบเทียบกันดูแล้ว มีหลายท่านสงสัยว่า "ที่อื่น ๆ หลายแห่ง เขาจัดบริการสวัสดิการโลดโผนผิดแผกกันไปอย่างไรบ้าง ?"

เห็นจะเป็นเพราะทนต่อคำถามเช่นนี้บ่อย ๆ ไม่ได้นั่นเอง เมื่อเร็ว ๆ นี้ก็เลยมีบรรณาธิการวารสารทางวิชาการของต่างประเทศฉบับหนึ่ง ไปค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลที่น่าสนใจเกี่ยวกับสวัสดิการในประเทศต่าง ๆ มาได้ดังนี้

ที่อังกฤษ บริษัทโฆษณามีชื่อแห่งหนึ่ง จัดสวัสดิการให้แก่พนักงานรับโฆษณาของบริษัทด้วยการแจกบุหรี่ให้ฟรีเดือนละ ๔๐ มวน หรือ ๒ ซองครึ่ง หรือ ๑ กระป๋องใหญ่ ทั้งนี้ด้วยเหตุผลที่ว่า พนักงานรับโฆษณาของตนไม่ควรต้องรับภาระซื้อบุหรี่ให้ลูกค้าที่มาติดต่อสูบ และในขณะเดียวกัน ก็ไม่ควรต้องควักสตางค์เองหากจะต้องสูบเป็นเพื่อนลูกค้าในขณะติดต่องานกัน เพราะฉะนั้น ถ้าพนักงานคนใดไม่สูบบุหรี่หรือสูบไม่เป็น ก็จะได้บุหรี่ฟรีลดลงตามส่วน เพราะเพียงมีไว้ให้ลูกค้าสูบเท่านั้น

ที่อเมริกาใต้ ประเทศอาเย็นตินา บรรดาบริษัทห้างร้านใหญ่ๆ มักจะมีบริการแจกตั๋วเครื่องบินพร้อมทั้งค่ากินอยู่ ให้นักบริหารชั้นสูงของตนไปเที่ยวต่างประเทศปีละหนึ่งครั้ง บริษัทผลิตรถโฟล์คในเยอรมัน ก็แจกรถยนต์ให้ผู้จัดการระดับกลางและระดับสูงฟรีคนละหนึ่งคัน พร้อมทั้งน้ำมันรถ (แต่ไม่เห็นบอกว่ามีการยึดคืนหรือไม่หากผู้จัดการคนหนึ่งคนใดลาออกไปอยู่กับบริษัทอื่น) สำหรับพนักงานระดับอื่น ๆ มีบ้านพักตากอากาศทั้งในแถบชายทะเลและแถบภูเขาสูง ให้ไปพักฟรี (น่ากลัวจะเอาตัวอย่างไปจากบ้านพักชะอำของ บปซ.)

ที่ญี่ปุ่น บริษัทมีชื่อแห่งหนึ่งซึ่งทำรายได้ปีละประมาณ ๑๐,๐๐๐ ล้านบาท (ครับ ! ๑๐,๐๐๐ ล้านบาท หรือ ๕๐๐ ล้านเหรียญอเมริกันนั่นแหละครับ) บริษัทดังกล่าวนี้จ้างประธานบริษัทไว้ในอัตราเพียงปีละ ๖๐๐,๐๐๐ บาท หรือเดือนละ ๕๐,๐๐๐ บาท

ซึ่งไม่มากกว่าประธานบริษัทใหญ่ ๆ ของไทยเท่าใดนัก หรืออาจจะน้อยกว่าที่บางบริษัทจ้างเสียอีกด้วยซ้ำ แต่ทว่านอกจากเงินเดือน เดือนละ ๕๐,๐๐๐ บาทแล้ว ประธานบริษัทแห่งนี้ยังได้รับสวัสดิการอื่น ๆ จากบริษัทอีกดังนี้.– โบนัสปีละ ๓๔๐,๐๐๐ บาท บำเหน็จตอนเกษียณ ๒๐๐.๐๐๐ บาท โดยบริษัทเป็นผู้จ่ายภาษีให้ รถประจำตำแหน่งราคา ๓๐๐,๐๐๐ บาท คนขับรถกินเงินเดือนบริษัทปีละ ๑๘,๐๐๐ บาท น้ำมันรถยนต์ ปีละ ๒๐,๐๐๐ บาท เงินค่ารับรอง ปีละ ๗๐๐,๐๐๐ บาท รวมปีละเกือบ ๒ ล้าน ๒ แสน บาท หรือเดือนละเกือบ ๒ แสนบาท !

ที่เนเธอร์แลนด์ บริษัทผลิตรถดาฟ หรือรถแดฟ (แล้วแต่คุณจะเรียก) จะมีการจับฉลากออกลอตเตอรี่รถแดฟ ๕ คัน ทุก ๆ ปีระหว่างเทศกาลคริสต์มาส

ตามบทความที่ว่านี้ แม้แต่ในประเทศโซเวียตรัสเซียซึ่งคุยนักคุยหนาว่า คนงานทุกคนมีสวัสดิการเท่าเทียมกัน ก็มักจะไม่จริง เพราะปรากฏว่าคนใหญ่คนโตของพรรค มักมีอภิสิทธิ์ในการล่าสัตว์หรือซื้อของฟุ่มเฟือยของประเทศตะวันตกได้ นอกจากนั้นถ้าเจ็บป่วยก็ยังเข้าโรงพยาบาลพิเศษเฉพาะคนใหญ่คนโตเหล่านี้ได้อีกด้วย

คราวนี้ลองหันมาดูเมืองไทยเราบ้าง จะเห็นว่าบริษัทห้างร้านต่างๆ ก็จัดสวัสดิการกันพิศดารพอสมควร นับตั้งแต่บริษัทห้างร้านที่มีเชื้อจีน มักจะจัดข้าวปลาอาหารให้ลูกจ้างกินฟรี บางแห่งก็หุงข้าวให้กินเฉยๆ ลูกจ้างหากับข้าวมาเอง บางแห่งจัดบ้านพักให้อยู่ในบริเวณโรงงานเลย บางแห่งก็แจกผลิตภัณฑ์ของบริษัทให้ใช้ฟรี นับว่าโรงงานยาสูบก็เคยแจกบุหรี่ให้พนักงานสูบฟรี แต่ต่อมาสรรพากรรู้เข้าเลยเรียกเก็บภาษีรายได้เพิ่ม เพราะถือว่าเป็นรายได้อย่างหนึ่งของพนักงาน โรงงานยาสูบเลยต้องเลิกแจก ไม่ทราบว่า บปซ. เคยแจกปูนซิเมนต์ให้พนักเอาไปใช้บ้างหรือเปล่า ถ้าเคยหรือยังแจกอยู่ก็คงได้แบกกันน่าดู ยิ่งเป็น บผว. ด้วยละก็ คงจะน่าดูยิ่งขึ้น เพราะผมเองก็อยากรู้ว่า ถ้าแจกเสาซีแพคคนละต้น ใครจะแบกไปไหวบ้าง !

สวัสดิการที่จัดกันทั่ว ๆ ไป และที่นิยมกันมาก ก็คงจะเป็นไปในรูป รถรับส่ง เครื่องแบบ โบนัส บำเหน็จรางวัล และ สวัสดิการอื่น ๆ ที่กฎหมายบังคับให้มี เช่น น้ำดื่ม

ห้องน้ำ การปฐมพยาบาลเบื้องต้น เป็นต้น ทราบว่ามีโรงงานทอกระสอบแห่งหนึ่งในต่างจังหวัดเคยคิดที่จะให้มีโรงเลี้ยงเด็ก เพื่อรับเลี้ยงเด็กให้กับบรรดาแม่ลูกอ่อนทั้งหลายในขณะทำงานด้วย

บริษัทห้างร้านที่มั่นคงมักจะมีบริการด้านสวัสดิการอีกหลายอย่าง เป็นต้นว่า เงินสะสม เงินประกันสุขภาพและการเจ็บป่วย ซึ่งบางแห่งก็ทำประกันไว้กับบริษัทประกัน บางแห่งก็ติดต่อโดยตรงกับโรงพยาบาลเลย นอกจากนั้นก็ยังมี เงินบำเหน็จบำนาญ เงินกู้เป็นซ่อมแซมบ้าน เพื่อสร้างบ้าน เพื่อซื้อบ้าน เพื่อซื้อรถยนต์ เพื่อซื้อที่ดิน เพื่อเสียค่าเล่าเรียนบุตร และที่พิสดารก็คือ *ให้กู้เพื่อไปใช้หนี้ที่กู้เขามาโดยเสียดอกเบี้ยแพง ๆ!*

ปัญหาก็เลยเกิดขึ้นว่า สวัสดิการอะไรบ้างที่ควรจะให้ ? ให้แค่ไหนถึงจะเหมาะ ? ถ้าจะตอบอย่างรวบรัดก็ต้องตอบว่า "อย่างน้อยต้องให้เท่าที่กฎหมายแรงงานกำหนดไว้ และจะให้ได้แค่ไหนต้องดูว่านายจ้างมีความสามารถแค่ไหน และลูกจ้างเองพร้อมที่จะรับได้แค่ไหน"

แน่นอน สวัสดิการก็เป็นรายได้รูปหนึ่งของลูกจ้างนั่นเอง แต่มักจะดีที่ไม่ต้องเสียภาษี หรือถ้าเสียก็คงน้อยกว่าที่จะไปเพิ่มให้เป็นรายได้แล้วต้องเสียภาษีในรูปของภาษีเงินได้ นอกจากนั้น สวัสดิการบางประเภทยังเป็นการเพิ่มความมั่นคงในชีวิตบั้นปลายของพนักงานด้วย เช่นเงินสะสม เงินบำเหน็จ บางประเภทก็เป็นการสร้างความพอใจให้แก่พนักงาน เพราะทำให้ลูกจ้างได้เห็นว่า นายจ้างก็คำนึงถึงและเป็นห่วงสวัสดิภาพของลูกจ้าง เป็นรากฐานที่เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีงามระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง ในขณะเดียวกัน เมื่อลูกจ้างพอใจและมั่นใจในตัวนายจ้าง ก็จะทำงานด้วยความเต็มใจ อาจลดจำนวนวันขาดงาน มาสายลาออก ตลอดจนลดการสิ้นเปลืองที่เกิดขึ้นเพราะอุบัติเหตุหรือการจงใจกลั่นแกล้งด้วย ซึ่งก็สรุปได้ว่า นายจ้างเอง ก็จะได้รับประโยชน์ที่มีคนงานดีมีสมรรถภาพ ทำให้ผลผลิตสูงขึ้นและต้นทุนต่ำลง

สำหรับสวัสดิการในรูปต่าง ๆ นั้น อาจมีได้ดังนี้

บริการเพิ่มความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม	เช่น โบนัส แจกผลิตภัณฑ์ของบริษัท เงินสงเคราะห์ช่วยเหลือต่าง ๆ เงินบำเหน็จบำนาญ รางวัลความขยัน

	รางวัลความสะอาด รางวัลความคิดดี ประกันสุขภาพและการเจ็บป่วย ฯลฯ
บริการด้านสุขภาพและอนามัย	เช่น การตรวจร่างกายและฉายเอ็กซเรย์ปีละครั้ง ฉีดยาปลูกฝีในฤดูร้อน การปฐมพยาบาลเบื้องต้น มีแพทย์และพยาบาลให้การเยียวยารักษาเมื่อเจ็บป่วย ฯลฯ
บริการด้านอำนวยความสะดวก	เช่น ห้องน้ำ ห้องส้วม โรงอาหาร ห้องพักผ่อน รถรับส่ง ร้านจำหน่ายเครื่องอุปโภคบริโภคในราคาที่ต่ำกว่าท้องตลาด เครื่องทำน้ำเย็นสำหรับดื่ม พัดลม เครื่องทำความเย็น เปิดเพลงขณะทำงานหรือพักผ่อน ฯลฯ
บริการด้านแก้ปัญหาส่วนบุคคลและครอบครัว	เช่น แนะนำเกี่ยวกับชีวิตและปัญหาประจำวัน ปัญหาทางครอบครัว เรื่องทุกข์ร้อนส่วนตัวและครอบครัว ฯลฯ
บริการด้านการบันเทิงและกีฬา	เช่น จัดให้มี วงดนตรี การแข่งขันกีฬาภายในหรือระหว่างบริษัท ประกวดถ่ายรูป นำเที่ยว ทัศนศึกษาดูงาน บ้านพักตากอากาศ ฯลฯ

สำหรับใครที่คิดว่าบริการสวัสดิการ ๕ ประเภทข้างต้นนี้ยังไม่เพียงพอ ก็มีผู้มีประสบการณ์สูงในด้านนี้ท่านหนึ่ง ได้เสนอบริการสวัสดิการไว้อีก ๒ ประเภท คือ

บริการสวัสดิการด้านชุมนุมชน	เช่น ลางานโดยได้รับเงินเดือนเต็มเพื่อไปช่วยพัฒนาท้องถิ่น เพื่อไปช่วยดับเพลิง เพื่อไปออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนราษฎร เพื่อไปประชุมกับทางราชการ ฯลฯ
บริการสวัสดิการด้านส่งเสริมการศึกษา	เช่น ตั้งมูลนิธิช่วยการศึกษา หรือ ให้ทุนการศึกษา ฯลฯ

ขอย้ำอีกครั้งหนึ่งว่า การให้สวัสดิการประเภทใดก็ตามพึงพิจารณาความสามารถของผู้ให้ และ ความพร้อมเพรียงของผู้รับ ให้ดีเสียก่อน มิฉะนั้น สวัสดิการที่ให้ไป อาจเป็นผลร้ายมากกว่าผลดี □

คนละทรรศนะ

พนักงานสำรวจตลาดสองคน ซึ่งทำงานประจำอยู่ในบริษัทจำหน่ายสินค้าซีเมนต์ และวัตถุก่อสร้างที่มีชื่อเสียงคนละแห่ง ต่างก็ได้รับคำสั่งด่วนให้เดินทางไปสำรวจตลาดการค้าที่อำเภอในภาคใต้แห่งเดียวกัน ซึ่งอำเภอนั้นกำลังมีการพัฒนาและขยายตัวออกไปอย่างกว้างขวาง เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ซึ่งดำเนินการหรือค้าขายเกี่ยวกับเหมืองแร่และสวนยางกำลังประสบผลดีมีกำไรมากเป็นประวัติการณ์ อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่า สิ่งปลูกสร้าง อาคารบ้านเรือน ตลอดจนร้านค้าต่าง ๆ ที่มีอยู่ในอำเภอนี้ ล้วนแต่ปลูกสร้างกันมานานแล้วแต่โบราณ และยังคงอยู่ในโครงร่างของไม้และสังกะสีซึ่งค่อนข้างชำรุดทรุดโทรมแล้วเป็นส่วนใหญ่ และดูเหมือนยังไม่มีใครคิดหรือดำริจะหาวัตถุและอุปกรณ์การก่อสร้างอย่างอื่น ๆ มาใช้ให้แพร่หลายหรือแตกต่างออกไปจากเดิมเท่าใดนัก

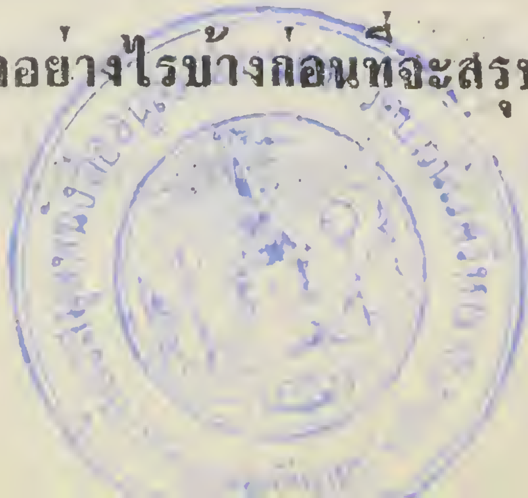
เมื่อพนักงานสำรวจตลาดของบริษัททั้งสอง ใช้เวลาในการสำรวจตลาด ณ อำเภอดังกล่าวจนเป็นที่พอใจแล้ว ต่างก็รีบตรงไปยังที่ทำการไปรษณีย์ในเวลาไล่เลี่ยกัน เพื่อส่งโทรเลขรายงานผลการสำรวจและทรรศนะของตนมายังผู้บังคับบัญชาทันที พนักงานไปรษณีย์เมื่อรับเอาข้อความโทรเลขที่พนักงานสำรวจตลาดทั้งสองต่างเขียนส่งมาให้ตนและอ่านทบทวนดูแล้ว ก็นึกขบขันในใจเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตาม เขาได้รีบนำจัดการข้อความโทรเลขของพนักงานสำรวจตลาดซึ่งมาถึงก่อนจัดส่งออกไปด้วยใจความดังนี้:

"ยังไม่ควรส่งสินค้าของเรามาขายที่นี่ เพราะอาคารบ้านเรือนในอำเภอนี้ใช้แต่ไม้และสังกะสีปลูกกันทั้งนั้น"

เสร็จแล้ว เขาก็นำข้อความโทรเลขของพนักงานสำรวจตลาดอีกคนหนึ่งจัดส่งออกไปด้วยใจความดังนี้

"โปรดส่งสินค้าของเรามาขายที่นี่โดยเร็ว เพราะอาคารบ้านเรือนในอำเภอนี้ยังใช้ไม้และสังกะสีกันเกือบทั้งนั้น

ในทรรศนะของท่าน คิดว่าควรจะทำอย่างไรบ้างก่อนที่จะสรุปผลส่งรายงานที่คิดว่าดีที่สุด มาให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณา ?

พิมพ์ที่ศูนย์การพิมพ์ 438/3 ซอยสุภัทรผล ถนนราชวิถี พระนคร โทร. 519084
นางวิไล พัธโนทัย ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา พ.ศ. 2515